مۇھەممەت ئىمىن

شورپىشانە ئاشىق

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

مۇھەممەت ئىمىن

شورپىشانە ئاشىق

(شېئىر ـ داستانلار)

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

نەشرىياتتىن

مۇھەممەت ئىمىن 1946 - يىلى 6 - ئاينىڭ 30 - كۈنى قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيىسىنىڭ ئارال يېزىسىدا دېھقان ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلدى. ئۇنىڭ دادىسى ئىمىرەل ئاخۇن ئۇزۇن قىش ئاخشاملىرى ئوغلى مۇھەممەت ئىمىنگە ئاجايىپ قىزىق چۆچەك، مەسەل، تېپىشماق، جەڭنامىلەرنى ئېيتىپ بېرىپ، تۇنجى ئۇستاز سۈپىتىدە يازغۇچىنىڭ ئەدەبىياتقا بولغان ھەۋىسىنى ئويغاتتى.

مۇھەممەت ئىمىن 1954 - يىلدىن 1958 - يىلغىچە ئارال باشلانغۇچ مەكتىپىدە، 1958 - يىلدىن 1960 - يىلغىچە ياپچان تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتىپىدە، 1960 - يىلدىن 1963 -يىلغىچە قەشقەر يېڭىشەھەر 1 - ئوتتۇرا مەكتىپىنىڭ تولۇق ئوتتۇرا سىنىپىدا، 1963 - يىلدىن 1965 - يىلغىچە مەركىزىي مىللەتلەر ئىنستىتۇتىدا، 1965 - يىلدىن 1970 - يىلغىچە بېيجىڭ پېداگوگىكا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ

تىل ـ ئەدەبىيات فاكۇلتېتىدا ئوقۇدى. ئوقۇش پۈتتۈرگەن-
دىن كېيىن، 1975 ـ يىلغىچە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم
رايونلۇق جامائەت خەۋپسىزلىكى نازارىتىدە، 1975 ـ يىل-
دىن 1990 ـ يىلغىچە مەركىزىي خەلق رادىئو ئىستانسىسى-
نىڭ ئۇيغۇر بۆلۈمىدە، 1990 ـ يىلدىن 2000 ـ يىلغىچە
مىللەتلەر نەشرىياتىنىڭ ئۇيغۇر تەھرىر بۆلۈمىدە ئىشلىدى.
2000 ـ يىلى مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىغا يۆتكەلگەندىن
بۇيان كاتىپ بولۇپ ئىشلەپ كەلمەكتە.

مۇھەممەت ئىمىننىڭ ئىجادىي پائالىيىتى شېئىر يېزىش بە-
لەن باشلاندى. 1963 ـ يىلى «شىنجاڭ گېزىتى»دە «بەخت-
لىك بىر كۈن» ناملىق تۇنجى شېئىرى ئېلان قىلىنغاندىن
باشلاپ، 1966 ـ يىلغىچە بولغان ئارىلىقتا خېلى كۆپ شې-
ئىرلىرى ھەرقايسى گېزىت ـ ژۇرناللاردا ئېلان قىلىندى.

مۇھەممەت ئىمىن «مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى» يىللىرىدا
ئاساسەن قولىغا قەلەم ئالمىدى. جۇت قىشنى قوغلىغان ئىللىق
باھار شاملى شائىرنىڭ قەلبىدە قايتىدىن ئىجادىيەت قىزغىن-
لىقىنى ئۇرغۇتتى. 20 ـ ئەسىرنىڭ 70 ـ يىللىرىنىڭ ئاخى-
رىدا شائىر يېڭى دەۋرگە بولغان چەكسىز قىزغىن مۇھەببىتى
بىلەن قولىغا قايتىدىن قەلەم ئېلىپ، «ئاسلان ئويغاندى»،

«مۇھەببەت ناخشىلىرى»، «پەسىل لىرىكىلىرى»، «بارد-كاللا غۇنچىلار»، «جاسارەتلىك قوشكېزەك»، «باغۋەن سىڭلىمغا»، «ئۇل تاش بىلەن كاھىش» قاتارلىق شېئىر، داستان، باللادا، سېكىل ۋە مەسەللەرنى يازدى.

مۇھەممەت ئىمىن 1982 ـ يىلىغىچە ئاساسەن شېئىر ئى-جادىيىتى بىلەن، 1982 ـ يىلىدىن كېيىن ئاساسەن مەسەل، ھېكايە، پوۋېست ئىجادىيىتى بىلەن شۇغۇللاندى. شۇنىڭدىن بۇيان مىللەتلەر نەشرىياتى، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، شىن-جاڭ ياشلار ـ ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى ۋە قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتىدا ئۇنىڭ «رەيھان بەرگىدە شەبنەم»، «قارىغاي بىلەن تىيىن»، «ئۇچۇپ كەتكەن دۆلەت قۇشى»، «داغدا قالغان قىز»، «ئىككى يۈزلۈك ئادەم»، «قورقۇنچلۇق ئا-پەت»، «غەپلەت باسقان گۇگۇم»، «ئالتۇن گىرۋەكلىك هاك»، «ئالۋاستىغا تەگكەن ساھىبجامال»، «رەيھاننىڭ سەرگۈزەشتلىرى»، «ئۇمۇرتقىسىز ئەرۋاھ» (خەنزۇچە تاللانغان ھېكايە ـ پوۋېستلار توپلىمى) قاتارلىق شېئىر، مەسەل ۋە ھېكايە ـ پوۋېست توپلاملىرى نەشر قىلىندى.

شائىر ۋە يازغۇچى مۇھەممەت ئىمىننىڭ «بىر جۈپ لاي قورچاق» ناملىق مەسىلى 1987 ـ يىلى ئاپتونوم رايون بو-

يىچە ئۆتكۈزۈلگەن 2 ـ قېتىملىق مۇنەۋۋەر بالىلار ئەدەبىـ
ياتى ئەسەرلىرىنى باھالاش پائالىيىتىدە 2 ـ دەرىجىلىك مۇ-
كاپاتقا؛ «رەيھاننىڭ سەرگۈزەشتىلىرى» ناملىق ھېكايىسى
1989 ـ يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە ئۆتكۈزۈلگەن يىگى-
دەۋردىكى مۇنەۋۋەر ئەدەبىي ئەسەرلەرنى باھالاش پائالىيە-
تىدە 1 ـ دەرىجىلىك ھېكايە مۇكاپاتىغا؛ «ئاقىۋەت» ناملىق
ھېكايىسى 1991 ـ يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە ئۆتكۈزۈل-
گەن 3 ـ قېتىملىق مۇنەۋۋەر بالىلار ئەدەبىياتى ئەسەرلىرىنى
باھالاش پائالىيىتىدە 2 ـ دەرىجىلىك مۇكاپاتقا، «غەپلەت
باسقان گۈگۈم» ناملىق ھېكايە ـ پوۋېستلار توپلىمى مەملى-
كەتلىك 7 ـ نۆۋەتلىك ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ مۇنەۋۋەر
ئەدەبىي ئەسەرلىرىنى باھالاشتا «تۇلپار» مۇكاپاتىغا ئېرىش-
تى. «توشقان نېمە ئۈچۈن ئۆلدى»، «ئەركىنىنىڭ چۈشى»
قاتارلىق مەسەللىرى باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئەدەبىيات دەرس-
لىكىگە كىرگۈزۈلدى. «ئاينۇرى»، «تورغاي»، «راست ۋە
يالغان»، «قورقۇنچلۇق ئاپەت»، «مەردلىك، جىنايەت ۋە
مۇھەببەت»، «ئامەتچوك ھەققىدە رىۋايەت»، «ئومۇرتقى-
سىز ئەرۋاھ»، «ئازاب» قاتارلىق ھېكايىلىرى خەنزۇچىغا
تەرجىمە قىلىنىپ مەملىكەتلىك «مىللەتلەر ئەدەبىياتى» ژۇر-

نىلىدا ئېلان قىلىندى. مەھەممەت پولات قاتارلىق ئەدەبىي ئوبزورچىلار ئۇنىڭ «رەيھان بەرگىدە شەبنەم» ناملىق شېئىرلار توپلىمى، «جاسارەتلىك قوشكېزەك» ناملىق داستانى، «قارىغاي بىلەن تىيىن» ناملىق مەسەللەر توپلىمى، «سۆيگۈ سىنىقى»، «رەيھاننىڭ سەرگۈزەشتىلىرى»، «مۇتەھەم باتۇر» ناملىق ھېكايىلىرى ۋە «داغدا قالغان قىز»، «ئىككى يۈزلۈك ئادەم»، «ۋىجدانىڭ نېمە دەيدۇ»، «ھالرەڭ چۈش» قاتارلىق پوۋېستلىرىغا خېلى يۇقىرى باھا بەردى. ئۇنىڭدىن باشقا، ئەدەبىي تەتقىقاتچى ئەكبەر قادىر «مۇھەممەت ئىمىن ئەسەرلىرى توغرىسىدا» ناملىق مەخسۇس تەتقىقات كىتابىنى يېزىپ، يازغۇچىنىڭ شېئىرىيەت، پروزا، مەسەل قاتارلىق ژانىرلاردا قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرىنى بىرقەدەر ئەتراپلىق تەھلىل قىلدى ۋە ئۇنىڭغا يۇقىرى باھا بەردى. شۇنىڭدەك، يازغۇچىنىڭ 40 نەچچە يىللىق ئىجادىيەت ھاياتىنى «قىزغىنلىق ھەم كۆپ تەرەپلىمىلىك ئىجاد قىلىش بىلەن ئۆتكەن ھايات» دەپ تەرىپلىدى.

مۇھەممەت ئىمىننىڭ بەدىئىي ئىقتىدارى ۋە تالانتى ئەدەبىي ئىجادىيەت جەھەتتىلا كۆرۈلۈپ قالماي، ئەدەبىي تەرجىمە جەھەتتىمۇ كۆرۈلىدۇ. ئۇ ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ،

«ئاسما»، «ئوۋلاڭشەن تېغى»، «قوش بولاقتىكى ئاي شو-
لىسى»، «فورۇيدانىڭ تەقدىرى»، «پوتئېر شېئىرلىرىدىن
تاللانما»، «ياشا ھەم ئېسىڭدە ساقلا»، «فېك شوفىك مە-
سەللىرى»، «سەرگەردان بالا»، «دۇنيادىكى مەشھۇر چۆ-
چەكلەر»، «خەزىنە گىرۋەكلىرى — دۇنيادىكى مەشھۇر شا-
ئىرلارنىڭ شېئىرلىرىدىن تاللانما»، «پۇشكىن شېئىرىي چۆ-
چەكلىرى»، «قىزىل تام ئىچىدىكى دەقىقىلەر» (باشقىلار بە-
لەن بىللە)، «چەت ئەل يۇمۇرلىرى» قاتارلىق داستان، كىنو
سېنارىيىسى، پوۋېست، رومانلارنى ھەمدە شېئىر، مەسەل ۋە
يۇمۇر توپلاملىرىنى ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلدى. ئۇ تەرجىمە
قىلغان بايرون، شېللېر، گېنرىخ گېينى، پۇشكىن، پوتئېر قا-
تارلىق دۇنياۋى مەشھۇر شائىرلارنىڭ شېئىرلىرى ئوقۇرمەن-
لەرنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. ئۇ تەرجىمە قىلغان داڭلىق
چەت ئەل شائىرلىرىنىڭ تاللانغان شېئىرلىرى كىرگۈزۈلگەن
«خەزىنە گىرۋەكلىرى» ناملىق توپلامغا ئوبزورچىلار «تىل
ۋە تەرجىمە»، «ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى»دە مەخسۇس ئوب-
زور ئېلان قىلىپ، تەرجىمىگە يۇقىرى باھا بەردى. ئۇ تەر-
جىمە قىلىپ ئىشلىگەن «بېلىقچى بوۋاي بىلەن ئالتۇن بې-
لىق»، «مارجان»، «ئەيش - ئىشرەت سورۇنىنىڭ يىگى

نومۇرى»، «چاپان قىز»، «مىدوزىنىڭ نېمە ئۈچۈن سۆڭ-
كى يوق» قاتارلىق رادىئو دراممىلىرى مەركىزىي خەلق رادىـ
ئو ئىستانسىسى ۋە شىنجاڭ خەلق رادىئو ئىستانسىلىرىدا كۆپ
قېتىم ئاڭلىتىلدى ۋە ئاڭلىتىلماقتا. ئۇ يەنە «تيەنئەنمېن شې-
ئىرلىرى»نى تەرجىمە قىلىشقا قاتناشتى. ئۇنىڭ «ياشلىقتىكى
بىر غوۋغا» ناملىق تەرجىمە ھېكايىسى 1982 ـ يىلى ئاپتو-
نوم رايون بويىچە ئۇيۇشتۇرۇلغان مۇنەۋۋەر تەرجىمە ئە-
سەرلەرنى باھالاش پائالىيىتىدە 3 ـ دەرىجىلىك مۇكاپاتقا؛
ئۇ تەرجىمە قىلىپ ئىشلىگەن «چاپان قىز» ناملىق رادىئو
دراممىسى مەملىكەتلىك ئاز سانلىق مىللەت رادىئو دراممىلىرىنى
باھالاش پائالىيىتىدە 1 ـ دەرىجىلىك مۇكاپاتقا؛ ئۇ تەرجىمە
قىلغان «سېغىنىش» قاتارلىق ئۈچ پارچە شېئىر «تىل ۋە
تەرجىمە» ژۇرنىلى ئۇيۇشتۇرغان تاڭ دەۋرىدىكى شېئىرلار-
نى تەرجىمە قىلىش مۇسابىقىسىدە 1 ـ دەرىجىلىك مۇكاپاتقا
ئېرىشتى.

ئوقۇرمەنلەرگە قىممەتلىك مەنىۋى مەھسۇلاتلىرىنى ئۈز-
لۈكسىز تەقدىم قىلىپ كېلىۋاتقان ئىقتىدارلىق شائىر، يازغۇ-
چى ۋە ئەدەبىي تەرجىمان مۇھەممەت ئىمىنگە 1985 ـ يىلى
كاندىدات ئالىي تەرجىمانلىق ئۇنۋانى، 1995 ـ يىلى ئالىي

مۇھەررىرلىك ئۇنۋانى بېرىلدى. ئۇ 1988 ـ يىلى جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىقىغا ۋە جۇڭگو تەرجىمانلار جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىقىغا قوبۇل قىلىندى. ئۇنىڭ تەرجىمىھالى ۋە ئىجادىي پائالىيىتى «تارىم»، «شىنجاڭ ياشلىرى»، «قەشقەر ئەدەبىياتى» ۋە «ئەدەبىي تەرجىمىلەر» ژۇرنىلىدا تەپسىلىي تونۇشتۇرۇلدى. ئۇ يەنە جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ كۆرسىتىشى بىلەن «جۇڭگو ھازىرقى زامان داڭلىق ياش شەخسلەر قامۇسى»، «جۇڭگو ھازىرقى زامان ئەدەبىيات ـ سەنئەت ساھەسىدىكى مەشھۇر كىشىلەر»، «جۇڭگو يازغۇچىلىرى لۇغىتى»، «دۇنيادىكى مەشھۇر شەخسلەر» قاتارلىق مەملىكەتلىك ۋە خەلقئارالىق قامۇس ـ لۇغەتلەرگە كىرگۈزۈلدى.

مۇھەممەت ئىمىن كېيىنكى يىللاردا تۈرلۈك ئېقىملار تولغىنىسىدا بىرقەدەر چوڭقۇر ئىزدەندى، ئۆزىگە خاس ئىجادىيەت ئۇسلۇبى يارىتىش ھەققىدە كۆپرەك باش قاتۇردى. ئۇ ئەدەبىيات پېشۋالىرىنىڭ ئىجادىيەت ھەققىدىكى بايانلىرىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىش ۋە مۇلاھىزە قىلىش ئارقىلىق تىرىشىپ ئۆزىگە خاس ئۇسلۇب يارىتىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى چوڭقۇر ھېس قىلدى. ئۇ، بۇ ھەقتە ئېنىق كۆزقاراش تۇرغۇزدى

ھەمدە بۇ كۆزقارىشنى كېيىنكى يىللاردا يازغان ئەسەرلىرى-
دە روشەن ئىپادىلىدى. ئۆزىنىڭ پۈتۈن زېھنىي كۈچىنى پاي-
دىلىق ئىقىملارنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى مۇۋاپىق قوبۇل قىلىپ
ۋە قوشۇپ يۇغۇرۇپ، مەلۇم خاسلىققا ئىگە ئوبرازلارنى يا-
رىتىشقا قارىتىپ، ئۆزگىچە پېرسوناژلار ئوبرازىنى ياراتتى.

مۇھەممەت ئىمىن تۇرمۇشنى چوڭقۇر كۆزىتىپ، ئاممىنىڭ
دەرد ـ ھالىنى چۈشىنىپ، ئۇلارنىڭ ئارزۇ ـ ئارمانلىرى،
مۇڭ ـ زارى ۋە يۈرەك ساداسىنى، ياشلار كۆڭۈل بۆلىدى-
غان غايە، ئەخلاق، خىزمەت، مۇھەببەت، ئائىلە قاتارلىق
جىددىي ئىجتىمائىي مەسىلىلەرنى جانلىق ئەكس ئەتتۈرۈش-
كە؛ جەمئىيەتنىڭ بەزى قاراڭغۇ تەرەپلىرىنىمۇ دادىللىق بىلەن
ئېچىپ تاشلاپ، كىشىلەرنى جاق تويغۇزغان ناتوغرا ئىس-
تىللارنى، چاكىنا، ناچار ئىللەتلەرنى، خۇنۇكلۇك، رەزىللىك-
لەرنى چوڭقۇر پاش قىلىپ ۋە رەھىمسىز قامچىلاپ، ئۇنى
تۈرلۈك ژانىرلار ۋە بىرقەدەر يۇقىرى بەدىئىي ۋاسىتىلەر
ئارقىلىق يورۇتۇپ بېرىشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەرگەنلىكى
ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئەسەرلىرى كەڭ ئوقۇرمەنلەرنىڭ، بولۇپمۇ
ئوتتۇرا ياش ۋە ياش ئوقۇرمەنلەرنىڭ قىزغىن ئالقىشىغا ئې-
رىشىپ كەلمەكتە.

1982 ـ يىلى نەشرىياتىمىز تالانتلىق شائىر ۋە يازغۇچى مۇھەممەت ئىمىنىنىڭ «رەيھان بەرگىدە شەبنەم» ناملىق تۇنجى شېئىرلار توپلىمىنى نەشر قىلغان ئىدى. قولىڭىزدىكى بۇ توپلامغا شائىرنىڭ كېيىنكى ۋاقىتلاردا يازغان بىر قىسىم شېئىر، باللادا ۋە داستانلىرى تاللاپ كىرگۈزۈلدى. ئىشىنىمىزكى، كۈچلۈك مىللىي پۇراقتا، چوڭقۇر پەلسەپىۋى پىكىرگە ۋە جۇشقۇن شېئىرىي ھېسسىياتقا تويۇنغان بۇ رەڭدار مىسرالار كەڭ شېئىر خۇمار خەلقىمىزنىڭ قەلب ئېتىزىغا خۇددى كۆكلەم يامغۇرىغا ئوخشاش ئاستا ـ ئاستا سىڭىپ بارغۇسى.

مۇندەرىجە

شېئىرلار

نادان خوراز (مەسەل) 1
باغ قىزى (مۇخەممەس) 3
ئۈمىد يۇلتۇزلىرى (غەزەللەر) 5
ياشلىقنىڭ ئۆتكەنىدە دېمىگىن ئىست 14
مەنسەپچاننىڭ تەكلىپى (ساتىرا) 15
پىشمىنى قاقچانلار كەتتىكىن قايان 26
پادىچىنىڭ ئارزۇسى 27
يۇلغۇن ۋە توغراق 31
جاڭگالدا سەھەر 33
يىڭناغۇچ 36
كۆكۈم مەنزىرىسى 39

پادىچى بىلەن پادا 41
باغلاقتىكى قوي 42
دىۋەك قومۇش 44
يىڭىسىدىن كونىسى ياخشى 46
مەڭگۈلۈك زىددىيەت 52
ئوڭشالماس جاھان 53
نىمە دەپ يـازاي؟ 54
خىرىدارسىز قەبرە 56
قورچاق ۋە ئارتىـس 57
يىلان بىلەن چاق 59
ئارزۇ ۋە قانۇنىيـەت 60
تەكلىپ ۋە نەتىجە 62
ئەيىب ۋە نومۇس 71
كىلىشىم 74
چىچەكلىسۇن دىلىڭدا باھار 75
تەۋسىيە 76
مىننەتسىز ئەسلەتمە 77
شائىر دوستۇمغا 78
ئۆلمەس ئىشتىياق 79

غار ئىچرە بىر دەريا ئاقىدۇ غەمكىن 80
بېشارەت 82
شاھزادە دەرياسى 84
بىر قىزنىڭ ھەسرىتى 91
چىگىش سوئال 92
يولۋاسنىڭ ئېلانى 93
پىلنىڭ سوئالى 94
شىر يېشەلمەيۋاتقان تۈگۈن 95
كەپتەرنىڭ ئادىتى 96
تاشپاقىمۇ بىزار 97
كۆچۈكنىڭ ئېتىرازى 98
يىلاننىڭ ھەۋسى 99
توشقاننىڭ خىيالى 100
كىرپىنىڭ پەلسەپىسى 101
چۈمۈلىنىڭ ئىزاھاتى 102
پەرۋانىنىڭ باياناتى 103
تۆگىنىڭ ھەسرىتى 104
ئاغمىخاننىڭ چارىسى 105
ھەسەل ھەرىسىنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشى 106

ئارغىماقنىڭ يۈرەك سۆزى 107
ئېشەكنىڭ ۋەسىيىتى 108
پاشىنىڭ مەنتىقىسى 109
ئىت ئېچىنار نېمىگە؟ 110
خورازنىڭ تەمەنناسى 111
مېكىيانىنىڭ زارى 112
بۆرىنىڭ ۋەدىسى 113
كالىنىڭ نامى 114
قاغىنىڭ ئۆزىنى باھالىشى 115
مايمۇن ئويۇنىنىڭ سىرى 116
چاشقاننىڭ ئىنساپى 117
ھۆپۈپنىڭ ئىقرارنامىسى 118
پالتىنىڭ شىكايىتى 119
سۈپۈرگىنىڭ دەردى 120
تۆگىقۇشنىڭ پەمى 121
چۈنىنىڭ ئۆكتەملىكى 122
ئوغرى مۈشۈكنىڭ ئۇستاتلىقى 123
قۇشقاچ چۈشەنمەيدۇ 124
قەپەسنىڭ ئارزۇسى 125

ياستۇق خالار نېمىنى؟ 126
قۇرغۇينىڭ جاھاندارچىلىقى 127
ياڭاقنىڭ گۇناھى 128
تۈلكىنىڭ يېڭى تەقسىماتى 129
ئوت چاچار دىنوزاۋىرنىڭ ماختىنىشى 131
رەڭنىڭ كۆز بويامچىلىقى 133
بىر دوستۇمغا جاۋاب 134
قايتىپ كەل ئامرىقىم، كۈتىمەن سېنى 135
چېقىمچىغا 141
ئىككى يۈزلىمچىگە 142
بىر جانانغا 143
ئەسلىگە قايتىش 144
خوداغا ئىلتىجا 145
ھۆكۈم 146
كاج جاھان 148
تەتۈر پەلەك 149
سىگنال 150
بوۋاي چۈشەندى 151
گۇمان 152

چۆل قەسىدىسى 155

نادامەت 159

مەن سېنى سۆيىمەن سۆيۈملۈك نىگار 162

شېرىن ئارزۇ 165

رەنجىمە، ئادەملەر ياشايدۇ شۇنداق 166

كۈتىدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز 170

تەشۋىش 173

پىنھان سىر 175

كەمتەرىنىنىڭ كەمتەرلىكى (ساتىرا) 176

سەن ئۆلمىدىڭ، ئۆلمەيسەن ئەبەد 177

شىلتىڭچىغا 187

قەلب دەرياسىدىن ئۈنچىلەر (چاتما شېئىر) 189

مۇقەددىمە 189

سەپەر خۇشاللىقى 189

قەدىمكى ئاستانە ـــ شىئەن 191

يەنئەن 193

بېيجىڭ 195

داليەن 200

تيەنجىن 202

خاتىمە 203
سېغىنىش كۈيلىرى 204
ئاتا قەسىدىسى 204
ئانا قەسىدىسى 214
ئىنتىزارلىق 225
ئۈتتۈق مۇشكۈل سىناقتىن (ناخشا تېكىستى) 226
ئۇجمە كۆكۈل ئەمەسمەن، بىراق 228
شور پېشانە ئاشىق 229
شېرىن خىيال 230
ھەسرەت 231
ئۈمىدسىز ئارزۇ 232
تاش يۈرەك يارغا 234
سەھرادا مۇھەببەت 236
قۇلۇلە تېرىدۇ بىر بالا غەمكىن 239
ئەپچىل تەدبىر 241

باللادا ۋە داستانلار

چۈش بېشارىتى (باللادا) 245

مۇھەببەت داستانى (داستان) 260

ئىبرەت (داستان) 264

شېئىرلار

نادان خوراز

(مەسەل)

سوقۇشىدۇ ئىككى خوراز ھۆرپىيىشىپ،
قانغا بوياپ بىر - بىرسىنىڭ تاجىسىنى.
بازغىشىدۇ گاھى تېپىپ، گاھى چوقۇپ،
بەرمەك بولۇپ «رەقىبى»نىڭ جاجىسىنى.

تىللىشىدۇ كاركىرىشىپ بويۇن سوزۇپ،
سوقۇشۇشقا قالمىغاندا كۈچ - مادارى.
يېغىرىنى كېتەر بەزى كوچىلىشىپ،
چۆكتۈرۈشكە كەملىك قىلماس ئىقتىدارى.

كوپۇكلەشكەن تىنىم تاپماس ئېغىزىدىن،
تىل - ھاقارەت ئىس - تۈمانى چىقار پۇرقۇپ.
بۇلغىنىپ ساپ - سۈزۈك ھاۋا قىلار پەرياد،
قۇلىقىنى ئېتىپ مېكىيان قاچار قورقۇپ.

سۇرۇشتۇرسەڭ جەڭگە ـ جېدەل سەۋەبىنى،
ئانچە ئېنىق دەپ بېرەلمەس ئۆزلىرىمۇ.
شۇ ئايانكى، تالىشىدۇ ئابرۇي ـ ئاتاق،
بىر ـ بىرىگە ياقماس ھەتتا سۆزلىرىمۇ.

بولدى بىزار قولۇم ـ قوشنا تاپماي ئارام،
تاپا ـ تەنە ئىگىسىنى تويغۇزدى جاق.
«قىلىقىڭغا تويۇش!» دەپ ئۇ دەر غەزەپتە،
تۇتۇپ ئاۋۋال چار خورازنى، سۇردى پىچاق.

قارا خوراز غالىبلارچە قېقىپ قانات،
تەبرىكلىدى ھاياجاندا يەڭگىنىنى.
بىلمەمدىكىن نادان خوراز ئۆزىگىمۇ،
ئەمدى ئەجەل نۆۋىتىنىڭ كەلگىنىنى؟!

1981 ـ يىل 7 ـ ئاي، خوتەن.

باغ قىزى

(مۇخەممەس)

تولدى شاخ سەرخىل مېۋىگە غەيرىتىڭدىن باغ قىزى،
قاندى دىل مېۋىگە قوشقان شەربىتىڭدىن باغ قىزى،
بولدى سەل ئىلهام، ھېسابسىز نېمىتىڭدىن باغ قىزى،
ئېيتتى كۈي شائىر سۆيۈنگەچ ھىممىتىڭدىن باغ قىزى،
تۈزدى شوخ مىسرانى قۇرغا ھېكمىتىڭدىن باغ قىزى.

ئىدى بۇ تاشلارغا تولغان كەڭرى ساي بەش يىل بۇرۇن،
يەڭ تۈرۈپ كەلگەنچە ساينىڭ قوينىدىن ئالدىڭ ئورۇن،
كەتمىنىڭ، مۇشكۈلنى يەڭدىڭ، قاچسىمۇ بەزى ھورۇن،
شاننى يار قىلدىڭ بولۇپ ھەر بەيگىدە تالماس قۇلۇن،
بۇندا بىر بوستان يارالدى خىسلىتىڭدىن باغ قىزى.

نە ئىمىش بوستان، ئىرەمدۇر بارچە شاد يايرايدىغان،
شىرنىسى بالدەك ئۈزۈمنى ياغ كەبى چاينايدىغان،
ساپ تەرىڭ چوغدەك چېچەكلەر بەرگىدە چاقنايدىغان،
ھەر چېچەك ئىشقىدا بۇلبۇل بەرق ئۇرۇپ سايرايدىغان،
قالدى توز ھەيرەتتە كۆركەم جەننىتىڭدىن باغ قىزى.

پوستى چاك كەتكەن ئانارلار شۇنچە تەشنا قارىشىپ،
دەيدۇ: «ئۇز!» زۇمرەت يوپۇرماق ئارىسىدىن مارىشىپ،
تامچىتىپ شەربەتنى ئەنجۇر شاخقا گۈلدەك يارىشىپ،
ئېگىلەر مەيىن شامالدا ياپرىقىنى تارىشىپ،
ئالدى ئەل تىللانى ھەربىر كۆچىتىڭدىن باغ قىزى.

چاچسا زەر گىرۋەككە ئۇنچە شوخلىنىپ ئاققان ئېرىق،
شاۋقۇنى ئەيلەيدۇ ئىزھار مېھرىنى شۇنداق ئېنىق:
«قانچە يىل بولدۇق بۇرۇقتۇم زادى يوق ئەركىن تىنىق،
قولى گۈل ئاچقاندا ئاندىن ئالدى رەڭ رەيھان قېنىق...»
ئەل ئەمەس، كەۋسەرمۇ مەمنۇن خىزمىتىڭدىن باغ قىزى.

كىم ئاياغ باسسىكى بۇندا كەتكۈسى كەلمەس پەقەت،
ھەر كۆچەت، ھەر گۈل، كېپىنەك مەيلىنى تارتار قەۋەت،
نەغمىسى شادلىق ـ بەختىنىڭ دىلغا زوق، تەنگە مەدەت،
بەزمىسى قايناق ھاياتنىڭ قىزىغاي ئايەم سۈپەت،
ئايلىناي جەننەتكە بەرگەن زىننىتىڭدىن باغ قىزى.

ئاتىغاچ نۇرلۇق ۋەتەنگە مېھرى چوغ قەلبىڭنى سەن،
كۆزلىگەچ، ئۇنتۇپ ئۆزۈڭنى، بەختىيار خەلقىڭنى سەن،
چۆلنى گۈل قىلدىڭ ئورۇنداپ ئاخىرى ئەھدىڭنى سەن،
كەلسىمۇ مۈشكۈل سىناقلار تىك تۇتۇپ قەددىڭنى سەن،
رازى ئەل ھۆرمەتتە سۇنغان سوۋغىتىڭدىن باغ قىزى.

1981 ـ يىل 8 ـ ئاي، قەشقەر.

ئۈمىد يۇلتۇزلىرى

(غەزەللەر)

1

قانائەت پاتقىقى چوڭقۇر، قىيىن چىقماق پېتىپ قالساڭ،
«كامالەت» ياستۇقىن قىرلاپ خۇدۇڭ بىلمەي يېتىپ قالساڭ.

بارار دولقۇن يېرىپ ئۆرلەپ بۈيۈك ئارزۇدا ھەمراھىڭ،
كېلەمدۇ شان يەنە قولغا، يېرىم يولدا ھېرىپ قالساڭ.

ئېچىنغاي ئەل، بويۇن تولغاپ سۇنۇپلا تۇنجى جامىڭنى،
ئەمەل، شۆھرەت، پاراغەتكە تەمە بىرلە بېقىپ قالساڭ.

پەقەتلا شۇمدى سەندىن ۋەتەننىڭ كۈتكىنى، ئويلان،
كۆرەرسەن كۆپ يۈكۈڭ شۇنچە، ئۈمىد ئىشكىن ئېچىپ قالساڭ.

سېنى باققان نى ئارماندا بېرىپ ۋەتەن ـ ئانا ئاق سۈت،
قىلالمايسەن ئادا پەرزىڭ مەگەر پىستان چىقىپ قالساڭ.

ئىرادەڭنى كامان ئەيلەپ، ساداقەتنى قىلىپ گاڭ ئوق،
ھۇجۇمغا ئۆت، سىنىك قورغان، يولەك خەلقىڭ قىرىپ قالساڭ.

مۇساپەڭ بەك ئۇزۇن، مۇشكۇل، ھېرىش ـ چارچاشنى يات قىلغىن،
بۆسۈپ چاتقال نىشانغا يەت، ھودۇقماستىن ئېزىپ قالساڭ.

قانائەتنى يىراق قوغلاپ، شىجائەتتىن كەمەر باغلاپ،
تىرىش، ئىنتىل، ۋەتەنگە سۇن تېرىڭدىن دور تېپىپ قالساڭ.

ئالار پەخرى بىلەن تىلغا ئەبەد نامىڭنى ئەۋلادلار،
ئەگەر ئەجرىڭ بىلەن خەلقىڭ يۈرىكىگە يېقىپ قالساڭ.

2

تەكەببۇر بولمىغىن ئەسلا، شەھەر ـ قەلئەنى ئالساڭمۇ،
سىيلىپ لەرزىگە دۇنيانى زەپەر سازىنى چالساڭمۇ.

ئەمەس يول تۈز، غادايغانچە كۆزۈڭ كۆرمەس ئېگىز ـ پەسنى،
ئاتارسەن ئاخىرى موللاق گويا رۇستەم سانالساڭمۇ.

ئۆزۈڭنى قويمىغىن ئۈستۈن، ئۇلۇغ خەلقىم، شىپا مېھرى،
تاپارسەن چىن ھايات قايتا، كۈيىقايقا قامالساڭمۇ.

ئىسىل خىسلەت چاچار ئاپتاپ، دېسەك:«ئاددىيلا خىش قويدۇم…»،
ئەجداد، ئەجرىڭدە ئالتۇندىن تالاي ئوردىنى سالساڭمۇ.

قاچار ئابرۇيى يىراق شۇنچە، ئۇنى قانچىكى قوغلاشساڭ،
كېلەر ئەلگە چاكار بولساڭ، تۆۋەن پەگادا قالساڭمۇ.

جامائەت ئەقلى زور ئوكيان، سېنىڭ تامچە نىهايەت، بىل،
يېگانە قاي ئىشىڭ ئاققاي، رىيا چەكسەڭمۇ ـ تالساڭمۇ.

ئامال قىلساڭ بېشىڭ كۆككە يېتەر بەلكى، بىراق زىنھار
قۇياش تەپتى بېرەلمەيسەن بولۇپ زەر نۇر، تارالساڭمۇ.

خۇدۇڭ بىلمەي قۇياشمەن دەپ كېرىلسەڭ گەر خاقانلاردەك،
بولارسەن كۈل، كۆيۈپ ئاخىر، ئۇيۇل گاڭدىن يارالساڭمۇ.

شۇڭا ئاۋۋال ئۆزۈڭنى بىل، رولۇڭنى توغرا مۆلچەرلە،
ئۇيات، قىلساڭ تەمەننانى، بولۇپ بىر گۈل تاقالساڭمۇ.

كۆرەڭلىكتىن كېچىپ، ئەل دەپ ئۇلۇغ قايىنامغا تاشلانساڭ،
تاپارسەن قەدىر ـ قىممەتنى پەقەت تامچە ئاتالساڭمۇ.

3

كۇنۇك ئۆتسە قىزىپ ئورا، كەچۇرمەيدۇ جاھان زادى،
كۆمۇلگەنلەر بوغۇپ گالدىن قويۇپ بەرمەس ئاسان زادى.

ئەزىز تۇپراق يارالمىشتۇر تېرىشقا دان، ئۇنۇشكە گۈل،
بىراق قىلدىڭ ئۇنى سەن ھالاك، ئىلىنماسقا خامان زادى.

قىلارسەن تەخ بوسۇغا، يول، ئىكىنزارغا يېپىق گوداك،
مەگەر كىمكى چۈشەر بولسا قىين چىقماق ئامان زادى.

ئاڭا ياناداق قاداق تەخسەك، غادايغانغا قىلىپ تەزىم،
ئەمەل، نەپ دەپ يالايسەنكى دىمەي بەتبۇي تاپان زادى.

گۇناھسىز گەۋدىگە دەسسەپ ئىگىز بالداققا ئۆرلەيسەن،
بىراق توسماسمۇ ئەل قەھرى بولۇپ تىك تاغ ـ داۋان زادى؟!

ئۆتەر قانداق گىلىڭدىن كۆز يېشىنى مەي قىلىپ ئىچسەڭ،
ھارام ئاشتىن زەھەر ئەلا، قوشالماس جانغا جان زادى.

ئىناقسىزلىق، توپان ئىچرە روناق تاپقان قاچان خەلقىم،
تۇتۇشساق ئۆزئارا، قانداق يېمەي ياتقاي قاۋان زادى.

ئۇنتۇدۇڭمۇ، بوۋاڭ سادىر ئادالەت جېڭىدە زاھىر
بولۇپ ئەلگە جېنىن تىككەن دىمەي تارتتىم زىيان زادى.

ئۇنىڭ ئەۋلادىسەن، بىلسەڭ، ئۇيات نەپسىڭنىلا دېسەڭ،
كۆيۈپ پۈتكەننىمۇ شۇ چوغدا نومۇس، ۋىجدان، ئىمان زادى.

سېنى كىممۇ دېگەي ئادەم، بولالمساڭ ھاشاراتچە،
ئېزىپ قوۋمنى چاقمايدۇ يىلان، ھەتتا چايان زادى.

بىراق سەن بىر ئۆزۈڭنى دەپ ئۇرارسەن مىڭغا نەشتەرنى،
شۇڭا ئۆلسەڭ زېمىن بەرمەس قەبىرلىككە ماكان زادى.

كىمكى ئورنى قازسا چۈشەر ئاخىر ئۆزى تەھقىق،
ياغار ئەل نەپرىتى تاشتەك ئۇستلەپ بى گۇمان زادى.

مۇبادا يانمساڭ بالدۇر خۇيىڭدىن، توۋا ـ داد ئەيلەپ،
چۆكۈپ لەنەت دېڭىزىغا بولارسەن غەرق شۇئان زادى.

4

پەلەككە تەلمۈرۈپ باقما، خۇراپاتتىن نىجادلىق يوق،
نادانلىق سۆيىدە ئاقما، ئىلىمسىز گاڭ قاناتلىق يوق.

جاھالەت قاپلىسا ئەلنى، دېدۇق «ئاللا!» پۈكۈپ بەلنى،
بىراق قانچە ئەسىر ئۆتتى يەنە ھۆرلۈك ـ ئازادلىق يوق.

نېمە كەلدى ئىبادەتتىن؟! قۇتۇلدۇقمۇ ئاسارەتتىن؟!
چېكىپ كەلدۇق ئازاب ـ كۈلپەت، ۋەتەندە ھېچ ئاۋاتلىق يوق.

سائادەت نۇرلىرى ئاخىر قىلىچىنىڭ بىسىدىن ھازىر
بولۇپ ئەلگە تارالغاندا دېدىلىك:«بۇنىسىز مۇرادلىق يوق...»

ئېچىلدى كۆك كەبى كۆڭلۈك، ماڭدى پەن كانىغا ئوغلۇڭ،
ئۇزاتتىڭ دەپ: «گۆھەر قازساڭ ئۆتەرسەن پەندىياتلىق يوق...»

يېتىلدى ئۇ بولۇپ ئالىم، رىيازەتتىن يېمەي ۋايىم،
زېھنىدىن دۇر تۆكەر پەسلى بالا ياغدى، ھىماتلىق يوق.

بۇزۇقلار خارلىدى چەيلەپ، قارا چاپلاپ نوپۇزلۇق دەپ،
قازا تاپتى ئەلەم بىرلە يېگى تۆھپە، ئىجادلىق يوق.

جۇشەنمەي قايمۇقۇپ شۇ دەم، يەنە «ئاللا» دېدىڭ يەپ غەم،
بېرىپ نەۋرەڭنى موللامغا ئىزىپسەن، ئېھتىياتلىق يوق.

يىلاندەك چىرمىسا سەللە، ئاشار قانداقمۇ ئۇ پەللە،
ئۆتەر ئۆمرى قارا ھاڭنىڭ ئىچىدە ئىجتىھاتلىق يوق.

سىيىت نوچى قېنى چاچراپ، نادانلىققا كىپەن راسلاپ،
قويۇپ كەتكەن ساۋاق ئاچچىق، يېنىدا بىر ساۋاتلىق يوق.

بۇنى مەڭگۈ تۇتۇپ ئەستە، گاراڭلىقنى قويۇپ پەستە،
پۈتۈن ئالەمگە كۆز سالساڭ، يېشىلمەس تىلسىماتلىق يوق.

بۇگۈن ئاي پەرىسى ـ غىلمان قىلار سەيياھنى شاد مېھمان،
بىراق بىزلەر ئېشەك ھەيدەپ ئۆتەمدۇق كەشپىياتلىق يوق.

«خۇدانىڭ قىسمىتى بىرلە قازا قىلدى بالام...» دېمە،
دېمە تەقدىرمۇ، ئوغلۇڭنى يېدى تۆت جىن ئۇياتلىق يوق.

ئۇلار ئاخىر ئېتىپ موللاق، توزۇپ كەتتى بولۇپ توزغاق،
ياراتتى خەلق بۈيۈك تارىخ، سوراغىدا كاساتلىق يوق.

بوۋا، ئويغان،يولۇڭنى تاپ، قالاق دىنني تىكەننى چاپ،
ۋەتەن گۈللەر ئىلىم ـ پەندىن، خۇدادىن ئىلتىپاتلىق يوق.

خۇدا سالماس ئىدى ئاپەت، بېرەي دېسە ساڭا ئامەت،
قولۇڭدا، بىل، بەخت ـ تەقدىر، كۈرەشسىز كۈلكە ـ شادلىق يوق.

سەبىي نەۋرەڭ ئازاد بولسۇن، دىلىغا پەن نۇرى تولسۇن،
ئىلىمسىز ئەل قارا جاڭگال، گۈزەل پارلاق ھاياتلىق يوق.

ئەمەس بىز كەم ئەقىل ھەرگىز، سېلىپ شاندىن مارسقا ئىز،
ياسايمىز توي، بولۇپ غالىب، يېڭىلمەكلىك ـ ماماتلىق يوق!

5

كۆزۈڭنى ئاچ، گۈزەل، پارلاق يېڭى دەۋرانغا باق ئەمدى،
كېلەچەك چىللىغان جەڭگە كىرىپ كۆكرەكنى ياق ئەمدى.

ئۆتۈپ كەتتى بولۇپ چۈشتەك قارا باسقان قاباھەت تۈن،
نۇرانە تاڭدا رەنادەك كۈلۈپ چاچقىن پۇراق ئەمدى.

قارا، غەيرەتتە ئۇچماقتا زەپەر تۇلپارىدا مەردلەر،
يۈرۈشكە ئۈندىسە دوستۇڭ پەقەت بولما قاچاق ئەمدى.

بىراۋنىڭ ئەجرىدىن سەمرىپ ياشىماقتىن نومۇس ئىش يوق،
ئۆزۈڭ ئىشلەپ ھالال تۆككەن تەرىڭ قەنتنى چاق ئەمدى.

يېسە ھۇرۇن ناۋات، ئىشچان كاچات، «توۋا» دېدىڭ، ياتتىڭ،
قوپۇپ ئۆرلە بولۇپ لاچىن، يولۇڭدا يوق توساق ئەمدى.

چېقىلدى داشقازان، قىلما تەمە ئوپچى ئۇماچ بار دەپ،
سۇيۇق ئاداپ، قۇرۇق لاپقا بولامدۇ گول قوساق ئەمدى.

ھۇرۇنلۇقتىن نېمە كەلدى؟ بولۇپ سۇسىز ئېرىق ئۆتتۈڭ،
ئەجىر ـ مېھرىڭنى ئاققۇزغىن قىلىپ ئەلگە بۇلاق ئەمدى.

ئىشقنى ۋايىغا يەتكۈز، بىلىگنى ئەرچە چىك باغلاپ،
ناۋا قىل باغ ياساپ، دەشتتە چېكىپ يۈرمەي يىراق ئەمدى.

ئەزىز ئوغلان، دېگەي خەلقىم سىلاپ باشىڭنى ھۆرمەتتە،
ئۆتەر بولساڭ ئەگەر كەلسە خەتەر ـ مۈشكۈل سىناق ئەمدى.

كۈتەر تەشنا يورۇق ئىقبال، ئېچىپ قويىننى جانانىدەك،
يېتەرسەن ۋەسلىگە، ئۈچساڭ، ئەمەس مەنزىل يىراق ئەمدى.

1981 ـ يىل 10 ـ ئاي، ئۈرۈمچى.

ياشلىقنىڭ ئۆتكەندە دېمىگىن ئىسىت

ياشلىقنىڭ ئۆتكەندە دېمىگىن ئىسىت،
بەڭۋاشلىق ئارماننى قىلغۇسى بىتچىت.
ئارمانسىز ئۆتمەن دۇنيادىن دېسەڭ،
يۈرىكىڭ چوغىدا خەلقىڭنى ئىللىت.

ياشلىقنىڭ ئۆتكەندە دېمىگىن ئىسىت،
پۇشايمان ئۆمرۈڭگە قويغۇسى چېكىت.
قازىسەن يىگىندە ئىجاد قۇدۇقى،
مۇشكۈل ـ خەۋپ ئالدىدا بولساڭ مەرد يىگىت.

ياشلىقنىڭ ئۆتكەندە دېمىگىن ئىسىت،
ئارزۇغا غەيرەتتىن گاھ قانات بېكىت.
تىرىشساڭ ئاچىسەن ئالتۇن خەزىنە،
ئۆزۈڭنىڭ قولىدا ھېكمەتلىك كىلىت.

1982 ـ يىل 5 ـ ئاي، بېيجىڭ.

مەنسەپجاننىڭ تەكلىپى

(ساتىرا)

كېلىپ قاپسىز، باشلىق، پىكىر ئېلىشقا،
نامزاتلارنى تارازىغا سېلىشقا.
چېكىپ تۇرۇپ تاللانمىسا ياخشىسى،
بولماس پەقەت زەپەر سازى چېلىشقا.

بولۇش كېرەك رەھبەردە پەم - پاراسەت،
رەھبەر دېگەن نامغا لايىق سالاپەت.
ئۆتۈپ گېپى، كېسەر ئاندىن پىچىقى،
ئاقار ئىشمۇ ئېقىن سۇدەك كارامەت.

رەھبەر يەنە چۆكۈش كېرەك ئاممىغا،
يېتىپ دائىم چوڭ - كىچىكنىڭ ھالىغا.
رەھبەر بولسا سىزدەك بولسا، كۆيۈنسە،
ئاتا - ئانا كۆيۈنگەندەك بالىغا.

ئەي مۆھتەرەم باشلىق، قىلسام لىللا گەپ،
خاتا تاللاپ قالماڭ ھەرگىز پۇشمان يەپ.
ئاڭلىشىمچە، نامزاتلىققا بەزىلەر،
كۆرسىتىپتۇ ئەمەتنىمۇ بولار دەپ.

قابىل ئىمىش، دادىل ئىمىش ھەممە ياش،
ماڭالايمىش بىزنى باشلاپ بولسا باش.
راست گەپ قىلسام بۇيرۇماسسىز ئەيىبكە،
ئۇ سايلانسا ئاۋۋال سىزگە ئاتار تاش.

بويىنى قاتتىق گەدەنكەش ئۇ، بىر دىمەڭ،
ئۇنى - بۇنى چۇقار تېرىپ جېدەل - جەڭ.
سىلكىشلەيدۇ كۆزگە ئىلماي باشلىقنى،
ئارقىسىدىن ئىشلىتىدۇ ھىيلە - رەڭ.

دىل ئاغرىتىپ توروك - توروك سۆزلەيدۇ،
خوش دەپ تۇرسا ئاندىن ياخشى، ئۆز دەيدۇ.
يەكلەر تېخى، بولسا باشقا پىكىر دە،
ھەممە ئىشتا ئۆز نەپسىنى كۆزلەيدۇ.

چوڭراق ئىشلار كەلمىگەچكە قولىدىن،
كاۋاك ئىزدەر باشقىلارنىڭ ئۆلىدىن.
ھېچ كىشىنى كۆزگە ئىلماس گىدىيىپ،
«مېنىڭ توغرا!» دەيدۇ يانماي يولىدىن.

توسۇن ئاتتەك ھەر يان چېپىپ شاپاشلاپ،
كۆرەڭلەيدۇ يوق ئۆتۈقنى ھاپاشلاپ.
قاقشىتىدۇ جەزمەن سىزنى بوي بەرمەي،
ھاكاۋۇرلۇق ياستۇقنى باغاشلاپ.

«پېشقەدەملەر قاتمال…» دەيدۇ تەپ تارتماي،
«يول بوشاتسۇن!» — دەيدۇ تېخى: — «جىم ياتماي…»
ھوقۇق تۇتسا ئىش كۆرەرمىش باشقىچە،
پىشقان تۇزۇم - يوسۇنلارنى ياراتماي.

ئۇ باش بولسا بىزنى نەگە باشلايدۇ؟
ئەپ بۇلۇمنى ۋەيران قىلىپ تاشلايدۇ!
يامانلارنى ئېلىپ قانات ئاستىغا،
ياخشىلارنىڭ كۆزلىرىنى ياشلايدۇ.

شۇڭا ئۇنىڭ قابىللىقى قۇرۇسۇن،
شاللاقلىقى ـ دادىللىقى قۇرۇسۇن!
ياشلىقى ياش، تەجرىبىسى كەم بىراق،
كۆزى كورنىڭ مايىللىقى قۇرۇسۇن!

سەمەتنىڭمۇ ئەيىبى كۆپ، يارىماس،
ئۇسال بولغاچ ئاڭا ھېچكىم قارىماس.
ئەقەللىيسى بىلمەس رەتلىك يۇرۇشنى،
ئايدا ھەتتا چېچىنى بىر تارىماس.

ئوتتۇز يەردىن يامالغاندۇر چاپىنى،
يىرتىق كەشتىن كۆرۇنىدۇ تاپىنى.
پەرق قىلمايدۇ قەلەندەردىن ئانچىلا،
چىراي ئاچماس يار قىلغاندەك خاپىنى.

ئۆتۈپ كەتكەن بىر گومۇش ئۇ، مۆرىمەس،
سۆرەمپالاس، تەپمىگۈچە تەۋرىمەس.
شجائەتتىن بولماس ئېغىز ئاچقىلى،
«جانلىق»، «جۇشقۇن» دېگەن سۆزنى بىلمەس،

بەس.

تاشپاقنى ئەسلىتىدۇ سۇرئىتى،
كەسمەس پىچاق، يوقتۇر قىلچە جۇرئىتى.
ئويلاپ بېقىڭ، چۈشمەس كىممۇ نەزەردىن،
بولالمىسا دەۋرىمىزنىڭ بۈركىتى؟

ئۇنى «سالماق»، «ئاددىي ـ ساددا» دېگەنلەر،
تەخسىكەشلەر ـــ ئاش ـ تۇزنى يېگەنلەر.
كۆزلەيدۇ نەپ، دۇرۇس ئەمەس نىيىتى،
ئۆستۈرمەكچى گۈل ئورنىغا تىكەنلەر.

نوپۇزى يوق، يۈز ـ ئابرۇيسىز بۇنداق زات،
رەھبەر بولسا قايىل بولماس ئاما پات.
ئۈيۈشمايدۇ، چېچىلىدۇ قوم كەبى،
ھەركىم بېشى قايغان ياققا سالار ئات.

غەلىبە قانداق قولغا كېلەر ئۇ چاغدا؟
ھەسرەت چېكىپ قالمامدىمىز بىز داغدا؟
يۈرەمدىمىز باياۋاندا سۆرۈلۈپ،
باشقىلار شاد تۈزسە بەزمە گۈلباغدا؟

شۇڭا بولماس ئۆستۇرۇشكە سەمەتنى،
تاشلىمايلى بەك ئالدىراپ بىلەتنى.
يېشىمۇ چوڭ، چىرىپ كەتكەن پور كۆتەك،
تۇۋرۇك قىلساق ياغدۇرالماس بەرىكەتنى.

ئېپى باردەك قىلار مەمەت دەپ قالماڭ،
سۆز - ھەرىكىتى، سىرتىغىلا سەپسالماڭ.
ياخشىچاق ئۇ، كۆز بويامچى، بەتنىيەت،
گۇرۇھۋازلار سۆزلىرىگە ئالدانماڭ.

ياسىندۇ سەتەڭ قىزدەك، قورچاقتەك،
ئىزا تارتماي ئەر تۇرۇپمۇ توپاقتەك.
پارقىرىتار كۈندە بەش رەت مايلاپ كەش،
ئۈچ ۋاق قىرار ئېڭىكىنى سوپىماقتەك.

پىچاق بىسى دەپ قالسىز شىمنى،
قويماي ئالار يېڭى چىققان نىمنى.
ئىسراپ قىلار، بۇزۇپ چاچار يەپ - ئىچىپ،
يەكشەنبىدە ئۇزۇلمەيدۇ مېھمىنى.

كەشپياتنى قالپاق قىلىپ ئۇرۇپ لاپ،
ئەتراپىغا ئادەم توپلار كۇسۇرلاپ.
دەيمىش تېخى:«بۆسۈپ يېڭى ئۆتكەلنى،
ۋەتەنگە شان كەلتۈرىمىز بىھېساب···»

ماھىيەتتە گۇرۇھ بولغان ئۇيۇشۇپ،
رەھبەرلىككە قارشى پىلان قۇرۇشۇپ.
ھوقۇق تارتىش غەرىزىنى چىرايلىق —
سۆز ـ ئىبارە پىچىتىگە ئۇرۇشۇپ.

ئاز دېگەندەك مودا سۆزلەپ ئالداشنى،
يانغا تارتار نەپ بېرىپ كۆپ يولداشنى.
بەزىلەرگە پۇل تەڭلەيدۇ خەجلەڭ دەپ،
بەزىلەرگە توشۇيدۇ گۆش ـ ئوتياشنى.

بىلىسىزغۇ ئايشەمخاننى، تۇل ئايال،
بالىسى ئۈچ، ئۆتەر كۈنى قەدىر ھال.
ئەھۋال ئېيتسا قاراپ تۇرماس رەھبەرلىك،
ياردەم پۇلى تەستىقلايدۇ، يوق ھايال.

بىراق مەمەت ئۇنى يولدىن ئازدۇرۇپ،
سىزگە قارشى قىلىپ قويىدى، تازدۇرۇپ.
يۇقىرىنىڭ ئابرۇيىنى چۈشۈردى،
قۇتقۇزۇشنى ئۆزى بىرىپ، چاندۇرۇپ.

كۆمۈرنىمۇ توشۇپ بىرەر ئۆيگە،
بانا تېپىپ قاترار بەش رەت كۈنگە.
ئارىدىكى مۇناسىۋەت بى نورمال،
«ئەر ـ خوتۇنمۇ؟» دەيسىز بىقىپ پەيلىگە.

مەمەتنىمۇ ئويلاشمايلى شۈڭلاشقا،
ياخشى نامزات كۆرستەيلى بىز باشقا.
ئوتتۇرا ياش، تازا پىشىپ يەتمىگەن،
ئۇ سايلانسا ئۇسسۇيمىزغۇ تام ـ تاشقا.

داۋۇت، ساۋۇت، ئاۋۇتلارمۇ بولمايدۇ،
دەڭسەپ باقساق شەرتكە زادى تولمايدۇ.
رەھبەرلىككە سادىق كىشى سايلانسا،
ئامەت گۈلى ئاندىن مەڭگۈ سولمايدۇ.

ھەق سۆزلىسەك، ئالساق مېنى مىسالغا،
ئولتۇرىمەن ھەرقانداق جىلغ ـ مىسقالغا.
چۈشىنىسىز، سىزگە مايىل يۈرىكىم،
بىلىڭ قاراپ دوكلات قىلغان ئەھۋالغا.

ئىدارىدا نېمە گەپ بار، دەپ تۇردۇم،
ئۆز ۋاقتىدا مەلۇماتنى ئەپ تۇردۇم.
گەدەنكەشنىڭ ئەدىپىنى بەرسۇن دەپ،
يېنىڭىزغا كۈندە ئون ۋاق كەپ تۇردۇم.

سۆرەمپالاس، يا، شاللاقمۇ ئەمەسمەن،
كۆز بويامچى، ياخشىچاقمۇ ئەمەسمەن.
يۈرۈش ـ تۇرۇش، گەپ ـ سۆزلىرىم جايىدا،
ئۆپكىسى يوق قوڭالتاقمۇ ئەمەسمەن.

ئىستىلىم پاك، دىلدا چاڭ يوق قىلچىلىك،
ئۆلاردەك نام قوغلاشمايمەن ئۇنچىلىك.
تاپقىنىمغا شۈكۈر دەيمەن، ياۋاشمەن،
خىزمەت دېسە غەيرىتىم بار پىلچىلىك.

خەقلەر يامان دەيدۇ ئادىل سۆزلىسەم،
رەھبەرلىكنىڭ ئابرۇيىنى كۆزلىسەم.
شۇڭا مېنى كۆرسەتمەپتۇ كۆرەلمەي،
دادىل تۇرۇپ ئەگرىلەرنى تۈزلىسەم.

ئىشنىڭكى، گېپىڭىزنى ئاڭلايمەن،
نەگە بارسام سىزنى ماختاپ - داڭلايمەن.
تۈزنى يەپ تۇزلۇقنى چاقار خەق،
ئەمەس ئۇنداق نامەرد - دوقا ماڭلاي مەن.

قانداق ئىشقا بۇيرۇسىڭىز پەمىم بار،
چاپ دېسىڭىز تۆمۈر تاپان - چەمىم بار.
خېلى - خېلى ئىشلار كېلەر قولۇمدىن،
ئۇن بەڭۋاشقا تېتىغۇدەك تەمىم بار.

مەن سايلانسام تاپتىن چىقماي چاپاتتىم،
سىزنى قوللاپ يېڭى قوشاق قاتاتتىم.
پىكىر قىلسىپ، كىم ئالايتسا سىزگە كۆز،
نەپرىتىمنى ئوقيا قىلىپ ئاتاتتىم.

سىزنى مەڭگۈ ئۆلگە قىلىپ، چىچەكلەپ،
شىرىن مېۋە بېرەر ئىدىم ئېتەكلەپ.
ئېغىشماستىن ماڭار ئىدىم ئاممىنى
سىز كۆرسەتكەن مەنزىل تامان يېتەكلەپ.

ئىدارىدا ئۆتمەي قالماس سۆزىڭىز،
چۈشسە مەندەك خىل نامزاتقا كۆزىڭىز.
شۇڭا باشتا كۆرۈك مېنى ئويلىشىپ،
قالغىننى گاچ تۇغرىلاپ ئۆزىڭىز!…

1985 ـ يىل 8 ـ ئايدا قەشقەردە يېزىلدى.
1987 ـ يىل 12 ـ ئايدا بېيجىڭدا تۈزىتىلدى.

پېشمنى قاقشانلار كەتتىكەن قايان

ئۆرلىدىم ئېگىزگە پەلەمپەي ئاتلاپ،
قونمىدى پېشمگە زەررە توپا ـ چاڭ.
قاتمۇقات چەمبىرەك قىلىنىپ ھاسىل،
ياڭرىدى ھەرياندىن يېقىملىق ئاھاڭ.

تۇيۇقسىز دومىلاپ چۈشتۈم ئېگىزدىن،
يۆلەپمۇ قويمىدى بىر ئادەم كېلىپ.
پېشمنى قاقشانلار كەتتىكەن قايان،
ياكى يەر يۇتتىمۇ قەھرى يېرىلىپ؟

1988 ـ يىل 5 ـ ئاي، بېيجىڭ.

پادىچىنىڭ ئارزۇسى

پادىچى جاڭگالغا باسقاندا ئاياغ،
تەۋرەندى سالام دەپ يۇلغۇن چىچىكى.
مەرھابا، دېيىشتى ئېگىلىپ يانتاق،
مۇھەببەت، ھۆرمەتكە تولدى ئېتىكى.

«خۇش كەپسىز!» دەپ تورغاي زەڭگەر
ئاسماندا،
پادىچى نىيىگە قىلدۇ تەڭكەش.
بۇلۇتتەك يېيىلىپ قويلار ھەر ياندا،
دولقۇنلۇق دېڭىزدەك ياسايدۇ ئۆركەش.

شەبنەمدە يۇيۇلغان ئوت ئۇچى تاتلىق،
قوزىلار ئۈزۈشۈپ يەيدۇ بەس ـ بەستە.
پادىچى قەلبدە بىر ئالەم شادلىق،
تويمايدۇ پادىغا قاراپ ھەۋەستە.

«چۈشۈمگە كىرمەيتتى» دەيدۇ سۆيۈنۈپ:
«شۇنچە كۆپ قوي ماڭا نىسىپ بولار دەپ.
بىر چاغلار توغرام گۆش ئوتتەك كۆرۈنۈپ،
تەلمۈرۈپ، تامشىتىپ قالغان لەۋ چىشلەپ...»

مەڭزىنى چوغ كەبى كۆيدۈرۈپ ئۆتەر،
ئۈنچىدەك دومىلاپ چۈشكەن كۆز يېشى.
ئۇ بۈگۈن ـ ئەتىنى كۆڭلىگە پۈكەر،
يوقسۇزلۇق دەردىدە قاتمايدۇ بېشى.

ئۇ قامچا ئوينىتىپ ھەيدەپ پادىنى،
سۈيى مول ئوت ـ چۆپلۈك جايغا باشلايدۇ.
بىر ئوتلۇق ئارماندا قاينايدۇ قېنى،
خورسىنىپ يىراققا نەزەر تاشلايدۇ.

يەتكۈزگەن ھەيۋەتلىك مەسچىت قۇببىسى
نەچچە يۈز ئورغاق ئاي بېشىنى كۆككە.
ۋە لېكىن مەكتەپنىڭ سۇنۇق پارتىسى،
ئوخشايدۇ ئۆيلىرى يىرتىلغان بۆككە.

باللار ئوقۇشسىز يۈرەر تەمترەپ،
بۆشۈككە بۆلەيدۇ ئەرزان ئاۋازى.
زارلايدۇ گاڭگىراپ سۇرە ھەجلەپ،
بىر چەتتە تاشلىنىپ قالغان پەن سازى...

پادىچى قەلبىدە قەد كۆتۈرەر دەس،
پادىسى ئورنىغا مەكتەپ بىناسى.
ئۇنىڭدىن ئورغاق ئاي قالار مىلىك گەز پەس،
قۇياشتەك نۇرلىنار بوغۇن سىماسى...

مەست بولۇپ پادىچى شېرىن خىيالدىن،
تەسەۋۋۇر ئېتىنى دەرھال بۇرايدۇ.
خۇش خەۋەر يوللايدۇ ئۇچقۇر شامالدىن:
كامالجان مەكتەپنى گۈلگە ئورايدۇ...

※ ※ ※

ئۇ قامچا ئوينىتىپ ھەيدەپ پادىنى،
سۈيى مول ئوت ـ چۆپلۈك جايغا باشلايدۇ.

بىر ئوتلۇق ئارماندا قاينايدۇ قېنى،
شادلىنىپ يىراققا نەزەر تاشلايدۇ.

1988 ـ يىل 8 ـ ئاي، قەشقەر ــ ئارال.

يۇلغۇن ۋە توغراق

يۇلغۇن بىغەم
ئۆسىدۇ چۆلدە
چوڭقۇر يىلتىز تارتىپ ـ ياشىرىپ.
توغراقمۇ ھەم
ئۆستۈبىشىغا يېشىل تون كىيىپ.
ياشايدۇ بىللە
ئاكا ياندىشىپ.

يىللار ئۆتۈپ،
قۇملار كۆچۈپ
ئۆتكەندە ئەسىر؛
ۋەيران بولۇپ
غۇلاپ چېقىلىپ
ئايلانغاندا خارابىلىققا
نەچچىلەپ قەسىر؛
توغراق يىقىلىپ
قۇمنىڭ ئاستىدا

قالار بىسلىپ.
يۇلغۇن بوي ئەگمەي
رەھىمسىز يىللار بورانلىرىغا
ھەيۋەت قەد كېرىپ؛
چېچەكلەيدۇ،
باراقسانلايدۇ،
ئۆزگە تېخىمۇ قىنىق رەڭ بېرىپ.

دېھقانلار بەزەن
شېخىنى كېسىپ
ياسايدۇ ئارا
ئوتتا ـ قوقاستا
پۇچۇلاپ ئېگىپ.
كەتمەن ـــ پالتىغا
قىلىدۇ ساپلىق.
ئەتىۋارلاپ ئىشلىتەر ئۇنى
ئەۋلادمۇئەۋلاد تەۋەررۇك قىلىپ.
يۇلغۇن ئاشۇنداق
پىششىق ـ چىداملىق،
توغراقتەك ئاسان كەتمەيدۇ قىرىپ.

1988 ـ يىل 9 ـ ئاي، قەشقەر ـــ ئارال.

جاڭگالدا سەھەر

تورغاينىڭ يېقىملىق جۇشقۇن ناۋاسى،
ئۇركىتىپ يۇلتۇزنى قاچۇردى يىراق.
گۇم بولدى زۇلمەتلىك تۈننىڭ تاماسى،
پەم بىلەن ئاي ئاستا ئۆچۈردى چىراق.

يىرتىلدى ئۇيۇقنىڭ كۆل رەڭ جىبىكى،
ئۆرلىدى جۇلالاپ ئوت يايلىلىق شار.
تاراسلاپ چاپقاندا ئوت شار كېيىكى،
چاقنىغان زەر نۇرغا ئاسمان كەلدى تار.

قىيغىتىپ ئۆتكەندە مەيىن شوخ شامال،
قىياقلار بەرگىدىن ئىرغىدى شەبنەم.
ياۋا گۈل جىلمىيىپ ئاچىدۇ جامال،
ئالەمچە گۈزەللىك ئاڭا مۇجەسسەم.

توغراقلار ياپرىقى داپ چالسا خۇشال،
يۇلغۇنلار ئۇسسۇلغا چۈشىدۇ لەرزان.
بەزمىنى قىزىتار قىلىپ بىر ئامال،
يانتاقلار ياندىشىپ ئىغاڭلاپ ھەر يان.

يىراقتىن ئۇن قوشۇپ نەرە تارتىدۇ،
ھەيۋەتلىك شارقىراپ بەشكەن[1] دەرياسى.
سۈت رەڭ سۇس تۇماندىن چۈمبەل ئارتىدۇ،
قىرغاقتا باش قويغان ئارال[2] دالاسى.

مەجنۇنتال تولغىنىپ سۆيىدۇ ئاستا،
نۇر جىلۋە ئەيلىگەن سۇنىڭ بېتىنى.
قارلىغاچلار ۋىچىرلاپ ئېيتىدۇ ناخشا،
بويلىشىپ دەريانى، جاڭگال چېتىنى.

ماكاپلار ئىنساندىن ئۆرنەك ئالغانمۇ،
نىچۈنكى مۇڭلىنىپ سۇرىدۇ خىيال؟
يالغۇزلۇق دىلىغا ئازاب سالغانمۇ،
بۇزۇلغان چۈشىدە تاپالماي ۋىسال؟

① قەشقەر تەۋەسىدىكى بىر كىچىك دەريا.
② قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيىسىدىكى بىر يېزا ئىسمى.

سۆرەيدۇ ئادەمنى سوئال قوينىغا،
مۇڭ، شادلىق چىرماشقان ئىككى خىل ھالەت.
يۆگىمەچ يامشىپ جىگدە بوينىغا،
ئىزدەيدۇ ئەتراپتىن يېڭى كارامەت.

توپ ـ توپ قوي پادىسى توزان توزىتىپ،
ھەيۋەتلىك قىياندەك ئېقىپ كېلىدۇ.
ھىجرانلىق كېچىنى ئاران ئۆزىتىپ،
جاڭگالغا باغرىنى يېقىپ كېلىدۇ.

دەيسەنكى، پەرىلەر جاڭگال تېگىنى
تەبرىكلەپ چاچقانمۇ مەرۋايىت چاچقۇ؟
ھەممە ياق يالتىرار يەپ كۆز يېغىنى،
شور رەڭگى بەئەينى كۈمۈش رەڭ ئاق قۇ.

جاڭگالنىڭ سەھىرى ھاياتتەك گۈزەل،
ھەرقانچە قارىساڭ كۆزۈڭ تويمايدۇ.
بۇلاقتەك ئۇرغۇيدۇ يالقۇنلۇق غەزەل،
چۈنكى جىم تۇرۇشقا كۆڭۈل قويمايدۇ.

1988 ـ يىل 10 ـ ئاي، قەشقەر ــ ئارال.

يىگىناغۇچ

ھەيران قالدىم، بىر يىگىناغۇچ باش ئېلىپ
تەنھا قېچىپ بېرىۋاپتۇ جاڭگالغا.
قونۇۋاپتۇ ئاق يانتاققا كېرىلىپ،
كەلدىكىن ئۇ زادى قانداق خىيالغا؟

بۇ يەردە يوق شەھەردىكى ئاۋاتلىق،
بۇ يەردە يوق ئەتىرگۈلنىڭ ئىپارى.
بۇ يەردە يوق نە خاپىلىق، نە شادلىق،
بۇ يەردە يوق مەشۇقىنىڭ دىدارى.

بۇ يەردە يوق سۈزۈك كۆللەر، بۇلاقلار،
بۇ يەردە يوق مەجنۇن تاللار جۇلاسى.
بۇ يەردە يوق ئالما، ئۆرۈك، ياڭاقلار،
بۇ يەردە يوق بۇلبۇللارنىڭ ناۋاسى.

بۇ يەردە بار قاغجىراق چۆل، ئاق شورلۇق،
بۇ يەردە بار سۇسىز يۇلغۇن تەشناسى.
بۇ يەردە بار سولغۇن چىراي قومۇشلۇق،
بۇ يەردە بار پاتمىچۇقلار غوۋغاسى.

بۇ يەردە بار چوغدەك تونۇر قىسمىتى،
بۇ يەردە بار ھۆركىرىشى بورانىنىڭ.
بۇ يەردە بار بۆرە، تۈلكە دەھشىتى،
بۇ يەردە بار چىرقىرىشى قاۋانىنىڭ.

ئويلاپ قالدىم، يىگناغۇچنى مۇنچىلا
مەپتۇن قىلغان چۆل - جاڭگالنىڭ نىمىسى؟
بولغانمىدۇ باغدىن بىزار شۇنچىلا،
قالغانمىدۇ يا ئېلىشىپ مېڭىسى؟

چوڭقۇر خىيال قاينىمىدا يادىمغا،
يېتىپ قالدى شەھەردىكى مۇنداق ھال:
بۆكسىمان تور باغلاپ تورچى خادىغا،
تۇتار ئىدى يىگناغۇچنى بى ھايال.

ھە، چۈشەندىم، تاللاپتۇ ئۇ يارنىپ،
چۆل بولسىمۇ تۈزاقچى يوق ماكانىنى.
قويماقچىدۇ بەلكىم يەرگە قارىتىپ،
نەپسى بالا قاپقانچىنى، قاپقانىنى!...

1988 ـ يىل 10 ـ ئاي، قەشقەر ـــ ئارال.

گۈگۈم مەنزىرىسى

پەردە يايدى گۈگۈم چەكسىز جاڭگالغا،
جىمىپ قالدى بوز تورغاينىڭ سايرىشى.
سۇس قىزغۇچ رەڭ قوندى ئوت ـ چۆپ، داڭگالغا،
پادىچىنىڭ باشلاندى مال قايرىشى.

يىراقلاردا كۆكۈچ نۇرلار چاقنايدۇ،
ئاڭلىنىدۇ ئاچ بۆرىنىڭ هۇۋلىشى.
قوزىچاقلار ئەنسىز مەرەپ تاقلايدۇ،
ئاڭا مەدەت پادىچىنىڭ تۇۋلىشى.

زىرەك تايغان قۇلىقىنى دىڭگايتىپ،
هەر شەپىگە قۇلاق سالار دىققەتتە.
خىرىس قىلىپ چىشلىرىنى هىڭگايتىپ،
بۆرە تامان قاۋار پات ـ پات شىددەتتە.

گاھ ھاي ـ ھايلاپ، گاھ ئۇسقىرتىپ
پادىچى،
پادا ھەيدەپ دەريا تامان قىمىرلار.
كەچكى شەپەق جىلۋە قىلغان سۇ بېتى،
قوي ئەكسىنى داۋالغۇتۇپ جىمىرلار.

قوي ـ قوزىلار سۇغا قېنىپ تويۇنۇپ،
يانار كۆجۈم مەھەللىگە دۈپۈرلەپ.
«ھاردۇق ئېشى» ئېتىپ كېلىن ئوخشىتىپ،
پادىچىنى كۈتۈپ تۇرار رەڭ تۈزەپ.

1988 ـ يىل 9 ـ ئاي، قەشقەر — ئارال.

پادىچى بىلەن پادا

پادا دەيدۇ:

— مەڭگۈ خۇشال، ئەركىن يايرىساق،
ئوت - چۆپى مول، سۈيى ئەلۋەك ئىسسىق جايلاردا.
بۆرە نەسلى قۇرۇپ كەتسە، غەمسىز ياشىساق،
چىمەن ياپقان تاغ باغرىدا، يېشىل سايلاردا.

پادىچى دەر:

— ئالسام تېزرەك پادامنى بورداپ،
سۈيى ئەلۋەك، ئوت - چۆپلىرى بولۇق جايلاردا.
پۇلغا تولسا چۆنتىكىم، قوي قاسساپقا ساراپ،
ئېغىز - بۇرنۇم مايلانسا ھەم قۇيرۇق مايلاردا.

1988 - يىل 9 - ئاي، قەشقەر — ئارال.

باغلاقتىكى قوي

ماختىنىدۇ باغلاقتىكى قوي،
پادىدىكى قويلارغا قاراپ.
— ئىگەم مېنى ئەتىۋارلايدۇ،
قالدىم ئۇنىڭ كۆڭلىگە ياراپ.

كۈن چىقماستا قىرغا باغلايدۇ،
چىم، يۇگىمەچ يەيمەن تويغۇچە.
ئايدىڭدا يەم بېرىدۇ ئايرىم،
يەيمەن ئېغىزنى بىكار قويغۇچە.

قازان كەبى يوغىناپ شۇڭا،
لىغىرلايدۇ قۇيرۇقۇم لەرزان.
مېڭىشلىرىم خۇددى بەگزادە،
ھېچكىم مېنى ئالالماس ئەرزان.

ئاھ، سلەرچۇ؟

قورايدەك ئورۇق،

بوينۇڭلار خۇددى ئىنچىكە تاناپ.

لاپ گەپ ئەمەس، قوۋۇرغاڭلارنى

بىرەلەيمەن خاتاسىز ساناپ…

پادىدىكى قويلار ئىچىنار،

باغلاقتىكى قويغا كۆز تاشلاپ:

ــ ئاڭا ئەگەشكەن ئاپەت سايىسى

كۆپتەك سەمرىگەن كۈنىدىن باشلاپ.

ھەي ئىست!

ئۇنى قاقباش ئىگىمىز،

قويماس ھەرگىز بىكارغا بورداپ.

بوغۇزىغا پىچاق تەڭلەيدۇ

قۇربان ھېيتتا پۇتىنى باغلاپ…

1988 ـ يىل 10 ـ ئاي، قەشقەر ــ ئارال.

دېھقان قۇمۇش

«توشقاننى قومۇش ئۆلتۈرەر،
ئادەمنى نومۇس.»
— ئۇيغۇر خەلق ماقالىسى

چەكسىز جاڭگال قىلىنىپ قامال
ياتار ئاق شور قوينىدا ئۇخلاپ.
ئېگىز - ئېگىز قومۇشلار ئۇندا
ئۆسكەن يۇلغۇن، يانتاقنى قورشاپ.
ئۇ مىسالى ھۆكۈمران خۇدا،
قول شىلتىيدۇ ئاق ساقال سىيپاپ.
ئۇزۇن قۇلاق، ئاق كۆكۈل توشقان
قومۇشلۇقنى ئەيلىگەن ماكان
ئۆزىگە غەمگۇزار - پاناھ ھېسابلاپ.
بىراق، ناتىۋان بىچارە توشقان

يىسە قومۇشنى قۇرۇپ بەدەشقان؛
قورسىقىنى تېخى بولماستا توقلاپ
قىلدۇ ئۇنى جېنىدىن جۇدا
ئۇچەي باغرىنى مۇجۇپ ـ ئازابلاپ.
ئۇنىڭ ئەكسىچە كەلسە يىراقتىن
كەلسە پايپاسلاپ كالانىپاي كالا
ئۆزىنىڭ داردايغان تۇياقلىرىدا
قومۇشنى ۋەيران ئەيلىسە خارلاپ؛
قومۇش ئۇنى پالۋان دەپ قاراپ
توققۇز تەزىم كەلتۈرۈپ بەجا،
ئۇنىڭغا جېنىنى قىلدۇ پىدا
يالماپ يەڭ دەپ ھەريان ئىغاڭلاپ.
دېۋەڭ قومۇش مانا مۇشۇنداق
ئۆزىگە چىن ھەمراھ بولغاننى
ئۆلتۈرەر بوغۇپ ـ رەھىمسىز قىيناپ.
ئۆزىنى چەيلەپ ۋەيران قىلغاننى
بېشىغا ئېلىپ كۆتۈرەر ماختاپ...

1988 ـ يىل 10 ـ ئاي، قەشقەر ـــ ئارال.

يېڭىسىدىن كونىسى ياخشى

(بىر ئىشاننىڭ ئېيتقانلىرى)

«يېڭىسىدىن كونىسى ياخشى!»
جىم تۇرۇڭلار گېپىمنى ئاڭلاپ.
كۆپۈكلىشىپ كەتتى جاۋغىيىم،
كالۋالاشتى بۇ ئۆتكۈر تىلىم،
تولا ۋەز ئېيتىپ يېنىش ـ يېنىشلاپ.
كۈچ ـ ماغدۇرۇم تامام تۈگىدى،
يىلىكىمنىڭ تېگى قۇرىدى،
دىلىمنى قايغۇ ـ ھەسرەت ئورىدى،
بولۇپ قالدىمۇ ئالجىغان باخشى،
شال ـ تۈكۈرۈكۈم ھەر يانغا چاچراپ؟
بىراق ھېچكىم تىڭشاي دېمەيدۇ،
قۇلىقىغا ماز تىققانمۇ نىقتاپ؟
يېڭىۋەك بولدۇم غەزەپكە كېلىپ،

يۈرىكىمنى ھەسرەتتە تىلىپ،
ئۆز گۆشۈمنى تىتىپ - پارچىلاپ.
بولسا شۇنداق چوڭ كارامىتىم،
ئاڭا تۇشلۇق نام - سالاپىتىم،
ھەممە قۇلاققا چوڭ كاناي باغلاپ،
كونىلىقنىڭ قەدرىگە يەت دەپ،
يېڭىلىقنى جەزمەن تەرك ئەت دەپ،
ۋارقىرايتتىم مۇرتلارنى باشلاپ.

ھارۋا شۇنداق ئېسىل نەرسىدى،
ھەيران قالسەن ماڭسا تاراقلاپ.
ئارغىماقلار كىشنەپ - چاپچىشىپ،
تۇپاق - ئۆكۈزلەر سوك - سوك قاترىشىپ،
ئېشەكلەرمۇ بوش كەلمەي ھاڭرىشىپ،
سۆرەيدۇ قاتساڭ كۆتەك ھارۋاڭنى،
توشۇيدۇ ھارماي يۈك ۋە ئالۋاننى،
قاقشىما ئانچە سۇرئەت ئاستا دەپ،
مېڭىۋەرسەڭ قورساققا توق يەپ،
كەتمەيدۇ مەنزىل قېچىپ - يىراقلاپ.
ھارۋا شۇنداق تۇرسا بىخەتەر،

نەدىن چىقتى ئاپتوموبىل ـ پىكاپ؟
ھەر رەت ئالدىمدىن ئۆتسە غۇيۇلداپ،
يۈرىكىم ئەنسىز جىغىلداپ كېتەر،
كەلگەندەك باشقا چوڭ خېيىم ـ خەتەر؛
ئامانلىق تىلەپ قىلسامۇ دۇئا،
بىر ـ بىرىگە سوقۇلۇپ، غۇلاپ،
ئۆڭتۈرۈلۈپ، كۆيۈپ ـ يالقۇنجاپ،
ئېلىپ كەلدى مۆمىن ئىنسانغا
بىھېساب ئاپەت، خەتەر ۋە ئازاب.

ئايروپىلانغۇ تېخىمۇ بەتتەر،
بىر پارچە تۆمۈر ئۇچار غارقىراپ.
بۇ پۈتۈنلەي شەيتاننىڭ ئىشى
ئۇچالامدۇ قاناتسىز كىشى؟
«ئۇچار تەخسە»، «ئالەم كېمىسى»
دېگەنلىرى زادى نېمىسى؟
ئىنسان ئەقلى يەتكەيمۇ ئويلاپ؟!
ئاھ! نېمە بولۇپ كەتتى بۇ جاھان،
كەپقالدىمۇ يا ئاخىرقى زامان،
تۇيدۇرماي ئاستا بىزگە يېقىنلاپ؟!

«يېڭىسىدىن كونىسى ياخشى!»
بېرەلەيمەن بۇنى ئىسپاتلاپ.
يېڭى نەرسىغۇ ئالەم ئۇچقۇسى،
دېدۇق ئالدىراپ: «زەپەر قۇچقۇسى!»
تۇرۇۋالماي ئەمدى موم چىشلەپ
نەتىجىسى قانداق بولدى دەپ
باقمايسەنغۇ ئاكاڭدىن سوراپ؟
ئۇ، تەڭرىنىڭ قەھرىگە ئۇچراپ
ئاسمان قەرىدە گۇم بولدى پارتلاپ[1]
يېڭىلىقنى شۇنداق ئۆتتى قامچىلاپ.

تووۋا دېگۈلۈك ياقىنى چىشلەپ،
ئويلانغۇلۇق ساقالنى سىيپاپ.
يېڭىلىق دەپ نېمە ئاۋارە،
بەندە دېگەن ئاجىز - بىچارە،
شۈكۈر قىلماقتىن يوق ئۆزگە چارە.
پاراسەتلىك ئاتا - بوۋىمىز
تۈزگەن قائىدە، ياسىغان ئەسۋاب

① 1986 - يىلى ئامېرىكىنىڭ پارتلاپ كەتكەن «خىرىس» ناملىق ئالەم ئايروپىلانى كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

مۇقەددەستۇر چېقىلىپ بولماس،
ئۇنىڭسىز ئېتەك مېۋىگە تولماس،
تەنتەكلىك بىزنى قىلغۇسى خاراپ.
ئېشەك ئۈستىدىن چۈشمىسەك ئەبەد،
بەخت ـ سائادەت كېلىدۇ قوشلاپ.
جايىنامازدىن قوپمىساق پەقەت،
دۇئا ـ تىلاۋەت بولۇپ ئىجابەت،
چۆللەر گۈلىستان بولىدۇ ياشناپ.
مەسچىت قۇببىسى يەتسە پەلەككە،
يېتىمىز كۆتكەن ئارزۇ ـ تىلەككە،
بولسا بارچە مەكتەپلەر خاراب.
ياش بوغۇنلار يادلىسا سۈرە،
موللا ئالدىدا تۇرۇشۇپ ئۆرە،
شۇندا تاپقۇسى دىيانەت، ئىنساپ.

«يېڭىسىدىن كونىسى ياخشى!»
دەيمەن مەڭگۈ يېنىش ـ يېنىشلاپ.
پەلتو، شلەپە سىغمايدۇ كۆزگە،
ياخشىسى يوق چەكمەندىن ئۆزگە،
كۆرەك تۇماقنى كىيەيلى قىرلاپ.

تۆت چاسا شېئىر، رۇبائىي، غەزەل،
قىلىپقا چۈشكەن، ئاجايىپ گۈزەل،
يېڭىلىرى چىقمىسۇن بىخلاپ.
ئەي بەندىلەر، بولۇڭلار سەگەك،
قولغا توقماق ئېلىڭلار بىردەك،
يېڭىلىق تېخى يايماستا ئېتەك،
بۆشۈكىدىلا قويايلى مىخلاپ!...

1989 ـ يىل 6 ـ ئاي، قەشقەر ــ ئارال.

مەڭگۈلۈك زىددىيەت

ئۇ ئاۋارە تورنى يېيىپ دان سېلىپ،
قۇش ئاۋارە توردىن قېچىپ جان ئېلىپ.

1989 ـ يىل 6 ـ ئاي، قەشقەر ـــ ئارال.

ئوگشالماس جاهان

ئانا يىغلار يۈرەك پارى دەردىدە،
بالا يىغلار سۆيگەن يارى دەردىدە.

1989 ـ يىل 6 ـ ئاي، قەشقەر ــ ئارال.

نېمە دەپ يازاي؟

پارلاق تاڭ نۇرىدىن قامىشىپ كۆزى،
داد سېلىپ، ئۆمىلەپ قاچقان ئۇ بەدەر.
ئارىدىن مۇقەددەم قىرىق يىل ئۆتۈپ،
قايتتى ئۇ يۇرتىغا كەتتى دەپ خەتەر.

ئۇ كەلدى،
ياش تۆكۈپ كىمدۇر پېشىنى
كۆزىگە سۈرتتى شات، «تۇتىيا» دېدى.
قىزغىنىپ باشقىسى سۆيدى ئاياغىنى،
«ياق، بۇ زات مۇقەددەس ئەۋلىيا» دېدى.

بۇ ھالدىن خىيالىم ئۇچتى يىراققا،
ئۆتكەن كۈن ئالدىمدىن ئۆتتى تىزىلىپ.
قۇلىقىم تۇۋىدە ياڭرايدۇ نالە،
ئەسلىسەم كېتىدۇ يۈرەك ئېزىلىپ...

دېيشەر كىملەردۇر چۆرىدەپ ئۇنى:
«ئاز كېلەر شەنگگە شېئىردىن دۇر قازسام···»
كۆزەتتىم،
ئويلىدىم،
خىيالىم چىگىش،
باب كېلەر مەن ساڭا نېمە دەپ يازسام؟!

1989 ـ يىل 10 ـ ئاي، بېيجىڭ.

خېر ىدارسىز قەبرە

«ئىڭگە!» بىلەن ھاياتىمنى باشلىدىم يەردە،
يىغا، كۆلكە قىلدى جىلۋە ئۆمۈرلۈك تەردە.
قوغلىۋەتتى يىغا ئاخىر كۆلكىنى يەنە،
خېر ىدارسىز قالدى قەبرەم پۈتسىمۇ زەردە.

1990 ـ يىل 3 ـ ئاينىڭ 29 ـ كۈنى، بېيجىڭ.

قورچاق ۋە ئارتىس

كېلىپ قالدى قورچاقلارغا ھەۋەسىم،
ئۇسسۇللىرى شۇنداق لەرزان، ئەۋرىشىم.
قىلىقلىرى ئاندىن تاتلىق، يېقىملىق،
ئويناق كۆزلۈك، ئوماق چىراي، خۇش پىچىم.

جېنى باردەك پىرقىرايدۇ تىنىمسىز،
ئەمەس زادى ھېچ ھەرىكىتى رىتىمسىز.
ئەسىر قىلغان چاغدا سوراق دىلىمنى،
چۈشتى كۆزۈم تاناپ يىپقا تۇيۇقسىز.

قىزىقىشىم كۆتۈرۈلدى ئەۋجىگە،
ئۆتتۈم ئاستا ياندىن سەھنە كەينىگە.
باقسام، ساپتۇ شوخ ئارتىسلار ئۇسسۇلغا،
قورچاقلارنى كۆندۈرۈپ ئۆز مەيلىگە.

يىپنى تارتسا پىرقىراركەن بىتىنىم،
ھەرىكەتلىرى شۇنداق لەرزان، ئەۋرىشىم.
قورچاقلارغا ماھارەت ۋە جان بەرگەن،
ئارتىسلارغا كېلىپ قالدى ھەۋىسىم.

1990 ـ يىل 4 ـ ئاي، بېيجىڭ.

يىلان بىلەن چاق

چار يىلان يولۋاسنى ئۆلتۈردى چېقىپ،
توستى يول قىنىغا پاتماي كېرىلىپ.
ھەيۋىلىك كۈشۈلداپ چاچسىمۇ زەھەر،
ئۇچقۇر چاق ئاستىدا كەتتى مىجىلىپ.

1990 ـ يىل 6 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئارزۇ ۋە قانۇنىيەت

ھال رەڭ چېچەك پىچىرلايدۇ باھارغا،
شاملىڭدا گۈل ھۆسنۇمنى بۇزما دەپ.
سولىشىپ ئۇ توزۇپ كېتەر ئاز ئۆتمەي،
شاخ ـ شاخلارنى شېرىن مېۋە ئىگىلەپ.

ئاي چىراي قىز نازى بىلەن قارايدۇ،
ئاي چىرايىنى ئاي كۆرسەتكەن ئەينەككە.
ئىلتىجاسى لەيلەپ قىلىپ سامادا،
مۆكچىيىدۇ يەتمەي كۈتكەن تىلەككە.

قىران يىگىت ئات ئويىنىتىپ كېلىدۇ،
كېزىپ ئۈمىد دالاسىنى ئارمانسىز.
يىل پەنجىدە سۇنۇپ خىيال قامچىسى،
چاچ ـ ساقىلى قىرو باغلار، دەرمانسىز.

ئارزۇ گۈزەل، قانۇنىيەت رەھىمسىز،
ئاستا ـ ئاستا يېقىنلايمىز قەبرىگە.
قورقۇنچلۇق ئەمەس ئۆلۈم، قالدۇرساق،
ئەقلىمىزدىن يېقىپ چىراغ نەۋرىگە.

1990 ـ يىل 3 ـ ئاينىڭ 29 ـ كۈنى، بېيجىڭ.

تەكلىپ ۋە نەتىجە

1

تەكلىپ
ئۇچقۇندىغان قار ئۇچقۇنلىرىدەك
كەلمەكتە ئۇچۇپ.
كونا چۈشەكتە
چۈشەكەشكە ئۆگەنگەن كۆڭۈل
چۆچۈپ ئويغىنىپ
ئالدى ئەندىكىپ باغرىغا بېسىپ
توي تارتقاندەك خۇشاللىق قوچۇپ.

2

كەتتى قەلىمىم
يېڭى پەدىگە

يورغىلاپ دەسسەپ.
مەيلىدىغۇ
كەتمىسە سۇنۇپ
ئەگرى - بۈگرى چىغىر يولدىكى
ئازگاللغا سەكرەپ.

3

هەي!...
تۇتامسىز ئىلھام
نېمە بۇ ئۆرە قىلغىنىڭ
يېرىمى ياخشى، يېرىمى يامان؟
قەھرىمان قەھرىماندەك بولۇشى كېرەك
سەجدە قىلسۇن ئۇنىڭ ئالدىدا
ئالۋاستى ئەمەس
ھەتتاكى شەيتان!

4

ئەقدەمنى چۇشەپ چەمبەرچاس
سالا ئارقىندا

«خوپ» يايلىغىغا ئىپسلىدىم شۇئان.
يارالدى
ھېچ ئېۋەنسىز
بىر زەبەردەس قەھرىمان.
كۆسەيلىك قوشۇن
نەرە تارتىپ بولدى پەيدا!
كۆتۈردى غوۋغا
تۇشمۇتۇشتىن كېلىشتى قاپساپ.
نەدە بار بۇنداق مۇكەممەل ئىنسان؟
ئادەم دېگەندە بولىدۇ نۇقسان.
بۇتمۇ بۇ
ۋە ياكى ئىلاھ؟
قالدىم تېڭىرقاپ.
تەپەككۇرۇم ئۆڭكۈرىدە
ھوۋۇلدايدۇ تولغىنىپ
ئېزىتقۇ بوران.

5

قەھرىمانىم

قازان كۆمتۈرۈلگەندەك زۇلمەت كېچىدە
يۇچىلنىپ كۆڭلەش ئىچىدە
توي چۈشكىدە
ياش يىگىتنى قانغا بوياپ
ئېلىپ قاچتى پەرىزات قىزنى
ئالداپ نەپ بىلەن.
قىلىندى تۈتقۇن
بىگۇناھ ھېكايە قۇرلىرىغىمۇ
سېلىندى كىشەن.
يىغلايمۇ ئاخىرقى چېكىتكە قاراپ
بۇقۇلداپ قاقشاپ؟

6

ئۇيغان!
دەۋرەمە ئەمدى
ئاتنى ئات، ئېشەكنى ئېشەك.
كەلدى ئۇزۇپ غەۋۋاسلار بۇيان
يېڭى ئېقىم دەرياسى بويلاپ.
قارىماقتا دۇربۇندا ساڭا

بولمساڭ ئاگاھ
ئۇندۇرەر چېچەك
ئۆزگىچە يول تاپ.

7

بىلمىدىم
ئاق كۆڭۈل خىيال
بولغانمىكىن ئەلچى — خالىس زات.
قالدى تېپىشىپ
بۇلۇڭدا ئاخىر
ئېشەك بىلەن ئات
تۆرەلدى قېچىر.
كۈلدى جامائەت
ياپىر
نېمە بۇ
ئوخشىمسا ئات ياكى ئېشەككە ھېچبىر؟!
قېچىرمۇ ئۆكۈنۈپ - ئۆكسۈپ
كۆتۈردى پەرياد.

8

ھېسسىيات، ئەخلاق، مىزان
خۇددى قىشنىڭ ئاپتىپى
ئۆزگىرىشچان.
تامغاڭنى تاڭلىيىغا بېسىپ قويىما
ياخشىنى ياخشى دەپ، يامانىنى يامان.
تەنتەكلىك بوشلۇقىدا
ياتماي تەۋرىنىپ
كۆپ قىرلىق
سەزگۈ ئورنات پېرسوناژغا
چاپسان يۈگەنسىز
قېيغىتىپ ھەريان.

9

كەلدى يانچۇقچى
ھالاللىقنى يۇدۇپ ھاسىراپ.
دېۋانىغا ياغدۇرۇپ ھىممەت
تاشلىدى بىر خۇرجۇن ئاقچىنى.
جان تىكىپ ئېلىشىپ لۈكچەك

قۇتقۇزۇپ قالدى
باسقۇنچىلىقتا ئۇچرىغان مەسۇمە قىزنى.
ۋىجدان بېسىمنى سېزىپ قاراقچى
ئېلىپ ماڭدى شىپاخانىغا
ئۆزى پىچاق تىققان ساقچىنى.

10

چۇشۇمدىكىدەك
پىچەتلەندى ئېغىزىم بىردىن
تىلىمغىمۇ سېلىندى قۇلۇپ
قاڭقىغان ئەيىبلەش سادالىرىدىن.
كېلىپ قاپتىمۇ قوي يېمەس بۆرە
ئىنساپ، دىيانەت دالالىرىدىن؟
كىم موللا قىلغان قاۋاننى قاچان،
تەزدۇرۇپ نەپسى ـ تەمەلىرىدىن؟
ئالجىش!
جۆيلۈش!
ساراڭلىقنى يۇقتۇرما، يوقال،
يېمەستە ئوغلار پەشۋالىرىدىن!

11

«ئەرنىڭ يېرىمى ئايال[1]» دېگەن گەپ
باشقا كىيگەندە دەريا بويىنى
قالمىدىم مەڭدەپ.
قىزغا سىڭدۈرۈپ يىگىت خۇيىنى
يىگىتكە تاڭدىم قىزنىڭ خۇلقىنى
تۆرەلدى ئايھاي
ئىزدىن ئەگىشىپ ماڭغان دوقمۇشتا
ئەركەكزەدەك ئىنسان ئىڭگەلەپ.
خالايىق تووۋا دەپ چىشلەشتى ياقا
قىقىلغاندەك پايپاققا تاقا
مەنمۇ ئىزا قەبرىسىگە قىلىندىم دەپنە
پۇشايماندا روھىم تۆكەر ياش
تۇپراقنى نەمدەپ…

12

ئەنە
ياتار سوزۇلۇپ

① جالڭ شيەنلياڭنىڭ شۇ ناملىق رومانى كۆزدە تۇتۇلدۇ.

تەكلىپ ئۇيۇقىغا باش قويۇپ
ئۇچەيسمان كۆرمىگ ـ كۆرمىگ يول.
ناۋادا سەنمۇ
كۆزۈڭنى يۇمۇپ
ماڭساڭ تالىلىماي مودا قوغلىشىپ
بارار يېتىلەپ
غايىبتىن بىر قول.
مەن ياتقان قەبرىنىڭ ئېغزى ئوچۇق،
كەلسەڭ ئىز بېسىپ
قىلدۇ بەلكىم
سېنىمۇ قوبۇل...

1990 ـ يىل 3 ـ ئايدا بېيجىڭدا يېزىلدى.
1991 ـ يىل 3 ـ ئايدا بېيجىڭدا تۈزىتىلدى.

ئەيىب ۋە نومۇس

شەھەر تۇگۇل دۇنيانىمۇ غاچ ئالىمىز،
بىر نان تاپساق داراڭلىتىپ داپ چالىمىز.
قولىمىزدىن كەلمىسىمۇ كەپە ياساش،
پودىن ئۇلىسىز ھەشەمەتلىك ئۆي سالىمىز.

كوركىرايمىز «ئالەم مۇشۇ!» دەپ بەس ـ بەستە،
قۇدۇقتىكى پاقا قارار زوق ـ ھەۋەستە.
ئولتۇرساقمۇ قاشاڭ كالا هارۋىسىدا،
ئۇچتۇق دەيمىز بىز ئاسماندا، خەقلەر پەستە.

تارىخىمىز شان ـ شەۋكەتلىك، تۆھپە تەييار،
ئۇنىڭدا يېتىپ يېسەك مەڭگۇ بولمايمىز خار.
يەنە شەرەپ قازىنىشقا نېمە ھاجەت؟
جان ئۇپرىتىش دۆتلۇك، بىزگە زېرەكلىك يار!

كۆكرىكىمىز دوناي تاپقا پولات قالقان،
ئۇندىن تايغان يەنچىلىدۇ بولۇپ تالقان.
كىمكى يېڭى پەدىگە ساز چالسا، ئۇنى،
بوش قويمايدۇ كونا تارغا كۆنۈك ئالقان.

ئۆزۈن كۆسەي قورالىمىز، ئاتا مىراس،
كوچىلايمىز، چۇخچىلايمىز تىپىپ ئاساس.
شۇ بولسىمۇ كۈن ئالسۇن دەپ قويۇش گۇناھ،
غېرىچ ئۆسسە قايچىلايمىز تەڭ دەپ لىباس.

ئېگىزلەرنى غۇلىتىشتىن خۇشال ئىش يوق،
بالدۇر ئۆزۈپ چىققانلارغا يوللايمىز ئوق.
چاقالمىسا چايانىنىمۇ چايان دېمەس،
پەخرىمىزدۇر نەشتەر سانجىش، كار قىلماس دوق.

مودا چىقسا قوغلىشىمىز كېچىپ جاندىن،
تېنىپ ھەتتا ئەجدادىمىز ئوغۇزخاندىن.
سۈنئىي ئەتىر كۆرسەك باغقا ئوت قويىمىز،
«ئىپارگۈل!» دەپ بېغىشلىما يېزىپ قاندىن.

تەسۋى سىرىپ «سۈف!» دېگەننى خىزىر ساناپ،
كۆتۈرىمىز بېشىمىزدا، ئەيلەپ تاۋاپ.
مىڭ ئورغاق ئاي ئاسالايمىز بۇلۇتلارغا،
چۇۋۇپ مەكتەپ بىناسىنى، قۇببە ياساپ.

بەك كاتتا بىز، ئەمەس ھېچكىم بىزدەك ئۇلۇق،
تەكلىماكان ئالتۇن ئاچقۇچ كۆمگەن تولۇق.
بوۋام بەرگەن ماموق ياستۇق يۇمشاپ ئەجەب،
خورىكىمىز يەتسە ئايغا، ئەڭ زور ئۇتۇق!

شېرىن چۈشەپ، كۆز سالمايمىز دەۋرانغا بىز،
ئەگەشمەيمىز ئۇزاپ كەتكەن كارۋانغا بىز.
بىر ئىزدىلا پىرقىرىساق، چۆرگىلسەك،
يېتەلەيمىز قېنى قانداق ئارمانغا بىز؟!...

1990 ـ يىل 4 ـ ئاي، بېيجىڭ.

كېلىشىم

سەن ماختىغىن مېنى «مەشھۇر يازغۇچى» دەپ،
مەنمۇ سېنى داڭلاي «گۆھەر قازغۇچى» دەپ.
قايىل بولماي كىمكى قۇسۇر تاپسا ئەگەر،
تويغۇزايلى: «پەس قىتىغۇر، ئازغۇچى!...» دەپ.

1990 ـ يىل 5 ـ ئاي، بېيجىڭ.

چېچەكلىسۇن دىلىڭدا باھار

قاپلانمىسۇن كاچكۇلغا تېنىم،
قاپىقىڭدىن ياغدۇرمىغىن قار.
گۈل ھۆسنۈڭگە ياراشماس جۇدۇن،
چېچەكلىسۇن دىلىڭدا باھار.

چېچەكلىسۇن دىلىڭدا باھار،
شوخ كۈلكەڭدىن تۇغۇلسۇن قۇياش.
دۇنيا گۈزەلدۇر تەبەسسۇم بىلەن،
تۆكمىسۇن سۆيگۈ جۇدۇندا كۆز ياش.

1990 ـ يىل 5 ـ ئاي، بېيجىڭ.

تەۋسيە

قۇشتەك ئۇچۇپ يېقلساڭمۇ كۆككە، بۇرادەر،
ئۇنتۇمغن چۇشەر، ياتار جايڭ يەنە يەر!

1990 ـ يل 6 ـ ئاي، بېيجڭ.

مىننەتسىز ئەسلەتمە

يىقىلدىڭ،

يۆلىدىم،

چاپتىڭ يەنە تېز،

لېكىن مەن كۆمۈلدۈم

چاڭغا ئۈن ـ تىنسىز…

1990 ـ يىل 6 ـ ئاي، بېيجىڭ.

شائىر دوستۇمغا

كۆرۈۋەرمە شېرىن چۈشنى چۈشەكەپ،
يەتكۈزەلمەس مامۇق ياستۇق تىلەككە.
ئاچقىن سۈبھى روجىكىنى سەن كۈچەپ،
ئەجرىڭ كۆمسۈن خىيالىڭنى چېچەككە.

1990 ـ يىل 6 ـ ئاينىڭ 27 ـ كۈنى، بېيجىڭ.

ئۆلمەس ئىشتىياق

ئۆكۈنمەيمەن، ئاي يۈزلۈكۈم ئازدۇرۇپ،
جىلۋەڭ بىلەن بۇزساڭمۇ توي - بەزمەمنى.
كەچۈرمەيمەن، جادۇ كۆزۈڭ چاندۇرۇپ،
پالۋەتسە باياۋانغا نەزمەمنى.

1990 - يىل 6 - ئاينىڭ 28 - كۈنى، بېيجىڭ.

غار ئىچرە بىر دەريا ئاقىدۇ غەمكىن

غار ئىچرە بىر دەريا ئاقىدۇ غەمكىن[1]
بەك ھاردۇق يەتكەندەك ئىڭىر ھاسىراپ.
تىك قىيا قاپسايدۇ ئىككى يېقىدىن،
ئامبۇردەك چىڭ قىسىش ئۈچۈن ئالدىراپ.

دەريانىڭ كۆكسىنى ئۆتىدۇ تىلىپ،
سىرلىق غار ئۈستىدىن مىڭ تىغ ساڭگىلاپ.
چىدىماي بۇنىڭغا تاش باغرى ئېرىپ،
كۆزىدىن ئۈنچە ياش ئاقار تامچىلاپ.

غار ئىچرە بىر دەريا ئاقىدۇ غەمكىن،
قايغۇغا چۆككەندەك دەردلىك شاۋقۇنلاپ.

---

① بېشى سۇ غارى لياۋنىڭ ئۆلكىسىنىڭ بېنشى شەھرى ئەتراپىغا جايلاشقان داڭلىق مەنزىرىلىك جاي.

تۇرىدۇ قىرغاقتا قۇت تىلەپ تەمكىن،
خىزىردەك ئىككى زات كۆزى يالقۇنلاپ②

تولغىنىپ ئەجدىھا ياتار بويىدا③
ئالماقچى بولغاندەك ئېقىننى توراپ.
نەچچىلەپ دوقمۇشتىن ئەگىيدۇ دەريا،
ماڭغاندەك مۇساپىر ئىزىپ يول سوراپ.

غار ئىچرە بىر دەريا ئاقىدۇ غەمكىن،
قازاندەك قاپقارا تۈننى ھاپاشلاپ.
تىنمايدۇ نۇر ئىزدەپ قاراڭغۇلۇقتىن،
چۇشىدە يۇلتۇزلار چاقنار چاراقلاپ.

ئۇلغىيىپ ساناقسىز تامچە قېتىلىپ،
يېقىنلار مەنزىلى ئۈمىد بېغىشلاپ.
ئاھ، چىقتى تار غاردىن ئاخىر ئېتىلىپ،
يورۇقلۇق ۋەسلىگە يەتتى يىنىشلاپ.

1990 ـ يىل 6 ـ ئاينىڭ 28 ـ كۈنى، لياۋنىڭ ـ بېنشى.

---

② ③ غار ئىچىدىكى دەريا بويىدا دۇئادا تۇرغاندەك كۆرۈنىدىغان بىر جۈپ تاش بوۋاي، ئۇنىڭ نېرىسىدىراق دەرياغا چۈشۈشكە تەمشىلۋاتقاندەك كۆرۈنىدىغان تاش ئەجدىھا بار.

بېشارەت

تۆگۈلۈپ، تۈرۈلۈپ شىددەتلىك ئېقىن،
قولۋاقنى ئىرغىتىپ تاشلايدۇ يىراق.
كېلەلمەس ھەيۋىدىن بۇغىلار يېقىن،
تىترەيدۇ زەربىدىن ئۈيۈل تاش قىرغاق.

ئىرغىتىپ تاشلاندۇق بىر رەت، ئىككى رەت،
قايناملار لاققىغا سالدى بى سوراق.
جان ئېلىپ قاچسا كىم، ھاپ ئەتتى شۇئان،
جىگەرسىز بوشاڭنى قىلغاندەك مازاق.

يېقىلدى دىللارغا بېشارەتتىن شام،
ئۇردۇق بىز كۆچىنىپ رىتىملىق پالاق.
تەمتىرەش قوغلىنىپ، يار بولدى چىدام،
دولقۇنلار ئەۋجىدە ئېلىشتۇق ئۇزاق.

دولقۇنلار ئەۋجىدە ئېلىشتۇق ئۇزاق،
ئۇردۇق تەڭ تېخىمۇ رىتىملىق پالاق.
تاسمىدەك تار بوغۇز قالدى ئارقىدا،
يېيىلىپ دەريامۇ ئاچتى كەڭ قۇچاق.

1990 - يىل **6** - ئاينىڭ **29** - كۈنى، لياۋنىڭ - بېنشى.

شاھزادە دەرياسى

ئېلىپ مەن تارىمنىڭ سالام، مېھرىنى،
شاھزادە دەرياسى① كەلدىم بويىغا.
خۇش كەپسىز! دېگەندەك ئۇنچە چاچرىتىپ،
خۇش چىراي چىللىدىڭ گويا تويىغا.

قىرغىقىڭ چىمەندىن تاقاپتۇ جىيەك،
ئەتراپىڭ ياپيېشىل بوككىدە ئورمان.
قىيغىتىپ قوي - كالا يايرايدىكەن شاد،
پادىچى نەي چالار ئاجايىپ لەرزان.

تاشمۇتاش ئوقچۇغان سۇيىڭ سۈپسۈزۈك،
كۆرۈنەر تەكتىدە مەرۋايىت، ئۈنچە.
بېلىقلار پىلتىڭلاپ ئوينار قوغلىشىپ،
رەڭ تۈرى خىلمۇخىل، ئۆزگىچە شۇنچە.

① شاھزادە دەرياسى — لياۋنىڭ ئۆلكىسىنىڭ بېنشى شەھرى ئەتراپىدىكى بىر دەريا.

تۇرۇپتۇ قارىسام خىزىر سۇپەت چال،
دەرياغا تىكىپ كۆز، چۆكۈپ خىيالغا.
گىردىدەك چېھرىدىن تۇرار نۇر تېمىپ،
ئۇچتەك ئاق ساقىلى ئۇچار شامالدا.

— ئەسسالام!
ئالدى ئۇ سالامنى ئىلىك،
كۆرۈشتۇق،
مۇڭداشتۇق،
قويدۇم كۆپ سوئال.
شاھزادە دەرياسى ھەققىدە بوۋاي
باشلىدى ھېكايە قىلىپ دىلنى لال!

بۇنىڭدىن مىڭ يىلدەك ئىلگىرى بۇندا
ياشايتتى كىدانلار[①] ئەجەب ئۆز - ئىناق.
قەبىلە، يۇرت ئايرىپ يۇرمەيتتى زىنھار،
شۇڭا ئەل گۈللىنىپ تاپقانتى روناق.

① كىدانلار — ھازىرقى لياۋخې دەرياسى ۋادىسىدا ياشىغان قەدىمكى مىللەت، ئۇلارنىڭ ئەجدادى شەرقىي خورلار بولۇپ، مىلادى 916 - يىلدىن 1125 - يىلغىچە لياۋ سۇلالىسىنى قۇرغان. كېيىن جىن سۇلالىسى تەرىپىدىن يوقىتىلغان. («سۆز دېڭىزى» لۇغىتىنىڭ 1479 - بېتىگە قارالسۇن).

ئىدى بۇ زېمىنمۇ ئاجايىپ مۇنبەت،
توپىنى سىقسا ياغ تامچىلايدىغان.
بۇلۇتتەك يامرايتتى پادا، يىلقىلار،
يوق ئىدى قاشاڭ ئات قامچىلايدىغان.

چۇشسىمۇ بۇ ئەلگە ياتلارنىڭ كۆزى،
باستۇرۇپ كېلىشكە قىلمايتتى جۈرئەت.
خۇددى بەز مارىلاپ تۇرغان مۈشۈكتەك
كۈتەتتى زارىقىپ ئەپلىك بىر پۇرسەت.

كۆپ كۈتۈپ زېرىكىپ ئەۋەتتى ئاخىر،
بۇ يەرگە هىيلىگەر ئايغاقچىلارنى.
تىللىرى قەنت ـ شېكەر، دىللىرى زەهەر
پارچىلاش ئۈستىسى ــ پايلاقچىلارنى.

قەبىلە ئارىلاپ، يۇرت كېزىپ ئۇلار
چېچىشتى ئۆچمەنلىك ئۇرۇقلىرىنى.
تۇغقانلار ئۆزئارا يىرتقاندا ياقا
قىچىشتى خادا قىپ قۇيرۇقلىرىنى.

ئەۋجىگە چىققاندا جاڭجال ۋە نىزا،
تاشلاندى ئەلگە ياۋ شىددەتلىك شۇنچە.
ئەتراپنى قاپلىدى ئۇر - چاپ ئاۋازى،
تۇياقلار ئاستىدا چەيلەندى غۇنچە.

بۇلاندى مال - ۋاران، ئۆلتۈرۈلدى شاھ،
ھەيۋەتلىك ئوردىمۇ ئايلاندى كۈلگە.
ئېلىشتى ياۋ بىلەن باتۇر شاھزادە،
تىكىپ جان غېرىچ يەر، ھەر گىياھ، گۈلگە.

قۇرتتەك يامرىغان ياۋدىن كۆرمىگىنلىك
بېشىنى تېنىدىن قىلدى ئۇ جۇدا.
بىر - بىرلەپ يىقىلدى نەۋكىرى، ئاخىر
قېپقالدى قورشاۋدا بىر ئۆزى تەنھا.

ياۋ قاسساپ كېلىشتى تىك يار لېۋىگە،
چېكىنىش يولى چورت تاشلاندى ئۈزۈپ.
ياۋ دېدى:
— باش ئېگىپ ئەل بولغىن بىزگە،
ياشايسەن چار باغدا گۈل دەستە تۈزۈپ.

نى گۈزەل قىزلارنى قىلىمىز تارتۇق،
خاقانلىق پەيزىنى سۈرسەڭ يەنە.
قەدىرلە ياشلىقنى ــ گۈلدەك چېغىڭنى،
ئەل ئارا كېزىلىپ يۈرسەڭ يەنە...

شاھزادە دېدىكى:

ــ ياشايمەن مەغرۇر،
ئەرلىكىم، غۇرۇرۇم تۇرغاي جۇش ئۇرۇپ.
تىز پۈكۈپ مىڭ يىلچە ئۆمۈر كۆرگەندىن
مىڭ ئەلا ياشىسام بىر كۈن تىك تۇرۇپ.

ئەلۋىدا، ئانا يۇرت، ئەي ئەزىز ماكان،
ئەلۋىدا، قانخور، ۋاپاسىز جاھان!
ئەلۋىدا، گۈل ـ گىياھ، خۇش ئاۋاز بۇلبۇل،
ئەلۋىدا، ھالال سۈت بەرگەن ئانىجان!...

شاھزادە نەيزىنى ئاتتى ياۋ تامان،
يىقىلدى كۆرەڭلەپ تۇرغان سەركەردە.

يۇرتىغا ئاداققى قېتىم تاشلاپ كۆز،
ھاياتلىق يىپىنى ئۈزدى شەمشەردە.

غۇلدى تىك ياردىن،
ئېچىپ كەڭ قۇچاق
ئانا يەر باغرىغا ئالدى ئوغلانىنى.
چاچرىغان قېنىدىن يارالدى دەريا،
ئەسلىتىپ شاۋقۇنى نەرە ـ چۇقانىنى.

ياد ئەتكەچ تىز پۈكمەس شاھزادىنى ئەل،
شۇ ئوغۇل نامىدا ئاتالدى دەريا.
تىنىمسىز ئېقىشى تۈگىمەس داستان،
قىسسەلەر سۆزلەيدۇ ئۆركىشى گويا.

بويىنى كېزىدۇ مۇڭلىنىپ بۇغا،
ئۈستىدىن كېتەلمەس ئەگىپ قۇش ـ قانات.
قانمايدۇ كۈي كۈيلەپ، قوشاققا قېتىپ،
سۆيسۆزۈك سۈيىدىن ياشنىغان ھايات.

بۇ دەريا بىلىقى خىسلەتلىك، تەملىك،
ئاجىزغا كۈچ ـ قۇۋۋەت،
كېسەلگە شىپا.
ئىمشقا شۇنداق دەپ سورىما، ئوغلۇم،
نەق جاۋاب ئىزدىسەم تۇتىدۇ يىغا...

بوۋاينىڭ ئاۋازى كەتتى تىترەپ،
دەرياغا تىكىپ كۆز چۆكتى خىيالغا.
كۆكسىدە يەلپۈنەر ئاپئاق ساقىلى،
تۇرار ئۇ يۈزلىنىپ مەيىن شامالغا.

※ ※ ※

ئويلىدىم،
تۆكسە كىم ئەل ئۈچۈن ساپ قان،
ياشاركەن ئەۋلادلار قەلبىدە ئەبەد.
شاھزادە دەرياسى مىسالى بۇنىڭ،
ئۇرغىدى قەلبىمدە ئاڭا مۇھەببەت!

1990 ـ يىل 6 ـ ئاينىڭ 30 ـ كۈنى، لياۋنىڭ ئۆل-
كىسىنىڭ بىنشى شەھرى ئەتراپىدىكى شاھزادە دەر-
ياسى (تەيزىخې) بويىدا يېزىلدى.

بىر قىزنىڭ ھەسرىتى

بىلمىدىم، «ئاي»، «كۈن» دەپ كۈيلىمەي شائىر،
كۆزۈمدىن گۈزەللىك ئىزدىمەي شائىر،
شائىرلىق تاجىنى كىيەلمەمدىكىن؟
«يۈرىكىم لەختە قان، تاپقىن تېز داۋا…»
«ئاھ سەنسىز ياشاشتىن ئۆلۈم مىڭ ئەلا…»
شۇ گەپتىن باشقىنى دېيەلمەمدىكىن؟

1990 ـ يىل 7 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنى، بېيجىڭ.

چېگىش سوئال

قارىدىڭ،

كۆزۈڭدىن چېقىلدى چاقماق،

مەن كۆيۈپ بولدۇم كۇل،

كەتتىڭ سەن يىراق.

ھەيرانمەن نېمشقا يۈردۈڭ ئوت يېقىپ،

ئۆچۈرۈپ قويۇشنى بىلمىگەن ئوماق؟!

1990 ـ يىل 9 ـ ئاي، بېيجىڭ.

يولۋاسنىڭ ئېلانى

ئەيمەنسە ھېچكىم كېلەلمەس يېقىن،
قامالسىمۇ تۆمۈر قەپەسكە.
موھتاج ئەمەسمەن، رەڭگە، پەردازغا،
تەشنامەن پەقەت ئەركىن نەپەسكە.

1990 ـ يىل 9 ـ ئاي، بېيجىڭ.

يىلنىڭ سوئالى

بەستىمغۇ تاغدەك بار، يۇلمەن چىنار،
يىلپىزمۇ ئالدىمدىن ئۆتەلمەس زىنھار.
بىراق يوق كۈچۈمگە تۇشلۇق شىجائەت،
قىينىمغا سىڭگەندۇ بەلكىم ئىتائەت.
شۇڭلاشقا ئادەملەر ئالغانمۇ مىنىپ،
زىيادە ياۋاشلىق بىشىمغا چىقىپ؟!

1990 ـ يىل 9 ـ ئاي، بېيجىڭ.

شىر يېشىلەيۋاتقان تۈگۈن

ئاجىزلارنى زادى بوزەك قىلمىسام دەيمەن،
نېمىشقىدۇر تۇتۇۋالسام يەنىلا يەيمەن.

1990 ـ يىل 9 ـ ئاي، بېيجىڭ.

كېيىنكىلەرنىڭ ئادىتى

مېنى تىنچلىق ئەلچىسى دەپ تەرىپلىمەس كىم؟
ھەمراھىمنى چوقۇپ قويۇش ئەپسۇس، ئادىتىم!

1990 ـ يىل 10 ـ ئاي، بېيجىڭ.

تاشىياقىمۇ بىزار

ئۈزۈن ئۆمۈر چولپانى دەپ كەتسە ماختاپ،
هاياتىمغا چوقۇنغۇچى ئامراقلىرىم؛
دىرىلدەيدۇ غەزەپ بىلەن ئوقۇپ لەنەت،
ئۆملەشتىن بىزار بولغان ئاياغلىرىم.

1990 ـ يىل 10 ـ ئاي، بېيجىڭ.

كۆچۈكنىڭ ئېتىرازى

قۇيرۇقۇمنى شىپاڭلىتىپ بولسام پايپېتەك،
خۇشامەتكە خۇشتار ئىگەم تاشلايدۇ سۆڭەك.
مەنغۇ پەقەت گېلىمنى دەپ قىلدىم خۇشامەت،
ھېچ بىلمىدىم ئىگەمگە بۇ ھۈنەر نە كېرەك؟

1990 ـ يىل 10 ـ ئاي، بېيجىڭ.

يىلاننىڭ ھەۋىسى

تۈگۈلۈپ تۇرمىقىم قورقۇشتىن ئەمەس،
ھۇجۇمغا ئۆتۈشنىڭ بېشارىتى، بەس.
چاقتى دەپ ئەيىبلەش ناھەق، بىھاجەت،
چاقماقلىق ئاتامدىن قالغان بىر ھەۋەس.

1990 ـ يىل 11 ـ ئاي، بېيجىڭ.

توشقاننىڭ خىيالى

ئۆتسمۇ قورقۇش، غەم ئىچرە ھاياتىم،
رازىمەن كەلمىسە مەڭگۈ ماماتىم.

1990 ـ يىل 11 ـ ئاي، بېيجىڭ.

كىرىشنىڭ پەلسەپىسى

سانجىلسا تىكىنىم ماختا ماھۇق دەپ،
مەن بىلەن دوست بولۇپ ئۆتەي دىسەڭ ئەپ!

1990 ـ يىل **11** ـ ئاي، بېيجىڭ.

جۇمۇلىنىڭ ئىزاھاتى

بەك ئىشچان دەپ ماختار ھەممە، شۆھرىتىم
تولۇق،
ئەيىبىم شۇ: ئۆزۈمگىلا توشۇيمەن ئوزۇق.

1990 ـ يىل 11 ـ ئاي، بېيجىڭ.

پەرۋانىنىڭ باياناتى

ئوت - چىراغقا ئېتىلىشىم ئىشقتىن ئەمەس،
ساختىلىقتىن تويۇپ قىلدىم ئۆلۈمگە ھەۋەس.

1990 - يىل **12** - ئاي، بېيجىڭ.

تۆگىنىڭ ھەسرىتى

دۆت ئېشەك كەينىدىن ماڭار تۆگە دەپ،
مەسخىرە قىلماڭلار ئۇنچىلا سۆكۈپ.
ئۆتكۈزۈپ ئالمىسا بۇرنۇمغا چۇلۇك،
ماڭامتىم دەردىمنى ئىچىمگە يۇتۇپ؟!

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئاغىنىخانىنىڭ چارىسى

كىرىۋالىمەن كاتەككە پەملەپ،
توخۇجان سېنى يوقلاپ كەلدىم دەپ.
يېقىنلىشىمەن ماختاپ، ھىجىيىپ،
ئاندىن گېلىدىن بوغىمەن ئەپلەپ.

1990 - يىل 12 - ئاي، بېيجىڭ.

ھەسەل ھەرىسىنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشى

ئۇنتۇما، بار ھەسلىم — تاتلىقىمۇ،

ئۇۋامنى بۇزساڭ زەھەر — ئاچچىقىمۇ.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئارغىماقنىڭ يۈرەك سۆزى

قىيىنمىسا چەۋەندازىم كۆز يۇمۇپ،
مېنى گاھ دۆڭ، گاھ ئويمانغا چاپتۇرۇپ.
ئوقتەك چاپسام يورۇق بولسا مەنزىلىم،
يۈرمەي دوقمۇش، ئەگرى يولدا قايمۇقۇپ.
ئاگاھ بولسۇن، كەتسە تولا قامچىلاپ،
ئەدەپلەيمەن يەرگە موللاق ئاتقۇزۇپ.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئېشەكنىڭ ۋەسىيتى

«گۆشۇم هارام، كۇچۇم هالال»، يالغان
ئەمەس،
مەيلى ئارتسۇن تاغدەك يۈكنى كۆتۈرەي دەس.
رازىمەنكى مىڭ ئۆلسەمۇ چارچاپ ھېرىپ،
ئۆلۈكۈمنى ئىتقا تاشلاپ بەرمىسە، بەس!

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ياشنىڭ مەنتىقىسى

نېمە قىلار ئادەم مېنى ئۇرۇپ، ئۆرتەپ،
مەن ئىچكەنگە كېتەرمىدى قېنى تۆگەپ؟!

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئىت ئىچىنار نېمىگە؟

خۇدا مېنى ياراتقان،
ئۆي ـ ئارامغا قاراشقا.
ئىچىنىمەن سالغانغا
ئۆز قوۋمىمنى تالاشقا.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

خورازنىڭ تەمەننىاسى

چىللىمىسام ئاتمايدۇ تاڭ، يورۇماس ئالەم،
قاراڭغۇلۇق ئىنسانلارغا ئەمەسمۇ ماتەم!
ئىشەنمىسە تاڭ ئاتقۇزۇپ باقسۇنچۇ قېنى،
بىر سىقىم دان بېرىپ مىننەت قىلىشقان ئادەم!

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

مېكيانىنىڭ زارى

قا قاقلسام ماختانچاق دەيدۇ،
تۇغماي قويسام نىمنى يەيدۇ؟!

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بىيجىڭ.

بۆرىنىڭ ۋەدىسى

بېرىمەن قويلارغا چىن ۋەدە تولۇق،
توق بولسام ئۇلارنى قىلمايمەن ئوزۇق.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

كالىنىڭ نامى

بىشىمنى كۆتۈرمەي ئىشلىگەچ ھەردەم،
ئوت ـ چۆپ ۋە سامان يەپ بەرگەچ ئاق
سۈت ھەم؛
ئۇرسىمۇ پۇشۇلداپ يۈرگەچ شۈك ـ بىغەم،
دۆت كالا دەپ ماڭا نام بەرگەن ئادەم.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

قاغىنىڭ ئۆزىنى باھالىشى

كىم مېنى قارا دەپ چاپلىسا تۆھمەت،
كۆزىنى ئۇيىمەن، قىلمايمەن شەپقەت.
چۈنكى مەن قاردىن ئاق، توزدىن مىڭ
گۈزەل،
ناخشامۇ بۇلبۇلدىن قېلىشماس پەقەت.

1990 ـ يىل **12** ـ ئاي، بېيجىڭ.

مايمۇن ئويۇنىنىڭ سىرى

تاماشابىن دەيدۇ: قىزىق مايمۇن ئويۇنى،
قىزىمامدۇ ئۇچسا باشتا قامچا قويۇنى.

1990 ـ يىل **12** ـ ئاي، بېيجىڭ.

چاشقاننىڭ ئىنسابى

يۈزسىز ئوغرى، نائىنساپ دەپ يۈرمە قارىلاپ،
يۈتمىدىمغۇ يەر شارىنى قىلغاچقا ئىنساپ.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ھۆيۇيىنىڭ ئىقرارنامىسى

ئالا ـ يېشىل تون كىيىمەن، ياراشقان تاجىم،
دەيمەن قىلسا جىمىكى قۇش ماڭىلا تەزىم.
سېسسىپ كەتتى ۋاز كېچەلمەي ئىچىم ھەسەتتىن،
يەتمىسىمۇ كۇسۇلداشتىن باشقىغا چامىم.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

يالتىنىڭ شىكايىتى

تال قارغايدۇ شاخ ـ نوتامنى كەستى دەپ،
ساپنى تۇتقان قولنى قويماس ئەيىبلەپ.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

سۆيۈرگىنىڭ دەردى

تۈگىگەندە ئەخلەت ـ چاۋار، مەينەت ئورۇن،
بىر بۇلۇڭغا تاشلىنىمەن قىسىپ بويۇن.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

تۆگىقۇشنىڭ يەمى

تىقىۋالسام قۇمغا بېشىمنى،
كىم كۆرەتتى تېنىم ـ تېشىمنى؟!

1990 ـ يىل **12** ـ ئاي، بېيجىڭ.

چۈشنىڭ ئۆكتەملىكى

لەززەتلىك شىرنىگە ئالساملا قونۇپ،

قوغلىسۇن، دوق قىلسۇن، كەتمەيمەن ئۇچۇپ.

1990 ـ يىل **12** ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئوغرى مۈشۈكنىڭ ئۇستاتلىقى

ئېپى كەلسە لوق ـ لوق گۆشنى يەۋالىمەن،
تۇتۇلغاندا ئىگەم يېگەن دەۋالىمەن.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

قوشقاچ چۈشىنىدۇ

يېقىملىق سايرىشىم كېتەر يىراققا،
يالقۇنلۇق نوتۇقۇم ئوخشار بۇلاققا.
ھەيرانمەن، ئادەملەر ياڭراتماي ئالقىش،
نېمىشقا ماز تىقىپ ئالار قۇلاققا؟!

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

قېسنىڭ ئارزۇسى

كىرىپ تۇرسا بۇلبۇل، تۇرغاي، تومۇچۇق،
قان سايرىغان مۇڭ ـ زارىدىن ئالسام زوق.
«قويۇۋەت!» دەپ يىلىنغانچە چىلڭ قىسىپ،
قۇدرىتىمنى ئايان قىلسام مەن تولۇق.
مەيلى كېيىن چېقىلساممۇ مىڭ قېتىم،
دەھشەت سېلىپ قالسا سۇرۇم، ئارمان يوق.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ياستۇق خالار نېمىنى؟

كېچە ـ كۈندۈز ئۇخلاۋەرسە ئادەملەر،
راھەتلىنىپ كۆتۈرمەستىن بېشىنى؛
داۋام قىلسا ئويچان، مىسكىن شائىردەك،
غايىۋانە، تەگسىز شېرىن چۈشىنى؛
سۈرۈپ جەننەت ھۇزۇرىنى قانغۇچە،
تۆكمىسە غەم ـ قايغۇ بىلەن يېشىنى؛
ئوگىدىكى تەگسىزلىكنى ئۇنۇتۇپ،
غوۋغا قىلماي يېسە سىگەن ئېشىنى؛
ئارمىنىم يوق، قەلبىمنىلا چۈشەنسە،
«ئالدامچى!» دەپ ئاتىماي لەنەت تېشىنى.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

قۇرغۇينىڭ جاھاندارچىلىقى

قۇرغۇي دەر نامىمنى، چاققانىمەن ئەجەب،
ئەقلىم چوڭ، كۈنۈمنى ئالىمەن ئەپلەپ.
قۇشقاچنى كۆرسەملا قىلىمەن بوزەك،
لاچىننى ئۇچراتسام قاچىمەن پەملەپ.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ياڭاقنىڭ گۇناھى

چوڭ گۇناھمۇ ياڭاق بولۇپ يارالغىنىم،
شۇ نام بىلەن كەڭ ئىقلىمغا تارالغىنىم.
توقماق يېدىم تاتلىق مېغىز يېتىشتۇرۇپ،
قۇرۇق شاكال بولسام بەلكىم ئامان ئىدىم.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

تۈلكىنىڭ يەتتىنچى تەقسىماتى

ئۆلجىنى ئادىللىق جىڭىدا بۆلەي،
بۆلۈشتىن ئىلگىرى لىللا گەپنى دەي:

بۇ كېيىك يەپ ساپتۇ زەھەرلىك گىياھ،
گۆشىنى يېسە كىم سۆزسىز قىلار قەي.

توشقانغا تەگكەندەك تۈرىدۇ ۋابا،
تەمىنى تېتىسا تارتىشىدۇ پەي.

قىرغاۋۇل بەك ئورۇق، سېسىق، ئەرزىمەس
لەشكە چىش ئۇرىتىپ يۈرۈشكە ئەتەي.

يولۋاس شاھ بولمىسا خارابتۇر ئورمان،
بولمايدۇ زەھەردىن ھەزەر ئەيلىمەي.

بۆرە بەگ شۇ شاھنىڭ يۇت ـ قولى دېمەك،
يۇقىمسۇن شۇم ۋابا، ئوت قويۇپ ئۆرتەي.

مەن تىلغا ئالغۇسىز چۇپرەندە، شۇڭا
ئاخىرقى قۇللۇقنى بەجا كەلتۈرەي:

ساقلاشقا سىلەرنى بالا ـ قازادىن
قان قۇسۇپ ئۆلسەممۇ ھەممىنى مەن يەي.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئوت چاچار دىنوزاۋىر[1] نىڭ ماختىنىشى

ئاغزىمدىن چاچسام ئوت دېمەڭلار ئاپەت،
ئۇ، مۆمىن ئىنسانغا ياغدۇرغان ئامەت.
ئېچىنىپ كەتمەڭلار باغلار بولسا كۇل،
مۆجىزە يارالغاي كۇلدىن كارامەت.

كۆللەرنى سۇمۇرۇپ قۇرۇتسام ئەگەر،
تاڭ قېلىش بى ھاجەت، شۆلگىيىم كەۋسەر.
ئاجىزغا قۇۋۋەت ئۇ، كېسەلگە شىپا،
ئىچكەنلەر ئاغزىدىن پۇرايدۇ ئەنبەر.

[1] رىۋايەت قىلىنىشىچە، دەقيانۇسنىڭ زامانىسدا ئاغزىدىن ئوت چاچىدىغان بىر خىل دىنوزاۋىر ئۆتكەنمىش. ئۇ بارغانلىكى يېرنى ئوت چېچىپ كۇل قىلىۋېتىدىكەن. ئاندىن ئوتتا كاۋاپ بولغان ئادىمزات ۋە ھايۋاناتلارنى ئاچ كۆزلۈك بىلەن يالماپ يۇتۇۋېتىدىكەن. تېخى بۇنى ئۆزىنىڭ تۆھپىسى ساناپ، ھەممىلا يەردە ماختىنىپ يۈرۈدىكەن. بۇ شېئىر ئەنە شۇ قەدىمكى رىۋايەتكە ئاساسەن يېزىلغان.

دەم تارتىش، ھاپ ئېتىش خىسلىتىم مېنىڭ،
تويماسلىق ئەمەستۇر ئىللىتىم مېنىڭ.
يالمايمەن يالماشقا ياراتقاچ تەڭرىم،
يالماشتا نامايان شەپقىتىم مېنىڭ.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

رەڭگىنىڭ كۆز بويامچىلىقى

بويامچى دەپ شۆھرىتىم بار ئالەم ئارا،
قارىنى ئاق قىلالايمەن، ئاقنى قارا.
ئايرىمايمەن ھەق ـ ناھەق دەپ، راست ـ يالغان دەپ،
ئۆكۈنمەيمەن قانچە يۈرەك بولسا يارا.

ئىنساپ، ۋىجدان، نومۇس نېمە، خەۋىرىم يوق،
رەڭۋازلىقنىڭ خىسلىتى كۆپ، كۆڭلۈم بەك توق.
ساختىلىقتىن دېرەك بەرمەس يېڭى رەڭلەر،
يىلتىزىنى سۈرۈشتۈرسەڭ غەزىپىم ئوق.

بوياقچىلىق كۆپى بۈيۈك، ئەڭ مۇقەددەس،
بوياق بەرسەم قاغا، توزغا ئۆزگىرەر، بەس.
ئەگەر ئەسلى قىياپەتنى قىلسا ئايان،
سەۋەنلىكنى يامغۇردىن كۆر، مەندىن ئەمەس.

1990 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

بىر دوستۇمغا جاۋاب

تەخسىنى چاقما دەپ قىلدىڭ دالالەت،
دېدىڭ: كۆپ تەخسىدە نېمەت ـ تاپاۋەت.
تىك تۇرۇپ ئاچلىقتىن ئۆلسەممۇ ئۆلەي،
قىلمىسۇن نەزەردىن ساقىت جامائەت.

1990 ـ يىل 10 ـ ئاي، بېيجىڭ.

قايتىپ كەل ئامرىقىم، كۆتەرەن سېنى

بىلمىدىم، نېمىشقا قالدۇق تەگىشىپ،
ئېھتىمال شەيتانغا ماڭدۇق ئەگىشىپ.
سەن كەتتىڭ يامانلاپ، ئارقاڭدا كۆزۈڭ،
مەن قالدىم زار قاقشاپ، كۆزۈم تېشىلىپ.

ئۆتتى كۈن، ئۆتتى ئاي، ئۆتتى ھەتتا يىل،
بوينىمىز قاتتىقكەن، يۇمشىمىدى دىل.
«تىز پۈكمەس قەھرىمان» بولدۇق بىز گويا،
ناماقۇل بولۇشقا بارمىدى ھېچ تىل.

ئۇنچىلا يىراقمۇ ئەمەس ئارىمىز،
دەريادىن ئۆتسەكلا يېتىپ بارىمىز.
بىزغۇ «باش ئەگمىدۇق» ساقلاپ «غۇرۇر»نى،
ئەمما قان يىغلىدى يۈرەك پارىمىز.

«ئانا!» دەپ ئويغىنار دەم ـ دەم ئىسەدەپ،
ئۇيقۇدىن بىدارمەن ياستۇق يەڭگۈشلەپ.
بىلمىدىم كۆز يېشى تەگسىز بۇلاقمۇ،
قەلەندەر بوپقالدىم تەسەللىي ئىزدەپ.

توخۇنىڭ سۈتىدىن باشقىسى نەق ـ تەل،
يېيىشى گۆشۈ ـ ياغ، قايماق ۋە ھەسەل.
دەيدۇ ئۇ: «تېتىيدۇ ھەممىسى ئەمەن،
ئانىسىز ياشاشتىن ئۆلگىنىم ئەۋزەل!...»

ئېيبەرسەم چىرايلىق كىيىمنى تاللاپ،
ئاتىدۇ بۇلۇڭغا يىرتىپ قامالاپ.
ئېيتىدۇ:«كىيىمەن ياماق چاپاننى،
ئانامنىڭ ھىدىنى پۇراپ ۋە ئاياپ...»

ھەيرانمەن، نېمشقا تېپىشقاندىمىز؟!
ئىنتىلىپ قۇلۇندەك چېپىشقاندىمىز؟!
تويىنى تۆت كۆز بىلەن كۈتۈپ تەقەززا،
سۆركىلىپ يىلىمدەك يېپىشقاندىمىز؟!

تىپىشتۇق، چىپىشتۇق، يىپىشتۇق مەھكەم،
سىڭدى پەر ياستۇققا يالقۇنلۇق قەسەم.
كۆز ئاچتى دۇنياغا سۆيگۈ جەۋھىرى،
بىشىمىز تاقاشتى ئاسمانغا شۇدەم.

ئاڭلاندى «ئىڭگە»سى يىقىملىق سازدەك،
تۇيۇلدى ۋىلىقلاپ كۇلۇشى ئازدەك.
لەۋلەرگە كەتتى ئوت سۆيسەك مەڭزىگە،
بىلىندى تەپتىدىن جۇت قىشمۇ يازدەك.

تايتاڭلاپ ماڭغاندا «دادا!»، «ئانا!» دەپ،
ئۇنتۇلدى جاپالار قالدۇق يەڭگىللەپ.
ئەپكەلدى ئۆيگە ئۇ بەختنى چىللاپ،
كەلدى ژەپ ئەل - يۇرتنىڭ زوقى، ئۆتسەك ئەپ.

يامان كۆز تەگدىمۇ شۇم غەرەز بىلەن،
ۋە ياكى ئارىغا ئۇندىمۇ تىكەن؛
ئىشقىمىز يالقۇنى باردى پەسىيىپ،
نەگدۇر مۆكۈندى يول قويۇش دىگەن.

غاژ ـ غۇژلار تىمسقىلاپ چىقتى پىنھاندىن،
نەۋ باھار قوغلاندى گويا بوستاندىن.
كەلگۈلۈك كەلدى زەپ سەبىي گۆدەككە،
تەگلىكتە ئۆكسۈيدۇ كۆز يېشى قاندىن.

سەن كەتتىڭ، ئۆيىمىز ئايلاندى گورغا،
تېپىرلاپ قالدىمەن چۈشكەندەك تورغا.
قوزىمىز چىرايى بولدى زەپىران،
تولغىنىپ ئازابتا ئىچكەندەك ئوغا.

«ئاھ، يېتىم قىلغۇچە تىرىك تۇرغۇزۇپ،
قويساڭلار بولماتتى بۆشۈكتە بوغۇپ؟!...»
نەشتەردەك سانجىلدى سۆزى يۈرەككە،
ئاڭلىساڭ كېتەتتىڭ سەنمۇ پۇچۇلۇپ!

ھەيرانمەن، نېمشقا تېپىشقاندىمىز؟!
ئىنتىلىپ، يىلىمدەك يېپىشقاندىمىز؟!
تېپىشىپ، يېپىشىپ، ياساپ مۆجىزە،
ھە، ئەمدى نېمدەپ قېچىشقاندىمىز؟!

مۇھەببەت مەنىسى شۇمدۇ پەقەت؟
شۇ بولسا، مۇھەببەت نېمگە ھاجەت؟!
ئادەمنى تىرىكلا تىقسا ئۇ گورغا،
قۇرۇسۇن ئىلاھىم شۇنداق مۇھەببەت!

يەتكەندۇ ساڭمۇ بەلكى پىغانىم،
نېملەر دېمىدىم قىينالسا جانىم.
كەچۈرگىن ئامرىقىم، كەچۈردۈم مەنمۇ،
سىغمايدۇ تىلىنغان دىلغا پۇشمانىم.

سەن كەتتىڭ يامانلاپ، قالغاچ تەگشىپ،
ئازدۇقمۇ، شەيتانغا ماڭدۇق ئەگىشىپ.
ئەندىكىپ چۆمۈلۈپ ھىجران كۆلگە،
ئېھتىمال قالغاندۇق ئەمدى سەگىشىپ.

ھىجراندا قالغاندۇق بەلكىم سەگىشىپ،
قايتىپ كەل، يۇرمەيلى ئەمدى تەگشىپ.
دىلىمدا يولۇڭغا سالدىم پايانداز،
كەلگەي بەخت، مۇھەببەت ساڭا ئەگىشىپ.

مايمۇندەك ئۇيىنىتىپ يۇرمىسۇن خارلاپ،
كاج تەلەي، شۇم تەقدىر ـ بىۋاپا كاززاپ.
قايتىپ كەل ئامرىقىم، كۇتىمەن سېنى،
مۇھەببەت جەۋھىرى چەكمىسۇن ئازاب.

1990 ـ يىل 10 ـ، 11 ـ ئايلار، بېيجىڭ.

چېقمىقچىغا

قاراڭغۇدا ئۇ نەگىدۇر شۇڭغۇپ،
چېقىشتۇرۇپ دار ياسايدۇ پەملەپ.
ئېسىلغاندا ئۇنىڭغا ئۆزى،
چىقىدۇ يەنە يۈزىنى چەملەپ...

1992 ـ يىل 1 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئىككى يۈزلىمىچىگە

ئالدىڭدا سېنى دەيدۇ ئۇستازىم،
قىلار ماڭدامدا مىڭ قېتىم تەزىم.
چاپاندەك نەشتەر سانجىپ ئارقاڭدىن،
دەيدۇ ياگرىسۇن مېنىڭلا سازىم.

1992 ـ يىل 1 ـ ئاي، بېيجىڭ.

بىر جانانغا

تەلمۈرۈپ قارايسەن، بارسام قاچىسەن،
غۇنچىدەك لېۋىڭنى قاچان ئاچىسەن؟
سەھنىدە بۇلبۇلدەك سايرىغان بىلەن،
مۇھەببەت بېغىدا بەلكىم گاچىسەن.

بۇلاقتەك كۆزلىرىڭ تۇرسا پاش قىلىپ،
نېمىشقا سىرىڭنى يەنە ياپىسەن؟
يا ماڭا پۇرسەت بەر، يا سۆزلە ئۆزۈڭ،
قىيناپ جۇپ يۈرەكنى نېمە تاپىسەن؟

1992 ـ يىل 1 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئەسلىگە قايتىش

ئۇ بوۋاق چېغىدا ماڭسا ئۆمىلەپ،
ئانىسى شادلىقتىن قىلغان كۆز يېشى.
دادىسى قاقاقلاپ ئالغان قۇچاققا،
سۆيۈنۈپ ئاسمانغا يەتكەندەك بېشى.

يىگىتلىك دەۋرىدىن ئاشقاندا، بىردىن،
ئۆمىلەپ مېڭىشقا ئۆتتى ئۇ يەنە.
ئانىسى نومۇستىن ئەتتى كۆزىنى،
دادىسى غەزەپتىن ياغدۇردى تەنە.

خالايىق باش چايقاپ چىشلەشتى ياقا،
ھەيرانلىق ئىچىدە دېيىشىپ: «توۋا!».
«ئۇ بوۋاق چېغىغا قايتقانمۇ ياكى،
ئەمەل دەپ ئەقلىدىن بولغانمۇ جۇدا؟…».

1992 ـ يىل 1 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنى، بېيجىڭ.

خۇداغا ئىلتىجا

بادام دوپپا چۈشمەس بېشىدىن،
سۆزلەر ئۇنىڭ تارىخىنى ھەم.
دەيدۇ: «ئۇلۇغ، قالتىس سەنئەت بۇ!»
كىرپىكىدە يالتىرار شەبنەم.

ياندىن بىرى سۇنسا شىلەپە،
دوپپىنى چۆرۈپ تاشلار پاتقاقا.
دوپپىچىنى سۆكۈپ غەزەپتە،
يېپىشىدۇ نەپ ۋە ئاتاققا.

بۇنداق بەندەڭدىن ساقلىغىن، خۇدا،
دىلنى ۋىجداندىن قىلمىغىن جۇدا...

1992 ـ يىل 1 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ھۆكۈم

نەيزە ئۇرۇپ تەشمەكتە بىخلار
قاتمال قوۋزاق قالقانلىرىنى.
تىرناق سوزۇپ ئالىيىپ جۇدۇن،
تۆكمەكتە ئاق قار تالقانلىرىنى.
ئۇششۇتىمەن، تىتىمەن دەيدۇ،
ئېچىپ سوغۇق ئالقانلىرىنى.

چىرقىرايدۇ تولغىنىپ ئاچچىق،
ماغدۇرىنى يىغىشقا شامال.
پىرقىرايدۇ بېشى قايغاندەك،
چۇشىدە گۈلنى قىلىدۇ قامال.
ئۇسسۇيدۇ تالغا، تامغا، تاغلارغا،
جۇتنى ساقلاشقا ئىزدەيدۇ ئامال.

يانغان يۈرىكىم ئاچىدۇ كاچكۈل،
هارارىتىدىن تۈغدۇرۇپ قۇياش.
قات ـ قات كۆك مۇزلار پۇتكەندە ئېرىپ،
ئارمانسىز قويار نەم قەبرىگە باش.
چۆمگەندە تەكشى نۇرغا يەر ـ جاهان،
رەيهان بەرگىدىن سىرغىپ چۈشەر ياش.

هۆكۈم شۇ: جۇدۇن تالاشسىمۇ جان،
باهارنى توسۇپ قالالماس هامان!

1992 ـ يىل 2 ـ ئاي، بېيجىڭ.

كاج جاھان

جۆيلىدىم،

شائىر دەپ كيدۇردى زەر تاج،

مەجنۇنلار پەنجىدە مۇجۇلغان جاھان.

تىرىلدى ئەس ـ ھوشۇم،

ئاتالدىم دۆت ـ كاج،

قوغلاندىم قوتانغا،

قىلىندىم پايخان.

1992 ـ يىل 3 ـ ئاي، بېيجىڭ.

تەتۇر بەلەك

ئالتۇن توشۇپ چارچاپ دۇلدۇل يىقىلدى سايغا،
بولدى خار ـ گاداي.
زەرگە چىچىپ ھاڭراپ ئېشەك ئايلاندى بايغا،
ئالدى تۆردىن جاي.

1992 ـ يىل 5 ـ ئاي، بېيجىڭ.

سىگنال

نەپسىم ھارۋىسىغا قوشۇپ شەيتاننى،
تەگسىز ھاڭ لىۋىدە كەتتىم تاراقلاپ.
مال ـ دۇنيا كويىدا ئويناتتىم قامچا،
ھارۋامغا لىق تولدى پۇللار شاراقلاپ.

ھاكاۋۇر خاقاندەك گىدەيدىم مەغرۇر،
تالايلار ئارقامدىن كەلدى پالاقلاپ.
تويمۇدۇم، قىزىدىم، شىلدىم ـ يۇنۇدۇم،
تۇرغاندەك قاپاقتا ئاز سۇ شالاقلاپ.

يول ئالدىم ئۇچقاندەك ئۇنتۇپ خەتەرنى
ئالتۇن بار غاردا دەپ ئاڭلاپ قاقاقلاپ.
يىقىلدىم، يەنچىلدىم، بولدى قەبرەم غار،
ئۆكۈنۈپ زار يىغلار روھىم جالاقلاپ.

1992 ـ يىل 7 ـ ئاي، بېيجىڭ.

بوۋاي چۈشەندى

يۈرىكىگە دەسسەپ، يىقىلىپ،
كەلدى بوۋاي
كەلدى سۈرلۈك قارىيىپ تۇرغان
تۆمۈر پەنجىرە ـ كامىر ئالدىغا.
ئوغلى تەلپۈنۈپ
سوزغىنىدا قولىنى، ئۆكسۈپ؛
شۇئان ئۆپكىسى مىڭ رەت ئۆرۈلۈپ،
ئۆزىنى كۆچەپ ھەريانغا ئۇرغان
قەپەستىكى مۇڭلۇق بۇلبۇلنى
ئالدى يادىغا...

1993 ـ يىل 1 ـ ئاي، بېيجىڭ.

گۇمان

گۇمان ئىماننى قاچۇرىدۇ

— ئۇيغۇر خەلق ماقالى

چىقىپتۇ ئۆڭكۈردىن ئەقلىڭ ھالسىراپ،
ئىزىنتقۇ كور قىلغان قارچۇقۇڭ چاقناپ.
چۈشكەنتىڭ قىلتاققا، جىن سوزغان سايە
مىندۈرسە گۇمانغا، ئەپسۇننى چاپلاپ.

※ ※ ※

ماڭدىڭ جىن باشلىغان تار كوچا بويلاپ،
ماڭغاندەك ئۆلەڭگە توۋلاپ توي تويلاپ.
ئىشەنچىڭ گېلىغا ئۇردى ئۇ خەنجەر،
قوۋمىنى چاقسۇن دەپ يىلاندەك سويلاپ.

كۆرۈنگەچ يىتتۇرگەن پالتاڭ ئالتۇن ساپ،
كۆرگەننى يىقىتتىڭ پىيىنى چاپىناپ.
جىن كۆردى تاماشا ئىغاڭلاپ ھەر يان،
دولاڭغا ئۇردى ھەم ئالدىڭ دەپ ساۋاپ.

قايمۇقتۇڭ جىن چالغان داپقا پىرقىراپ،
ئۇ ئىچتى قېنىڭنى دەپ ئېسىل شاراب.
ئۇچۇرسا لەيلىدىڭ، ئەرشكە چىقتىم دەپ،
بىخسىدى ھۇجەيرەڭ ماختىشى ياراپ.

دېدىڭكى، ئۇ ماڭا پىشۇرار كاۋاپ،
دوزاخىڭ ئوتىنى گۈلخان دەپ ساناپ.
سەزمىدىڭ كۆيسمۇ روھىڭ، ۋىجدانىڭ،
ئېتىلدىڭ رەڭگارەڭ يالقۇنغا قاراپ.

ئۇكلەندىڭ، جىن سويۇپ تېرەڭنى ئاشلاپ،
يىپىنىپ غۇۋادا ماڭدى ئالچاڭلاپ.
نۇر قاچقان كۆزۈڭگە جىننىڭ سايىسى،
كۆرۈندى ئېھتىمال تۇرقۇڭغا ئوخشاپ.

تاشلانغىنىڭ پاتقاققا ئىغناپ، قاقشاپ،
ئالغىنىڭ، بوۋاڭنى قارغاپ ـ قامچىلاپ.
كىيدۈردۈڭ جىنغا تون، ئەيلەپ تەشەككۈر،
تۈرسمۇ تېنىڭدىن قانلار تامچىلاپ.

ئازدۇرسا ئادەمنى جىن ئەيلەپ خاراب،
چۈشكۈسى شۇم قىسمەت غارىغا غۇلاپ.
ئېزىشقۇ ئانچىلا چوڭ ئەيىب ئەمەس،
سېتىلىپ كەتمىسە ۋىجدان ۋە ئىنساپ!...

※ ※ ※

ئاجراپ جىن پەنجىدىن كەپسەن ئالدىراپ،
ئىشەنچتە ياشاشقا بىلىگىنى باغلاپ.
كۆزۈڭنى ئەتمىسۇن گۇمان پەردىسى،
پاتقاققا ئۆزۈڭنى ئاتما كۆل چاغلاپ.

1993 ـ يىل 8 ـ ئاي، بېيجىڭ.

چۆل قەسىدىسى

ھۇشقىيتىشى ئەللەي ناخشىسى،
تەۋرىتىدۇ بۆشۇكنى بوران.
ئۇخلايدۇ چۆل چۇشنى قۇچاقلاپ،
قۇملار ياستۇقى، يېپىنچا ئاسمان.

قوڭغۇراقلارنىڭ مىسكىن ساداسى،
ئويغىتالماس قەلبىدە پىغان.
يۇلغۇنلارنىڭ ئىڭراشلىرىدىن،
قىيان ياسىماس تومۇردا قان.

كېيىكلەرنىڭ ئۈركۈپ قېچىشى،
شېرىن چۇشنى ئۆتەلمەس بۇزۇپ.
دىڭگوسلىغان بۆرە پۇتىدىن،
ئەلەم ۋە غەزەپ بارىدۇ توزۇپ.

يامغۇر قامچىسى، مۆلدۈر تەستىكى،
قوزغىيالماس تېنىدە ئازاب.
ئېھتىمال ئۇ سېزىمسىز مەخلۇق،
ئۇخلار بوۋاقتەك بىغەم، گۆشۆلداپ.

قۇيۇنغا مىنىپ پىرقىرار جىنلار،
ياقتۇرۇپ ئۇنىڭ يۇمشاق باغرىنى.
ياساپ چېچىدىن جەننەت ئۇۋىسى،
سەكرەپ ـ چۆرگىلەپ چالار ناغرىنى.

گاھ تۇتۇندەك تولغىنىپ لەرزان،
ئۆرلەيدۇ ئاستا ئۆگكۈردىن كۆككە.
سوزۇپ ئارىدەك قولىنى ھەريان،
يېمىش جىگدىنى تولدۇرار بۆككە.

گاھ جەم بولۇپ قىزىتار بەزمە،
مېڭە سۆگىكى سىرلىق، گۈزەل جام.
كاۋاپتىن كېلەر پەرىنىڭ ھىدى،
مەيدە يىغلايدۇ قورۇلغان ئاخشام.

تاڭ نۇرى كۆزگە سانجىسا نەشتەر،
ئايلىنار شۇئان يانتاق ـــ چېچەككە.
ئۆشكە ياساپ قوۋۇرغىسىدىن،
يول ئاچار ئۇدۇل يىلىك، يۈرەككە.

قىلىدۇ يىلىك ئۆلۈكنى ئۆرە،
قاقشال، ئاچ جۇغى تارتار ئېگىز بوي.
مەختۇمسۇلانىڭ جۇشقۇن ياش قېنى،
تومۇرلىرىدا ياساپ ئېقىن، توي.

توقۇيدۇ خۇشال شاھانە تونىنى،
ئېزىنتقۇ يىپتا سىپتا، چىرايلىق.
ئۇيقۇلۇق چۆلگە ياپار ئاۋايلاپ،
ئەپسۇن ئوقۇپ، كۆزلەپ سارايلىق.

چۆل بەلكىم مەستخۇش ۋە ياكى بىھوش،
تۇيماس كۆزىگە سانجىلسا تىكەن.
قەلئەنى قۇمغا پاتۇرغان بوران،
كىرىدۇ ئۇسۇپ چۇشىگە بەزەن.

ئۇخلايدۇ چۆل خىرامان، بىغەم،
سەبىي بوۋاقتەك گۇگۇلداپ، ئىڭراپ.
ھەسرەتلىك تىنىپ پەقەت بىر ئۆكەر،
شېرىن ئارزۇدا باقار جىمىرلاپ.

1995 ـ يىل 11 ـ ئاي، بېيجىڭ.

نادامەت

قالغانمۇ چىمەندە ياشلىق باھارىم،
ئىزدىدىم، يەنجىلگەن كوكات تۆكتى ياش.
مۆكۈنۈپ ئالغانمۇ يا كۆل بويىغا،
سۈزۈك سۇ ئەلەمدە چايقاپ كەتتى باش.
ئاھ ئىست، قېنى سەن گۈلدەك ياشلىقىم،
بېشىمغا چىقتىمۇ بەگۋاش ـــ شاشلىقىم؟!

ئاق بۇلۇت قونغاندا ئىككى چېكەمگە،
چۆچىدىم، ئىزدىدىم، قالدىم تېڭىرقاپ.
نەزمىنى بەزمىگە قىلغاندا تۇترۇق،
قاچقانمۇ ياشلىقىم ئېزىپ، يېتىرقاپ؟
ئاھ ئىست، قېنى سەن گۈلدەك ياشلىقىم،
بېشىمغا چىقتىمۇ بەگۋاش ـــ شاشلىقىم؟!

كۆز تىكسەم زەر كۆككە، كۆز قىسماس يۇلتۇز،
مەسخىرە، رەنجىش بار قاراشلىرىدا.
يۇزلەنسەم ساباھقا، غوڭشۇيدۇ سوغۇق،
ئاچچىق بار چېچەمنى تاراشلىرىدا.
ئاھ ئىست، قېنى سەن گۇلدەك ياشلىقىم،
بېشىمغا چىقتىمۇ بەڭۋاش — شاشلىقىم؟!

تەڭتۇشلىرىم چېھرىگە قونغان غەيۇرلۇق،
يىغلايدۇ ئىزىنى كۆمەلمەي بوران.
باقسام يوق ئارقامدا ھەتتا بىر چۇغلۇق،
لەيلەيدۇ ئالدىمدا قويۇق ئىس - تۇمان.
ئاھ ئىست، قېنى سەن گۇلدەك ياشلىقىم،
بېشىمغا چىقتىمۇ بەڭۋاش — شاشلىقىم؟!

پۇشايمان تۇلپىرى قارىغۇ، ئورۇق،
يىراقتا قالدى يول، مەنزىل ۋە ئارمان.
ئەمدى چىلك تۇتسامۇ يۇگەنىنى تولۇق،
قاچقان پەيت كەلمەيدۇ قولۇمغا ھامان.

ئاھ ئىست، قېنى سەن گۈلدەك ياشلىقىم،

بېشىمغا چىقتىمۇ بەگۋاش — شاشلىقىم؟!

1995 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

مەن سېنى سۆيىمەن سۆيۈملۈك نىگار

مەن سېنى سۆيىمەن سۆيۈملۈك نىگار،
نېمشقا سۆيمەيمەن يۈرەكتە تۇرساڭ؟!
بولغاندا كۈنۈ تۈن دىدارىڭغا زار،
زەر شەبنەم چاقنىغان چېچەكتە تۇرساڭ؟!
سەن ئۈچۈن قەلبىمدە تۇغۇلغان باھار
تەپتىدىن ئۇلغايغان تىلەكتە تۇرساڭ؟!

※ ※ ※

مەن سېنى سورىدىم ئايدىن، قۇياشتىن،
ئۈيۈلۈپ ئاي، قۇياش سۈرمىدى زۇۋان.
مەن سېنى سورىدىم گۈلدىن، قاشتاشتىن،
باستى گۈل، قاشتاشنىڭ چېھرىنى تۇمان.
لەۋ، مەڭزىڭ رەڭ ئالغان چوغدىن، ئوتقاشتىن،
سەن گۈزەل پەرىزات، يوق قىلچە گۇمان.

كۆندە كۆز ئالدىمدىن كەتمەيسەن نىگار،
تەلمۈرسەم پەلەككە، يۇلتۇز، ئايدا سەن.
دەرياغا قارىسام بولۇر ئىنتىزار،
كۆلسەن سۇ ئۈززە بولۇپ پەيدا سەن.
سېغىنىش قىلدىغۇ ئۇيقۇدىن بىدار،
تولغىنىپ، ئۆرتىنىپ دەيمەن قايدا سەن؟

سەن ياكى ئالۋۇنىمۇ چۆلدە چاقنىغان،
قاقشايمەن يېتەلمەي ۋەسلىڭگە ئەجەب.
يىراقلاپ كېتسەن كەلسەم تىكىپ جان،
يۈرۈيمەن دەشت كېزىپ تىنەپ، تەمتىرەپ.
ئىشقىڭدا مەجنۇنمەن ئەقلىمدىن ئازغان،
ئەپكەتكىن يېنىڭغا مېنى يېتىلەپ.

قېرىشىپ قالدىمۇ تەقدىر ئىلاھى،
لېۋىڭدىن سۇ ئىچمەي كەتتىم قاغجىراپ.
چۈشۈمدە تەسەللى بېرىدۇ گاھى،
ئۈمىدكە مىنگەشكەن ۋىسال يالتىراپ.
تىلەيمەن، ھىجراننى مۇھەببەت شاھى
مۇكچەيگەن يەلكەمگە ئارتما ئالدىراپ.

※ ※ ※

مەن سېنى سۆيىمەن سۆيۈملۈك نىگار،
نېمىشقا سۆيمەيمەن يۈرەكتە تۇرساڭ؟!
بولغاندا كۈنۈ تۈن دىدارىڭدا زار
زەر شەبنەم چاقنىغان چېچەكتە تۇرساڭ؟!
سەن ئۈچۈن قەلبىمدە تۇغۇلغان باھار
تەپتىدىن ئۇلغايغان تىلەكتە تۇرساڭ؟!

1995 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

شېرىن ئارزۇ

بىلەلمىدىم، سەندىن بى سوراق،
سېنى سۆيگىنىم گۇناھمۇ، ساۋاب؟
جېنىمنى ئالدى جۇدالىق پىراق،
تاپتىم ئۆزۈمگە تۈگىمەس ئازاب.

ئىشقى ئوتۇڭدا ئۆرتىنىپ ـ كۆيۈپ،
مۇڭ ـ ئەلەمنى يۇدۇپ كېلىمەن.
خىيالىمدا سېنى مىڭ سۆيۈپ،
نى مۇشكۇللەرنى بۆسۈپ كېلىمەن.

يۈرىكىڭنى ئېلىپ كېتىشكە،
تېپىلماسمۇ بىر ئەپچىل ئامال؟
كېلەرسەنمۇ سىرداش ئېتىشكە،
دەرد ـ ھالىمنى يەتكۈزۈشكە شامال؟

1995 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

رەنجىمە، ئادەملەر ياشايدۇ شۇنداق

1

كۆكلىدىڭ، شاخلىدىڭ، مېۋەڭ مول ـ سانجاق،
دۆپۈرلەر ئاستىڭدا مىڭلىغان ئاياق.
سېرىق سۇ تامچىغان ئېغىزلار كەڭ ھاڭ،
كۆك تامان سوزۇلغان قوللاردا تاياق.
ئېگىلگەن شاخلىرىڭ پۇتالدى، سۇندى،
كېلەر كۈز ئەسقاتار دېمىدى بىراق.
قۇرۇدۇڭ، كېسىلدىڭ، غولۇڭ ئۆيگە خا،
ياسالدى ئەگمەڭدىن ئىگەر، لىڭگىلچاق.
تەمچىڭ تونۇرغا قىلىندى تۇترۇق،
كۆللىرىڭ سورۇلدى كۆككە بى سوراق.
نېمىتىڭ يۇزىنى قىلمىدى ھېچكىم،
شەربىتىڭ سۈمۈرۈپ سالسىمۇ قورساق.

رەنجمە، ئادەملەر ياشايدۇ شۇنداق،
تاماقنى يەپ بولۇپ چاقىدۇ تاۋاق.

2

ئوقچۇساڭ كار قىلماي تاغ ـ داۋان، توساق،
تۇيىقلىڭ تاش ئۇززە چاقاتتى چاقماق.
سۇرئىتىڭ ئەسلەتسە ئۇچقۇر شامالنى،
پەمگگە يات ئىدى نىشاندىن ئازماق.
ئىگەڭنى قۇتقۇزغان قورشاۋنى يېرىپ،
ياۋ قىستاپ كەلگەندە دەپ ئورنۇڭ دوزاق.
تەگكۈزگەن مايغا ھەم ئىگەڭ ئاغزىنى،
پەللىگە ئۇچۇپ تېز، تارتقاندا ئوغلاق.
قانچە رەت بەيگىدە شان قۇچقان يەنە،
ئىگەڭنىڭ قوينىغا ئاققان زەر يارماق.
جېنىم سەن، دەيتتى ئۇ يايلىڭنى تاراپ،
شادلىنىپ، تىلىدىن تامدۇرۇپ قايماق.
قېرىدىڭ، تېنىڭدىن كەتتى كۈچ ـ ماغدۇر،
سالدى ئۇ سېنى قوش ـ سۇرەمگە ھەرۋاق.

ئاچ قالدىڭ ھەم ئۇسسۇز، كەتتىڭ ماكچىيىپ،
ئۆكسىمەي دۇمبەڭدىن قامچا ۋە تاياق.
نەپسىنى باسالماي ئىگەڭ ئاخىرى،
گېلىڭغا خەنجىلىسىز سۇردى گال پىچاق.
گۆشۈڭنى چاينىدى مەززە قىلىپ شاد،
تېرەڭدىن تىكتۈردى ئۆزىگە ئاياق.
رەنجىمە، ئادەملەر ياشايدۇ شۇنداق،
ۋاپاغا چاپادىن قۇرىدۇ تۇزاق.

3

ئاتلاندىڭ سەپەرگە، مەنزىلىڭ يىراق،
دىلىڭغا ئەقلىڭدىن يېقىلدى چىراق.
تازا مول غەملىدىڭ ئوزۇق - تۈلۈكنى،
ئىگەردە قوش تۇلۇم، بىلىڭدە قاپاق.
شوڭغۇدۇڭ قىزىغان تونۇرغا گويا،
قۇملۇققا ئىچكىرلەپ باسقاندا ئاياق.
كۆردۈڭكى، توپ كارۋان قالغان يىقىلىپ،
بەئەينى يىلتىزى قىرقىلغان قىياق.

ئۇسسۇزلۇق سۆرەيدۇ جەھەننەم تامان،
تىنىقى ئوت ـ ئاتەش، لېۋى قاغجىراق.
قاپاقتىن بىر ـ بىرلەپ تېمىتتىڭ زەم ـ زەم،
سۇندى شۇم ئەجەلدىن تەڭلەنگەن چوماق.
ئەپكەتتى تۇلۇمنى تىرىلگەن جانلار،
قۇتقۇزساڭ قىلىشىپ بۇرنۇڭدىن بۇلاق.
رەنجىمە، ئادەملەر ياشايدۇ شۇنداق،
بولمىسا چىن مىزان ئىنساپ ۋە ئەخلاق!

1995 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

كۆتمدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز

كۆتمدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز،
مېھرى ئوت ـ لاۋا، قارامتۇل چىراي.
شوخ تەبەسسۇمى، نۇرلۇق سىيماسى،
يۈرەك ـ باغرىمدىن ئالغان چوڭقۇر جاي.

كۆتمدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز،
شەپەقنى يىرتىپ ئارتىپ بېشىغا.
كۆزلىرى يۇلتۇز، مەڭزى چوغ ـ توقاچ،
ياراشقان ئوسما ئەگىم قېشىغا.

كۆتمدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز،
سېغىنىشنى يەتكۈزەر شامال.
ئەسلىتەر ئۇنىڭ سۇمبۇل چېچىنى،
تەۋرەنسە لەرزان تاڭدا مەجنۇنتال.

كۆتىدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز،
دۇتار تارىدىن ۋاپاسى ئايان.
سۆزۈك سۈنىڭ شىلدىرلىشىدىن
شوخ كۈلكىسىنى ئاڭلايمەن ھامان.

كۆتىدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز،
كىرىپ ھەر كېچە چۈشۈمگە پەملەپ.
ئەۋەتەر رەڭدار ھەسەن - ھۈسەننى
زەر پۈتا قىلىپ بېلىنىڭ باغلا دەپ.

كۆتىدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز،
ئېسىمگە سېلىپ سەبىي چاغلارنى.
كەڭ شورتاڭ دالا،
توپا يول،
ئۆستەڭ،
شورىدىن كىرگەن گۈزەل باغلارنى.

كۆتىدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز،
ئات قىلغان چۈنق قالدى قەيەردە؟

لايدىن ياسىغان قوُچاق بالىمىز،
ئويىنامدۇ خۇشال قوپۇپ سەھەردە؟

كۈتتىدۇ مېنى سەھرادا بىر قىز،
تەلمۈرۈپ يولغا ھىجران ـ پىراقتا.
يەنە بىر كەلسە شۇ سەبىي چاغلار،
زارىقمايتتۇق، ئاھ، بۇنچە يىراقتا!

1996 ـ يىل 1 ـ ئاي، بېيجىڭ.

تەشۋىش

يۈرەكنى غاجايدۇ تاغدەك ئېغىر غەم،
ھېسلىرىم ئېسەدەپ تاشلىسا غازاڭ.
يارامنى سىلىسا مۇڭ تۆكۈپ ئەجەم،
ئۆپكەمنى ئۆرىۋېدۇ غىلجىڭ بىر ئاھاڭ.
ئۇندەيدۇ:
كۆكنارغا يېپىشساڭ مەھكەم،
ئەس ـ ھوشۇڭ تەمتىلەپ ئىزدەپ يۈرمەس تاڭ.

باتۇرلۇق، ئاقىللىق
ئۇنتۇپ بويۇننى،
تۆگىنىڭ بۇرنىغا كولدۇرما ئېسىش!
ۋاھ قالتىس مۆجىزە
بۇزۇپ يوسۇننى،
تۇلپارنى بوغۇزلاپ مۇشۈكنى مىنىش!

ئاھ قانداق كارامەت

لىقلاپ قويۇننى

ئانىلار چېھرىگە يۇندىلار چېچىش!

قاشىشاقلىق، ئەخمەقلىق بۇلبۇلنى دوراش،
كۇشۇلداپ ھۆپۈپلەر، سايرىسۇن قاغا.
پايتىما ئىپاردىن خۇش ھىد، يوق تالاش،
رەيھانغا نە ھاجەت، ئەۋزەلدۇر خۇخا.
سەل كەبى ئۆركەشلەپ يامرىسۇن قارغاش،
قارغاشنى ئالقىشلاپ سەكرەيلى تازا!...

ئۆپكەمنى ئۆرۈيدۇ غىلجىڭ بىر ئاھاڭ،
يۈرەكنى غاجايدۇ تاغدەك ئېغىر غەم.
ئۆكسۈيدۇ چۇۋۇلغان ئالتۇن رەڭ باراڭ،
باغرى قان باغۋەننىڭ كىرپىكىدە نەم.
ئاھ، ئىدراك تولغىنىپ ئىزدەيدۇ ھۆر تاڭ،
مۇڭ ئىچرە مول مەلھەم تۆكىدۇ ئەجەم!

1996 ـ يىل 10 ـ ئاي، بېيجىڭ.

پىنھان سىر

پۇخادىن چىقمەن شائىرنى سۆكۈپ،
بوتۇلكا ئىچىدە شارابقا چۆكۈپ.
شېئىر پىرى ئالدىدا ئۆلگەچ ئىزاغا،
بىر مىسرا يازالماي ئون يىل تەر تۆكۈپ…

1996 ـ يىل **11** ـ ئاي، بېيجىڭ.

كەمتەرنىڭ كەمتەرلىكى

(ساتىرا)

مەنلا بۇلبۇل گۈل تۆكۈپ سايرايدىغان،
مەنلا دۇلدۇل كۆك قۇچۇپ يايرايدىغان.
مەنلا غەۋۋاس ئۈنچە ـ مارجان سۈزگۈچى،
مەنلا زەرگەر زەرنىلا تاۋلايدىغان.

خەق ئاتالماس مەن كەبى سۇلماس چېچەك،
خەق يايالماس مەن كەبى كەڭرى ئېتەك.
چۈشكۈرۈپ قويسام جاۋاھىر تۆكۈلەر،
مەنلا دان، خەقلەر سامان ـ ساختا، پېچەك!

1996 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

سەن ئۆلمىدىڭ، ئۆلمەيسەن ئەبەت

— تالانتلىق شائىر ۋە يازغۇچى
ئارسلان ۋاپاتىغا

مەن — شەمشەر،
مەن — يالقۇن.
— گېنرىخ گېنى

ئالدىيالماس مېنى شۇم خەۋەر،
ياق!
سەن ئۆلمىدىڭ،
ئۆلمەيسەن ئەبەد.
ھەربىر شېئىرىڭ بىر ئالماس شەمشەر،

ئەلگە قورال،
ياۋغا سۇر ـ دەھشەت.

※ ※ ※

باغلاپ تەڭرىتاغ قاردىن ئاق پوتا،
قايغۇ ـ ھەسرەتتە ئىگەر بېشىنى.
كېلەر تارىمدىن ئۆكسۈگەن سادا،
يارار پېغانى قىرغاق تېشىنى.

بۇقۇلدار تىنماي ھازىدار شامال،
تولغىنار ئىگراپ گىياھ، مەجنۇنتال.
قۇياش يېشىنى سۈرتىدۇ بۇلۇت،
زېمىن كۆكسىدە مۇسىبەتلىك ھال.

«ئۇيۇقتىكى سۈرەتلەر»[1] ھەتتا
مۇڭغا چۆككەن، كۆزلىرىدە نەم.
ئۆرلەيدۇ كۆككە تىترىتىپ ساما،
قىزىل مىڭئۆيگە سىغمىغان ئەلەم.

---

① مەرھۇمنىڭ شۇ ناملىق پوۋېستىدا نەچچە مىڭ يىللىق ئۇيغۇر مەدەنىيىتى تارىخىغا ئائىت مۇھىم كۆرۈنۈشلەر يۇقىرى بەدىئىي ۋاستىلەر ۋە جانلىق ئوبرازلار ئارقىلىق يارقىن سۈرەتلەپ بېرىلگەنىدى.

تەتۈر پەلەككە ئوقۇيدۇ لەنەت،
«سېھرلىك ھەيكەل»[1] يۇتۇپ لەختە قان.
يىرتىدۇ ياقا ئۈممەت ۋە جۇرئەت[2] ،
كاج تەقدىرنى قاغاپ پەرىشان.

كەتتىڭمۇ راست، ئېيتقىنا شائىر،
يۈرەكنى داغلاپ بىزدىن ئايرىلىپ؟
بورانىنى يارغان قانىتىڭ ھازىر
كەتتىمۇ راست سۇنۇپ ـ قايرىلىپ؟

كىرگەنمىكىن يا ئەزرائىل تۈندە
غېرىب كۆلبەڭگە ئادىشىپ ـ ئېزىپ؟
ھەسەت قىلىپ يا سوزدىمۇ پەنجە،
تۇرغىنىڭدا شېئىردىن دۇر قېزىپ؟

---

① مەرھۇمنىڭ شۇ ناملىق ھېكايە ـ پوۋېستلار توپلىمى مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنغاندى.

② مەرھۇمنىڭ «ھاياتتىن بىر كۆلكە» ناملىق ھېكايىسىدىكى پېرسوناژلار.

كەتتىڭمۇ يا سۇمۇرغدەك ئۇچۇپ،
يۇلتۇزلارغا بەرگىلى سالام؟
جىسمىڭنىمۇ نەزمەڭگە قوشۇپ،
يوشۇردىمۇ يا قەلبىگە ئاۋام؟

غەزىپىم بار كاج تەقدىر ساڭا،
چىقىرامسەن بوران بىمەھەل؟
يىلتىزىغا ئۇرامسەن پالتا،
بولسىلا چىنار ئېگىز ۋە گۈزەل؟

غەزىپىم بار كاج پەلەك ساڭا،
چىن تالانتقا ئۆچمۇسەن شۇنچە؟
سەندە يوقمۇ ئىنساپ ۋە ۋاپا،
چەيلەپ ئۆتەمسەن كۆرسەڭلا غۇنچە؟

غەزىپىم بار شۇم ئەجەل ساڭا،
ئوق ئۈزەمسەن يۇمۇپ كۆزۈڭنى؟
جان ئوۋلايدىغان بۇنداق شىكارغا،
قاچان تويارسەن، ئېيتە سۆزۈڭنى!

ئېلىپ كەتتىڭ سەن دەرد سېلىپ ئەلگە،
تېيىپجان، خوجا[①] ــــ داڭلىق شائىرنى.
ئېلىپ كەتتىڭ سەن ئۆتكۈرنى يەنە،
قۇربان ئىمىن، ئابلىز نازىرنى.

ئارسلانغا قول سوزدۇڭمۇ ئەمدى،
يانساڭمۇ گەر شىكاردىن چارچاپ؟!
ئەقلىڭنى لال قىلدىمۇ ياكى
مىسرالىرىدىن چاقنىغان ئاپتاپ؟!

قادالدىمۇ يا كۆزۈڭگە نۇرى،
شېئىر كۆكىدە چاقناتسا چاقماق؟
قۇلىقىڭنى پاڭ قىلدىمۇ نەئرى،
زېمىن كۆكسىدە جاراڭلاپ ياڭراق؟

سانجىلدىمۇ يا كۆكسۇڭگە بىردىن،
قاباھەتنى تىلغان خەنجىرى؟
چىدالمىدىڭمۇ شىجائىتىدىن،
چۇل ـ چۇل ئۈزۈلسە مۇشكۈل زەنجىرى؟

① تېيىپجان ئېلىيوپ، ئابدۇكېرىم خوجا.

ھېچ بىلمىدىم، تۇيۇقسىز ئاڭا
نېمىشقا زادى قالدىڭ ئۆچ بولۇپ؟!
ئارىمىزدىن ئەپكەتتىڭ گويا
كۆككە تاقاشقان چىنارنى يۇلۇپ!

قارغايمەن سېنى كاج تەقدىر، تەنتەك،
تېپىلماس سەندە ئادىللىق پەقەت.
سۆكىمەن سېنى ئەي تەتۈر پەلەك،
ياخشىلارغىلا يوللايسەن ئاپەت!

ساڭا غەزەپ - نەپرىتىم ۋولقان،
ئەي بىۋاپا، رەھىمسىز ئەجەل.
ئايرىمايسەن ھېچكىم ياخشى - يامان،
بىر تاياقتىلا ھەيدەيسەن تۈگەل.

ئىشەنمەيمەن، شائىرنى ھازىر
ئېلىپ كەتتىم دېسەڭ ماختىنىپ.
قانداق ئىشىنەي؟
ھېلىمۇ شائىر
جۇشقۇن كۈيىنى تۇرسا ياڭرىتىپ!

ئۇ ياشايدۇ يۈكسەك تاغلاردا،
شېئىر بەيگىسىدە چاپتۇرۇپ تۇلپار.
ئۇ ياشايدۇ گۈزەل باغلاردا،
سۇنۇپ ئەجرىدىن ئەنجۈر ۋە ئانار.

ئۇ ياشايدۇ دەريا، دېڭىزدا،
دولقۇنلارغا باغرىنى يېقىپ.
ئۇ ياشايدۇ دالا، ئېڭىزدا،
«زېمىن ئەركىسى»① گە ياندىشىپ، بېقىپ.

ئۇ ياشايدۇ زەڭگەر ئاسماندا،
«يۇلتۇزلار يۇرتى» ئىشقىدا يېنىپ.
ئۇ ياشايدۇ ئايدا، چولپاندا،
«ئاھ، مېنىڭ خەلقىم» دەپ كۆيلەپ قېنىپ.

ئۇ ياشايدۇ ھەربىر يۈرەكتە،
ئاتەش كۆيىدىن چاچرىتىپ يالقۇن.

① شائىرنىڭ شۇ ناملىق باللادىسىدا ئۇلۇغ ئۇيغۇر ئالىمى مەھمۇد قەشقەرى مەدھىيىلەنگەن.

ئۇ ياشايدۇ ھەربىر چېچەكتە،
شىرنە يىغىپ بال ياساپ كۈن - تۈن.

شۇڭا دەيمەن ئۇ ھېلىمۇ ھايات،
يۈرىدۇ ئەنە مەغرۇر قەد كېرىپ.
قاقىدۇ نەزمە كۆكىدە قانات،
بوران كۆكسىنى لاچىندەك يېرىپ.

بۇغرا، بۇغدا، ئالماس① بار يەنە،
تەۋەررۇك قەلەمنى ئالار قولىغا.
كۆز يېشىنى سۈرتۈپ سەييارە،
باشلار بوغۇننى ئاتا يولىغا.

شۇڭا دەيمەن مەڭگۈ ھايات سەن،
ئەل كۈيچىسى — سۈنماس قانات سەن.

كۆچسىمۇ جىسمىڭ ئەرشكە، بىراق
كۆچمەيدۇ سۈنماس روھىڭ، ئىرادەڭ.

① مەرھۇمنىڭ پەرزەنتلىرى.

چاقناپ تۇرىدۇ دىللاردا ھەر ۋاق،
تەر ـ ئەجرىڭدىن پۈتكەن ئابىدەڭ.

ئالتۇن دىياردا نۇرلۇق ئىزىڭ بار،
ھەربىر ئىزىڭ گويا بىر داستان.
قىسسەڭنى سۆزلەر قىش ـ باھار،
ئىپتىخارلىق ئىلكىدە بوران.

چاقماقلاردا يالترار غايەڭ،
گۈلدۈرمامدىن كېلەر كۈيلىرىڭ.
يۈرىكىڭدىن شەپەق ئالغان رەڭ،
تاۋلىنار چوغدەك ئىجاد گۈللىرىڭ.

نۇرلۇق يۇلتۇزسەن يارقىن پارلىغان،
شېئىرىيەتنىڭ كۆكىدە ئۆچمەس.
ئۆلمەس شائىرسەن، كۈندەك چاقنىغان،
قەلب تۆرىدىن جاي ئالغان، كۆچمەس!

※ ※ ※

ئالدىيالماس مېنى شۇم خەۋەر،
ياق!
سەن ئۆلمىدىڭ،
ئۆلمەيسەن ئەبەد.
ھەربىر شېئىرىڭ بىر ئالماس شەمشەر،
ئەلگە قورال،
ياۋغا سۈر ـ دەھشەت.

1996 ـ يىل 12 ـ ئاي، بېيجىڭ.

شىلتىڭچىغا

يۈزىڭىز تومپاي ئۆتۈكنىڭ چەممۇ؟
قامچىنى دەمسىز ھەسەلدەك تەممۇ؟
يۆگىنىپ ئەسكى پالازغا، ياتسىز،
بىلىنىپ ئالتۇن قەسىردەك، گەممۇ!

رەڭ بىرىپ ئۆتمەس ماتانى ساتسىز،
كۆرسىڭىز پۇقرانى مۇزدەك قاتسىز.
ئۆتسە بەگ، خۇددى غۇزەكتەك ئېچىلىپ،
پۈكۈلۈپ ماڭلايىنى پۇتقا چاتسىز.

گىدىيىپ كەتسە بىگىم قويماي قاراپ،
ماختىنىپ دەيسىز:
ـــ ئاڭا قالدىم ياراپ.
ماڭا تون كىيدۇردى بەگ ئاتتىن چۈشۈپ،
قويدى ئالتۇن تارغىقدا چاچ تاراپ...

پاقىدەك پۇۋلەپ قورساقنى كۆپتۈرۈپ،
قويىسىز لاپتا ئۆكۈزنى ئۆكتۈرۈپ.[1]
ئاتىسىز شىلتىڭنى كۆككە، چاغلىماي،
ئىچمەن دەيسىز دېڭىزنى كۆمتۈرۈپ...

※ ※ ※

يۈزىڭىز تومپاي ئۆتۈكنىڭ چەممۇ؟
قامچىنى دەمسىز ھەسەلدەك تەممۇ؟
يۆگىنىپ ئەسكى پالازغا، ياتىسىز،
بىلىنىپ ئالتۇن قەسىردەك، گەممۇ!

1997 ـ يىل 11 ـ ئاي، بېيجىڭ.

---

① كرىلوفنىڭ «پاقا بىلەن ئۆكۈز» ناملىق مەسەلىدە بىر پاقىنىڭ ئۆكۈزدەك چوڭ بولالايمەن دەپ ماختىنىپ، ھاۋانى ئىچىگە كۈچەپ سۈمۈرۈپ چىڭقىلىۋې‍رىپ، ئاخىرى قورسىقىنىڭ «ۋاققىدە!» يېرىلىپ كەتكەنلىكى تەسۋىرلىنىدۇ.

قىلىب دەرياسىدىن ئۈنچىلەر

(چاتما شېئىر)

مۇقەددىمە

لايىقتۇر ئاپىرىن، ئالقىش، ھۆرمەتكە،
ئەل - ئاۋام رايىنى ئىگىلىگەنلەر.
ئالەمدەك كەڭ نەزەر، كەڭ كۆكسى بىلەن
سەپەرگە تۇلپارنى ئىگەرلىگەنلەر.

سىيىر خۇشاللىقى

يۈرەكلەر خۇشاللىقنىڭ بۇلىقمۇ،
شوخلۇقتىن مارجان تىزىپ ئۇقچۇيدىغان؟

كۆلكىلەر ئۈچقۇر دۇلدۇل تۇيىقمۇ،
دىللاردىن ئوت چاچرىتىپ چوقچۇيدىغان؟

يول بويى ئۈزۈلمىدى ناخشا ـ قوشاق،
سۆيۈندى جانلار دۇتار ساداسىدىن.
ئارىلاپ بولدى تەڭكەش ئاڭا چاقچاق،
شىپالىق تاپتى دىللار داۋاسىدىن.

ۋاگون تار، ئەمما كۆڭۈل دېڭىزدەك كەڭ،
قىزىدى لەرزان ئۇسسۇل تارچۇقتىمۇ.
ئوينىسا قىز ـ يىگىتلەر بېقىشىپ تەڭ،
ئىشقتىن ئوت چاقنىدى قارچۇقتىمۇ.

خالايىق قاراپ قالدى بولۇپ ھەيران،
«نېمانچە خۇشال، جۇشقۇن مىللەتتۇ» دەپ.
«ئالتۇندەك ۋۇجۇدىدا يالتىرىغان
قانداق روھ، قانداق ئېسىل خىسلەتتۇ» دەپ.

قەدىمكى ئاستانە ـــ شىئەن

گىرىمسەن تۇماننى قىلىپسەن رومال،
مەرۋايىت ـ مارجىننىڭ سىم ـ سىم يامغۇر ھەم.
قاردەك ئاق چېچەكنى يەلپۈپ شوخ شامال،
نەۋقىران چېغىڭدىن ئال دەيدۇ مەلھەم.

سەن قېرى، سەن ھەم ياش، خىيالغا چۆككەن،
گۇرۇلدەر جىسمىڭدىن تارىخ چاپقۇنى.
سېپىلىڭ ئاستىغا نى سىرلار مۆككەن،
لاۋۇلدار كەچمىشىڭ رەڭدار يالقۇنى.

ئالتۇن تاج نەلەردە قالدى كۆمۈلۈپ،
قېنى ئۇ خاقانلار سەلتەنەتلىرى؟
يىلىكتىن ياسالغان مەيگە چۆمۈلۈپ،
كۆرەڭلەپ تۈزۈشكەن مەئىشەتلىرى؟!

سەپ تارتىپ تۇرۇشار لاي نەۋكەرلەر[1] تىك،
ئۇ، زۇلۇم - زورلۇقنىڭ شاھىت - ئىسپاتى.
ئۆلسە خان سانسىز جان كۆمۈلگەن تىرىك،
كىلەر يەر تەكتىدىن نالە - پەريادى.

بىر ئاچچىق ئەسلىمە قوزغاپ يۈرەكتە،
ئۇ تارىخ چۈش بولۇپ قالدى يىراقتا.
چاقنىدى ئارزۇلار ھەربىر چېچەكتە،
ئاھ ئۇرماس قان يىغلاپ ئەل دەرد، پىراقتا.

ئىپتىخار ئىلكىدە تۇرنا راۋىقى[2]،
زەر تونلۇق بەستىگە تاشلايدۇ نەزەر.
ۋالىداپ ئىقبالىنىڭ ئالتۇن تاۋىقى،
جاھاننىڭ زوقىنى تارتار شۇ قەدەر.

پەلەككە بوي سوزغان رەت - رەت بىنانى
يۈكسەلگەن قەددىڭىنىڭ تىمسالى دەيمۇ؟

[1] لاي نەۋكەرلەر ــــ چىن شىخۇاڭ قەبرىستانلىقىدىكى ئازگاللاردىكى لايدىن ياسالغان قورچاق لەشكەرلەر.
[2] تۇرنا راۋىقى ــــ شىئەن شەھرىدىكى قەدىمكى مەشھۇر راۋاق.

ھۆسنۈڭدە جانلىنىپ كۈلگەن زىيانى
شۆھرىتىڭ، داڭقىڭنىڭ جۇلاسى دەيمۇ؟

ئەي شىئەن، سەن قېرى ھەم ياش - نەۋقىران،
گۈرۈلدەر جىسمىڭدىن تارىخ چاپقۇنى.
نامىڭنى ئۇلۇغلاپ ئوقۇيدۇ داستان،
خىسلەتلىك دەۋرانىنىڭ رەڭدار يالقۇنى.

يەنئەن

ھىدلاپ كەلدىم چىمەنزارلىق باغلىرىڭنى، تەلپۈنۈپ،
ئالتۇن كەبى سېرىق، سىرلىق تاغلىرىڭنى، تەلپۈنۈپ.

نامىڭ تونۇش، يۈرىكىمدە ئورنۇڭ يۈكسەك، مۇقەددەس،
ئىدىرلىرىڭ خۇددى كۆرەش دولقۇنىدەك ئېگىز - پەس.

گەمىلەردە چاقناپ تۇرار شام - چىراغلار ھېلىمۇ،
لەپىلدەيدۇ جەڭدە كۆيگەن تۇغ - بايراقلار ھېلىمۇ.

سېنى كۆرۈپ بىلدىم يەنئەن غەلىبىمىزنىڭ سىرىنى،
يەنىخې سۈيى چايقايدىكەن دىللارنىڭ داغ ـ كىرىنى.

كۆز ئالدىمدا داۋۇلغۇدى ئەينى يىللار ئۇپقۇنى،
لاۋۇلدىدى زۇلمەت تۈننى ئۆرتىگەن ئوت ئۇچقۇنى.

ئوقۇدۇم بىر شانلىق داستان بېسىپ ئۆتكەن ئىزىڭدىن،
ئۇلۇغۋارلىق، جۇشقۇنلۇقنى كۆردۇم ئاددىي جىسمىڭدىن.

ئىشخانىلار ـــ پاكار گەمە، ھەشەمەتتىن ئەسەر يوق؛
سۇنۇق ئۇستەل، پۇچۇق بەندىڭ، سالاپەتتىن ئەسەر يوق.

كاڭدا بورا، ياماق يوتقان، ياتاق ئۆيلەر بەك غۇربەت،
شۇ غۇربەتتىن چاقناپ پاكلىق، گۇم بولغانغۇ شۇم زۇلمەت.

كۆرۈنمەيدۇ ۋۇجۇدىڭدا سۆلەتۋازلىق ـــ نوچىلىق،
كۆرۈنمەيدۇ يا چىرىكلىك، ساختىپەزلىك، پوچىلىق.

خىيانەتچى، پارىخورغا سەندە ماكان يوق ئىكەن،
يالاي دېسە تەخسكەشكە ھەتتا تاپان يوق ئىكەن.

قات ـ قات سىلىق بوغماقتىكەن زادى ئاۋام گىلىنى،
شۇڭا جەڭگە ئات سالىتىكەن ئەلمۇ باغلاپ بىلىنى.

خىسلىتىڭدىن ئاقتى، يەنىەن، كۆز ياشلىرىم تامچىلاپ،
چوڭقۇر خىيال سەگىتىپ باش، ئۆتتى دىلنى قامچىلاپ.

※ ※ ※

ئەنىەنەڭدىن بىلدىم يەنىەن غەلىبىمىزنىڭ سىرىنى،
يەنىچى سۈيى چايقاپ تۇرغاي ھىلىمۇ دىل كىرىنى!

بىيىجىڭ

1

بۇرۇتۇم تىخى خەت تارتمىغان چاغلار،
قوينۇڭغا ئەركىلەپ كەلدىم يىراقتىن.
ئوغلۇم دەپ پەپىلەپ باستىڭ باغرىڭغا،
مېھرىڭنى سەزدىم ھەر چىچەك ـ قىياقتىن.

مەن سېنى يۈرەكتىن سۆيدۈم باغاشلاپ،
سەن ماڭا سۆيۈملۈك ئىككىنچى ماكان.
شياڭشەندە چوغ ياپراق ئوت ياقسا دىلغا،
بېيخەيدە مەي تۈتتى گۈل يۈزلۈك جانان...

ئاھ، بۈگۈن چېكەمنى باستى ئاق قىرو،
چاپچىماس ياشلىقنىڭ جۇشلىرى رەڭدار.
لېكىن سەن توز كەبى يايدىڭ زەر قانات،
قىرانلىق سۈلكىتىڭ ئالەمگە داڭدار.

بىنالار ئاق بۇلۇت كۆكسىنى يارغان،
كوچىلار، كۆۋرۈكلەر كەتكەن چىرمىشىپ.
ھۆسنۈڭگە شەيدالار كېلەر ئۈزۈلمەي،
تاغ ئېشىپ، ئوكياندىن ئاتلاپ، تىرمىشىپ.

مەن سېنىڭ قوينۇڭدا بەختىيار، خۇشال،
ئۇرغۇيدۇ دىلىمدىن ئىپتىخار، غۇرۇر.
ئايلانسام رەستەڭنى، خان سارىيىنى،
سېزىمەن ئۆزۈمنى شاھ كەبى مەغرۇر.

ئاھ!...

بىراق ئانا يۇرت سىماسى ھامان
ئالدىمدىن مىنۇتمۇ كەتمەيدۇ يىراق،
سېغىنىش ھېسسىنى تۇرتۇپ ئويغىتىپ،
ئۆرتەيدۇ قەلبىمنى، سېلىپ ئوت ـ پىراق...

2

زۇمرەت كۆل لېۋىنى سۆيسە مەجنۇنتال،
ئالتۇندەك چاقنايدۇ پورپاك توپا يول.
دىلنى مەست ئەيلىسە جىگدە خۇش ھىدى،
بۇلبۇلنى كەشتىگە قوندۇرار ئەپ قول.

ئۇپۇققا بەرسە رەڭ دولان مەشرىپى،
ھېيتگاھنىڭ ساماسى كۆككە ئوت ياقار.
تۇن يارسا ئىلچىدا ياغ قاپاق مەشئەل،
غۇلجىدا چاقچاقنىڭ چاقمىقى چاقار.

تۇرپاننىڭ ئۈزۈمى ئوينىتسا ياقۇت،
پەيزاۋات قوغۇنى كېلەر قەنت چېچىپ.

بال بىلەن بەسلەشسە ئاتۇش ئەنجۇرى،
قەشقەرنىڭ ئانارى كۆلەر يۈز ئېچىپ.

ئەيمىنىپ سەيلىگە چىقالماس پەرى،
كۇچانىڭ قىزلىرى كۆرسەتسە دىدار.
قىياقتەك قاشلىرى، سۇمبۇل چاچلىرى،
قىلار نى يىگىتنى ئۇيقۇدىن بىدار...

ئېخ، يۇرتۇم گۈزەلسەن، مېھرىڭ ئوت ـ لاۋا،
ئوغۇم ۋە چۇشۇمدە ئاچسەن جامال.
سەن تامان ئاقىدۇ ئىشقىم سەل بولۇپ،
يولۇمنى تاغ ـ داۋان قىلسىمۇ قامال.

چىققاندا ئەۋجىگە سېغىنىش ھېسسى،
تۆكۈلەر كۆز يېشىم مارجاندەك گويا.
تەسەللى مەلھىمى سېپەر شۇ ھامان،
قەلبىمنى چۇشەنگەن بىيجىڭ ـــ جان ئانا.

3

يۇرتداشلار كەلگەندە قوينۇڭغا بوگۈن،
كۆرۈندىڭ كۆزۈمگە ئىسسىق باشقىچە.
ئايلاندۇق باغچاڭنى، ئاۋات كوچاڭنى،
دىللاردا شادلىقتىن قىيان تاشقۇچە.

تەڭرىتاغ يوللاپتۇ ئوغلىغا سالام،
باش ئېگىپ بىلدۈردۈق سەنمۇ ئېھترام.
تيەنئەنمېن راۋىقى ئاچتى قوينىنى،
ھەم «دۇنيا باغچىسى» دېدى: كەل بالام!

بىز گويا شوخ بېلىق، سەن زۇمرەت دېڭىز،
پىلتىڭلاپ يايرىدۇق مېھرىڭگە قېنىپ.
شەنىڭگە ياڭراتتۇق ئوتلۇق ناخشىنى،
ئانا يۇرت ئىشقىدا كۆيگەندەك يېنىپ...

※ ※ ※

ئەي بىيجىلك، سۆيىمەن سىنى يۈرەكتىن،
سەن ماڭا سۆيۈملۈك ئىككىنچى ماكان.
ئانا يۇرت باغرىغا سىڭسەممۇ كېيىن،
ئېسىمدىن چىقمايدۇ گۈل يۈزلۈك جانان!

دالىيەن

ياتسەن قۇچاقلاپ زۇمرەت دېڭىزنى،
شېرىن چۈش قوينىدا تەۋرىنىپ لەرزان.
مىنگەشكەن دولقۇنلار مامۇق ياستۇقۇڭ،
پەرقاققان چايكىلار سىردىشىڭ ھامان.

سەن گويا پەرىزات، گۈزەل تەڭداشسىز،
جىلۋەڭدە دىللارنىڭ مەيلىنى ئۇتقان.
سەن گويا زەر تاڭدا ئېچىلغان غۇنچە،
ياقۇتتەك لېۋىڭدىن شېرىن مەي تۇتقان.

ئەينەكتەك ۋالىلداپ تۇرغان يول ـ كوچاڭ،
بىغۇبار قەلبىڭنىڭ چاقنىغان ئەكسى.
بۇلۇتتىن ھالقىغان بىنا، تۇرخۇنۇڭ،
شانىڭنى ساماغا يازىدۇ تەكشى.

ئالتۇندەك تاۋلانغان جىلۋىدار سەبدەڭ،
خوشلۇقۇڭ بەرگەندىن تۆكىدۇ شەبنەم.
شاخلاردا يۇلتۇزدەك چاقنىغان مېۋەڭ،
ئۇتۇقۇڭ كۆكدە ئويىنتار ئەلەم.

چىمەندە سىرداشتىم كەپتىرىڭ بىلەن،
سىرىڭنى پىچىرلاپ ئېيتتى ئۇ ماڭا.
چاقناپتۇ بېشىڭدا پاك خىسلەت تاجى،
ئالەمچە ھۆرمەتتە تىكىلدىم ساڭا.

كۆرمىدىم گۈل يىرىپ، شاخ سۇندۇرغاننى،
كۆرمىدىم گىياھنى چەيلىگەننى ھەم.
كۆرمىدىم گال سىقىپ، ياقا يىرتقاننى،
كۆرمىدىم ئاق چېكىپ لەيلىگەننى ھەم.

كۆرگىنىم جۇشقۇنلۇق، ئەدەپ ۋە ئەخلاق،
چۈش كەبى گۈزەللىك قالغىنى ئەستە.
تۇرسىمۇ ئوقسىمان مۇنار① گىدىيىپ،
ئىرادەڭ، روھىڭدىن قاپتۇ كۆپ پەستە.

ئەي دالىيەن، سەن گويا گۈزەل ئەپسانە،
جىلۋەڭگە باغلاندىم سېھرىڭ كۈچىدىن.
ياقۇتتەك لېۋىڭدىن تۇتقىنىڭدا مەي،
تامدى زەھەر - دۇردانە قەلەم ئۇچىدىن.

تيەنجس

دىدارلاشتۇق،

قېنىشالمىدۇق،

ۋىسال پەيتى بولمىدى ئۇزۇن.

① ئوقسىمان مۇنار — ياپون جاھانگىرلىكى 1904 - يىلى چارروسىيە - ياپونىيە ئۇرۇشىدا غەلىبە قىلغاندىن كېيىن دالىيەننىڭ لۈشۈنكو ئېغىزىدىكى تۆپىلىككە ئوقسىمان مۇنار ياسىغان. بۇ مۇنار ھازىرمۇ تاجاۋۇزچىلارنىڭ جىنايى پاكىتى سۈپىتىدە ساقلىنىۋېتىپتۇ.

بىراق قوينۇڭدا ئۆتكەن يېرىم كۈن،
قوشتى ئۆمرۈمگە يېڭىچە مەزمۇن.

توي كېچىسىدەك تۇيۇلدى شېرىن،
ئىللىق باغرىڭغا باسقاندا مېنى.
مەڭزىمنى ياش ئۆتىدۇ يۇيۇپ،
ھەر رەت ئەسكە ئالغاندا سېنى.

خاتىمە

كۆمەر تالاي ئەسلىمنى يىللار بورىنى،
ئەمما چاقنار قۇتلۇق سەپەر ئىزى يۈرەكتە.
بۇ سەپەردە ئاچتۇق راۋان بۇلاق كۆزىنى،
كۆرگىن ئىلھام پەرىسىنى ئەمدى چېچەكتە!

1997 ـ يىل **11** ـ ئايدىن **1998** ـ يىل
1 ـ ئايغىچە شىئەن ـ بېيجىڭدا يېزىلدى.

سېغىنىش كۈيلىرى

ئاتا قەسىدىسى

— ئالەمچە ھۆرمەت بىلەن قەدىردان دادام
ئىمرەل ئاخۇنغا بېغىشلايمەن

ئاھ، جان ئاتا،
سېغىنىپ قالدىم چۆچەكلىرىڭنى،
يەنە بىر رەت ئېيتىپ بەرسەڭچۇ ماڭا.

※ ※ ※

يۇرەمدىغانسەن ھېلىمۇ ئاتا،
ساپ ھاۋالىق جەننەت بېغىدا

ماتا چاپاننى چىم قىرغا تاشلاپ،
مىستەك پارقىراپ تېنىڭنى بويلاپ
شۇرقىراپ چۈشكەن ئاچچىق تەر بىلەن
كەتمىنىڭنىڭ سېپىنى يۇيۇپ،
خۇشبۇي ئەتىرگۈل، لالە ئۆستۇرۇپ؟
تاڭ سەھەردە ئورنۇڭدىن تۇرۇپ،
شەبنەم قونغان غۇنچىنى ئۈزۈپ،
ئانامنىڭ ئاق سانجىغان چېكىسىگە
مېھرىڭ بىلەن قويامسەن تاقاپ؟
كۈلەمدىغانسەن ھازىرمۇ ئاتا،
يېرىم كېچىدە ۋاق - ۋاق يېرىلىپ
پىشتىم، تېزراق ئېغىز تەگكىن، دەپ
سېنى شېرىن ئۇيقۇدىن چىللاپ
ئويغىتىدىغان كۆكچىنى تېرىپ؟
بەلكىم بۇ چاغقا
مۇناقى ئۈزۈملىرىڭ سالغاندۇ باراڭ؟
ئۆرۈك كۆچىتىڭ بەرگەندۇ مېۋە؟
چۈشكەندۇ يەنە
شاپتۇللىرىڭدىن شەربەت تامچىلاپ؟

شەپەقتەك قىزىل
چىلگە كەبى ئانارلىرىڭ
چاك ـ چاك يېرىلىپ
يەرگە تەگكەندۇ شاخلارنى ئېگىپ
تۆۋەن ساڭگىلاپ؟

ئەي جان ئاتا،
ھېلىغىچە ئېسىمدە تېخى
شورىدىن شۇڭغىغان سەبىي چاغلىرىم،
ئۆز بېغىمىزدا تۇرسا مېۋىلەر
كۆز يېغىنى يەپ چاقناپ ـ يالتىراپ؛
ئىمىشقىدۇر ئاڭا
قويمايتتىم قاراپ.
كۆز سالاتتىم خەقنىڭكىگە
پاكار تامغا يامىشىپ، ماراپ.
شۇ چاغدا بەلكىم
باشقا باغنىڭ مېۋىلىرى
تاتلىق تېتىپ كەتكەنمىكىن ـ تاڭ

گۆپۆلدەپ پۈراپ؟
ئېھتىمال كۆزۈمگە كۆرۈنگەي چېغى
ئۆرۈك شاخلىرى سېرىق ئالتۇندەك
قوغۇن پىلەكلىرى يېشىل زۇمرەتتەك
كۆڭلۈمدە ئۆزگىچە بىر ھەۋەس قوزغاپ.
شۇڭا بۈگۈنى
بادام دوپپامدا لىققىدە غورا
يۇمران شاخلارنى ئېگىپ - سۇندۇرۇپ
ئاچ كۆزلۈك بىلەن ئالسام مەن يۇتاپ؛
ئەتىسى
قولۇم، قوينۇمدا بىر نەچچە سويما
قوشنىلىرىمىنىڭ قوغۇنلۇقىدىن
غىپپىدە ئۈزۈپ
قاچار ئىدىم سەكرەپ، پىلتىڭلاپ...
ئەي جان ئاتا،
ئاخىر بىر كۈنى
شورادىن ئۆملەپ چىقسام غىپپىدە،
تۇتىۋالدىڭ مېنى كاپپىدە.
تۇتىۋالدىڭ ئامبۇردەك قىسىپ

يىڭناغۇچتەك بىلىنىمەدىن سەن.
تۇتۇۋالدىڭ گوياكى شۇ تاپ،
دۇپۇلدىگەن يۈرىكىمىدىن سەن.
قورقىنىمدىن تىترەيتتىم غال ـ غال،
ئالدىڭدا ھەم بولدۇم بەك ئوسال،
قورقتۇم تېخىمۇ چېھرىڭگە قاراپ.
چىرايىڭ غەزەپتىن كەتكەن كۆكىرىپ،
شەمشاددەك قەددىڭ قاپتۇ پۈكۈلۈپ،
يانار ئىدى كۆزلىرىڭدىن ئوت
گويا گۈلخاندەك چاراسلاپ چاقناپ.
قولۇڭدىكى كۆك چىۋىق بىلەن
ساۋىدىڭ راسا
يىغلاپ كەتتىم شۇئان قىرقىراپ.
يۇمران، ئىنچىكە پاچاقلىرىمدا
قالدى ئۇيۇپ يول ـ يول قان ئىزى
قاچتىم ئالدىڭدا ۋايجان! دەپ توۋلاپ.
قوغلاپ كەلدىڭ كەينىمدىن يەنە
ئېغىر ھاسىراپ.
نېمىگىدۇر پۈتلىشىپ شۇ دەم

يىقىلدىم يەرگە
ئىغىز ـ بۇرنۇم كەتتى ھەم قاناپ.
شۇئان يۆلەپ تۇرغۇزدۇڭ مىنى
ئىيتتىڭ پېشىڭدە قان ـ ياش يۇقنى
لېكىن رەھىم قىلماستىن پەقەت
يەنە كۇچەپ ساۋىدىڭ مىنى
كۆزلىرىڭدە ياش تۇرسىمۇ ئەگىپ
چاناقلىرىڭغا پاتماي لىغىرلاپ.

ئەي جان ئاتا،
ئاشۇ كۇنى ئاخشىمى مىنى
قۇچىقىڭغا ئالدىڭ پەپىلەپ
سىلاپ يارا ـ قان ئىزلىرىنى
يىغلاپ كەتتىڭ بىردىن بۇقۇلداپ.
تامچىلىغان يىشىڭغا قوشۇپ
ھېكايە ـ چۆچەك كەۋسىرى بىلەن
ئارازلىق قەلبىمنى قويدۇڭ سۇغۇرۇپ
گۇمانىمغا بەرگەندەك جاۋاب:

ــــ بولغان ئىكەن بۇرۇن ـ بۇرۇندا
بىر كەپسىز بالا
قولىغا چىققاننى كەلسە ئوغرىلاپ
ئانىسى تەربىيە بەرمەي ئۇنىڭغا
ئەقىللىق، ئاق بالام دەيدىكەن ماختاپ.
ئاخىر ئۇنىڭ يۈرىكى، نەپسى
بويى بىلەن تەڭلا يوغىناپ؛
دار ئالدىدا بولۇپتۇ پەيدا
قاتىللىق قىلىپ ئالتۇننى بۇلاپ.
كەپتۇ ئانىسى ئوغلى قېشىغا
قار ـ يامغۇر يىغلاپ.
دەپتۇ ئوغلى:
«تىلىڭنى چىقار
ئاخىرقى تىنىقتا ئالاي بىر شوراپ.»
ئانىسى ئوغلىنى باغرىغا بېسىپ
دەپتۇكى: «شورىۋال مېھرىمگە قېنىپ.»
شۇئان ئوغۇل گاچ قىلىپ چىشلەپ
ئۈزىۋاپتۇ ئانا تىلىنى
يىغلاپ ھەمدە كۈلۈپ قاقاقلاپ:

«بولماستىم بەلكىم
بۇنداق كۈنگە ھەرگىز مۇپتىلا
توسقان بولساڭ مېنى باشتىلا
كۆك چۈبقىتا راسا ساۋىداپ...»
چۈشەنگەنسەن بالام سۆزۈمنى
خالىمايمەن ئەسلا ئۆزۈمنى
ئالدىڭدا گۇناھقا قويۇشنى مىخلاپ...

ئەي جان ئاتا
كىرگەن چاغدا مەنمۇ شۇ ياشقا
ئەقىل ـ ئىدراك قونغاندا باشقا
كۆڭلۈڭنى تېخىمۇ چۈشەندىم ئويلاپ
ئۈمىد ـ ئارزۇيۇڭ دەرياسى بويلاپ.
خۇددى مېنى قۇيۇنتاز سوققان
ئەۋرىشىم نوتىدەك ئېگىلىپ ھەريان
ئەگرى بولۇپ قالماي ھېچقاچان
تۈپتۈز ئۆسسۇن دېگە ئىكەنسەن
چىن ئەدەپ ـ ئەخلاق مىزانى بىلەن

پاناھىدا ھەرقاچان ئاسراپ.
بىراق ئۇ چاغدا چۈشەنمەي سىنى
يۈرىكىمدە كەچۈرمەي سىنى
رەنجىگەن بولغىيدىم چىكىپ كۆپ ئازاب...

ئاھ، جان ئاتا
شۇ كۈندىن باشلاپ
دىلىمغا چىلىك ئورناپ سەن بەرگەن ساۋاق
بىر ئۆمۈر بولدى ئۇ يولۇمغا چىراق
شۇڭا زىخ ئالتۇن قالسىمۇ ئۇچراپ
قويمىدىم ھەتتا ئاڭا بىر قاراپ.
سۇۋادانداك ئۆستۈم شۇنداق تۈز،
راستچىل، سەممىي، ئالتۇن كەبى ساپ...
شۇڭا سەنمۇ ماڭا كۆيۈنۈپ
پېشانەمگە قوياتتىڭ سۆيۈپ
پەخىرلىنىپ ھەتتا بەزىدە
قوشنىلارغا بىرەتتىڭ ماختاپ
چىن مېھرىڭ بىلەن بېشىمنى سىلاپ.

ئېرىپ كېتەتتىم ماي كەبى شۇئان
بەخت بۆشۈكىدە تەۋرىنىپ لەرزان
ئاتىلىق مېھرىڭدىن يۈرىكىم يايراپ...

※ ※ ※

ئاھ، جان ئاتا
سېغىندىم سىنى
شۇ كۆك چېۋىقتا
يەنە ساۋاب قويساڭچۇ مېنى
قەبرىگاھىڭنى قىلغاندا تاۋاب...

1999 ـ يىل **11** ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئانا قەسىدىسى

— دېڭىزدىن چوڭقۇر مۇھەببەت بىلەن مېھرىبان ئانام
گۈلھەسەلخانغا بېغىشلايمەن

ئەي جان ئانا،
تاپىنىمغا كىرسە بىر تىكەن،
ئالاتتىڭ دەرھال كىرپىكىڭ بىلەن.

※ ※ ※

دادام ماڭا ئوچاق ئالدىدا
ئېيتىپ بەرسە چۆچەك ـ رىۋايەت؛
ھەممىگە قىزىققان كىچىك بالىدەك
بېشىڭنى ئازراق قىلىپ سىڭايان
ئۈن ـ تىنسىز ئولتۇرۇپ سالاتتىڭ قۇلاق،

زادى لوقما سالمايتتىڭ ھېچ ۋاق.
دىلىڭدا ھېسداشلىق ياسسا قىيان
تارام - تارام ياش تۆكەتتىڭ پەقەت.
ئەي جان ئانا،
كۆزۈم كۆرگەن،
كۆڭلۈم تۇيغان،
ئىدى باغرىڭ ئاجايىپ يۇمشاق
ئوقچۇيتتى قەلبىڭدە دەريا مۇھەببەت.

دادام تۇيۇقسىز
بىلىكىمدىن ئامبۇردەك قىسىپ
كۆك چۇۋىقتا بەرگەندە ساۋاق؛
ھىمايەڭگە ئىلىپ سەن شۇئان
تېنىڭ بىلەن دالدا ياسىغان،
تاياق ئازابىدىن مېنى قۇتقۇزغان،
قان تەپچىرەپ چىققان يول - يول ئىز
قالغان ئىدى دۈمبەڭدە بىراق.
شۇندىمۇ سەن كايىش، زارلاشتىن،

ئاغرىنىشتىن تۇرغانىتىڭ يىراق.
پەقەت مېنى باغرىڭغا بېسىپ
بۇقۇلداپ ـ بۇقۇلداپ يىغلىغان ئۇزاق.
دېگەنىتىڭ ماڭا قىلىپ نەسىھەت:
«خاپا بولما داداڭدىن پەقەت،
داداڭ تۈز كۆڭۈل، مىجەزى چۇسراق.
ئەگرىلىككە بەك ئۆچ ئاشۇنداق!
بىلىمەن داداڭ
جېنىدىن ئەزىز كۆرىدۇ سېنى،
كۆز قارىچۇقىدەك ئاسرايدۇ سېنى
ئەگرىلىكتىن ساقلىنىپ بالام
تۈپتۈز ئۆسسۇن دەيدۇ ئۇ سېنى
بولمىسا ھەرگىز
ئىشقا سالماس ئىدى تاياقنى.
بۇگۈندىن تارتىپ
ھېچ ئۆچمەس قىلىپ
يۈرىكىڭگە ئۇيۇۋال بالام
داداڭنىڭ قولى تىترەپ تۇرۇپ،
يۈرىكى قان يىغلاپ تۇرۇپ،

كۆك چۈنقتا بەرگەن ساۋاقنى...»
شۇدەم باغرىڭغا يېقىپ بېشىمنى
كۆزدىن ئەمەس
يۈرىكىمدىن تۆكۈپ يېشىمنى
يىغلاپ كەتتىم ھۆكرەپ بىر ھازا.
سەنمۇ گويا كىچىك بالىدەك
ئىسەدەپ، بۇقۇلداپ يىغلىدىڭ تازا،
كەزگەندەك ئازاب تاغلىرىنى.
يۇيۇپ ئۆتتى سەلدەك كۆز يېشىڭ
پاچىقىمدىكى قان ئىزلىرىنى
بەلكىم يۇمران يۈرىكىمنىڭ
دەسلەپكى چاڭ ـ داغلىرىنى...

«ئىسرىق، ئىسرىق...
كۆزى يامانىنىڭ كۆزىگە تەگ،
سۆزى يامانىنىڭ سۆزىگە تەگ،
ئىسرىق، ئىسرىق...»
ھەر كۈنى شۇنداق

بوسۇغىدىن ئاتلاش ئالدىدا
ئىسرىق سالاتتىڭ بويۇمغا ئانا.
قىزىق تۇيۇلۇپ بۇ ئىش بەك ماڭا
ئىچىمدە كۈلۈپ قوياتتىم ساڭا:
«كۆكۈچ ئىسىنىڭ نىمە پايدىسى
بولامدىغاندۇ تېنىمگە داۋا؟...»

ئەي جان ئانا،
هايات دەرىخىگە سىڭلىپ بىر ئۇۋا
تۇرمۇشىنىڭ ئاچچىق ـ چۈچۈكىنى
تېتىغاندا قانغۇچە تازا؛
كۆردۇم سۆزۈڭنىڭ ۋەزنىنى دەڭسەپ.
تۆھمەتخورلارنىڭ
قىزىلكۆزلەرنىڭ
يامان كۆزدە قاراشلىرىدىن
ماڭدامدا قاپقانغا دەسسىتىش ئۈچۈن
خۇنۇك پۇچقاقتا ماراشلىرىدىن
ۋۇجۇدۇم كاچكۇلغا چۈشكەندەك گويا

شۇركەنگەندە غەزەپتىن تىترەپ؛
ئەسلەپ قالدىم ئەي جېنىم ئانا
كۇندە ئىسرىق سالغىنىڭنى
ھېلىقى سۆزلەرنى مۇڭلۇق ھەجلەپ.
سۆزى يامانىنىڭ سۆزلىرىدىن ھەم
دوستلىرىم مېنى كەتكەندە تاشلاپ؛
غېرىبانە كۆلبەمگە ئەلەم
تەنھالىقنى كەلگەندە باشلاپ؛
يېتىمسىراپ چۆلدە قالغاندەك
جان تۇۋرۇكۇمنى يۇلۇپ ئالغاندەك
تۆھمەت، ئۆسەككە تاپالماي ئامال
يۇرگىنىمدە بېشىمنى قاشلاپ؛
چۇشىنىپ يەتتىم ئاخىر جان ئانا
ئىسرىق سالغاندا دېگەن سۆزۇڭنىڭ
ھەقىقىي ـ چىن مەنىسىنى.
ئۆگىنىۋالدىم بەلكىم شۇ سۆزدىن
قانداق بېسىشنى
مۇرەككەپ ۋە مۇشكۇل ھاياتنىڭ
چىگىش، سىرلىق پەدىسىنى...

ئاھ، جان ئانا
يۈرەك قېنىڭنى كۆپ سىڭدۈردۈڭ ماڭا
بىراق خىزمىتىڭدە بولالمىدىم مەن.
ھەتتا سەكراتتا
يېنىڭدا بىر دەم تۇرالمىدىم مەن.
ئاغزىڭغا تامچە سۇ تېمىتالمىدىم ھەم.
ئەسلىسەم شۇنى
چۇلغايدۇ قەلبىمنى ئاچچىق دەرد ـ ئەلەم.
ياتقاندىمۇ قاتتىق ئازابتا
ئۆزۈك ـ ئۆزۈك ئىڭراپ تولغىنىپ؛
نىمىندۇر ئېسىڭگە ئېلىپ
بىھوشلۇقتىن چۆچۈپ ئويغىنىپ؛
ئىنىم قولىغا ئېسىلىپ مەھكەم
پىچىرلاپسەن شۇنداق دەپ ئانا:
«چىش ئاغرىقلىك كەتسە ساقىيىپ،
كۆز يۇماتتىم مەنمۇ خاتىرجەم.
دەپ قوي يەنە ئاكاڭغا، بالام،
يولغا قاراپ ماڭسۇن ئاۋايلاپ:
ئالالمايدىغان ئوخشايمەن، باقسام،

كەتسە تاپىنىغا تىكەن سانجىلىپ.
يىگەنسەنمۇ بۇ چاغقا تائام،
ئاھ، نەلەردە يۈرۈدىغانسەن،
قېنى سەن كەنجەم؟…»
سەكراتتىكى ئازابنى ئۇنتۇپ
ئۇنتۇپ ھەم ۋەھىمىلىك ئەجەلنى تامام؛
ئەڭ ئاخىرقى تىنىقىڭدىمۇ
پەرزەنتلىرىڭنى ئويلاپسەن ئانا
يەنە ئۇلارنىڭ سۆيىدە ئېقىپ،
يەنە ئۇلارنىڭ ئوتىدا كۆيۈپ،
يەپسەن شۇنداق غەم!…

ئاھ، جان ئانا،
سەن ياشىغان، بىزمۇ ياشىغان
ئىسسىق ـ سوغۇقتىن بىزنى ساقلىغان
غېرىبانە كۆلبىمىز مانا
تېخىمۇ غېرىبسىنىپ قاپتۇ كۆز سالسام.
بىر بۇلۇڭدا ياتىدۇ غەمكىن

سەن ئىشلەتكەن سۇپرا، ئاشتاختا.
توپا بېسىپ قاپتۇ چاقنىمۇ،
مۇڭغا چۆكۈپتۇ ئەنە ئاق پاختا.
ئالسام ئېسىمگە كۆڭلۈم بولار غەش
مۇڭلۇق كۈيۈڭنى قىلاتتىڭ تەڭكەش
غۇيۇلدىغان چاقتا ھەر ئاخشام.
ھارغىنىڭنى بىلمەيمەن پەقەت،
ياغدۇرغىنىڭ مېھر ۋە شەپقەت،
ئۇنىڭ تامچىسىنى قىلالماس ئىزھار
بۇ گال قەلىمىم،
بۇ جانسىز ناخشام.

※ ※ ※

ئاھ، جان ئانا
يۈكۈنگىنىمدە قومۇشلار ئۆسكەن
ئاددىي قەبرەڭ ئالدىغا بۈگۈن
كۆزلىرىمدىن تارام ـ تارام ياش
يامغۇر كەبى تۆكۈلدى، بىلسەڭ.

تۆكۈلگىنى ياش ئەمەس ئەسلا،
يۈرەك قېنىم ئۇ، مۇجۇلغان داغدا،
ھەم بۇ چاغقىچە ھېچ ئېگىلمىگەن
چىنار قەددىم پۈكۈلدى، بىلسەڭ.
«جان ئانا!» دەپ توۋلىدىم مىڭ رەت،
ماڭا جاۋاب بەرمىدىڭ پەقەت،
ھەسرەتتىن ئۆپكەم ئۆرۈلدى، بىلسەڭ.
ئىشەنمەيمەن، ئىشەنمىدىم ھەم
ئويلاپ تەقدىرنى چۈشەنمىدىم ھەم
ھايات سەن ئانا،
ھايات سەن ئەبەد،
قەلبىمگە جىسمىڭ ئۈيۈلدى، بىلسەڭ!

※ ※ ※

ئاھ، جان ئانا
كەچۈرگىن مېنى،
ئاغرىنىما مەندىن،
ئاخىرقى رەت سورايمەن سەندىن:

سۆيۈرگىلى ئايىنىڭ دىغىنى
ئاي يۈزىگە كەتتىڭمۇ كۆچۈپ؟
مېھىر ـ شەپقەتتە بىر ئۆمۈر يانغان
ئۆزۈڭدىن باشقىنى يورۇتۇپ قانغان
ھايات شامىڭ راست قالدىمۇ ئۆچۈپ؟…

1999 ـ يىل **12** ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئىنتىزارلىق

(بىر تەخسكەشنىڭ ئىنتىزارى)

بەگ غوجامنىڭ پايتىمىسى ئىپار پۇرايدۇ،
ھەر پۇرىسام دىلنى تاتلىق ھېسلار ئورايدۇ.
قىلغۇالدىم ئەتىۋارلاپ ئۇنى قولياغلىق،
كىم ئەقىدە باغلىيالار بەگكە مەن چاغلىق،
ئەپسۇس، غوجام خىيالىمنى قاچان سورايدۇ؟
دىققىتىنى زادى قاچان ماڭا بۇرايدۇ؟

2000 ـ يىل 1 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئۆتتۇق مۇشكۇل سىناقتىن

(ناخشا تېكىستى)

ھەمراھ قىلىپ ۋاپانى،
يېڭىپ ھىجران، جاپانى؛
كەلدىڭ يارىم يېنىمغا،
تاپتۇق دىلغا داۋانى.

قايتۇرما:

يېڭىپ ھىجران، جاپانى،
تاپتۇق دىلغا داۋانى.

ئالدۇق لەززەت پىراقتىن،
شەربەت ئىچتۇق بۇلاقتىن.
كار قىلمىدى ئىغۋالار،
ئۆتتۇق مۇشكۇل سىناقتىن.

قايتۇرما:

ئۆتتۈق مۇشكۇل سىناقتىن،
شەربەت ئىچتۇق بۇلاقتىن.

كۈمۈش تەڭگە چىچىپ ئاي،
قۇتلۇقلىدى خۇش چىراي.
ئامەت تىلەپ ـ قۇت تىلەپ،
گۈل شەبنەمدىن تۆتتى چاي.

قايتۇرما:

كۈمۈش تەڭگە چاچتى ئاي،
گۈل شەبنەمدىن تۆتتى چاي.

2001 ـ يىل 3 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئۈجمە كۆكۈل ئەمەسمەن، بىراق

ئۈجمە كۆكۈل ئەمەسمەن، بىراق
ئىككى قىزغا تەڭ كۆيىدۇ يۈرەك.
لەيلى لەيلىدەك جازىبدار، زىبا،
غۇنچەم غۇنچىدەك گۈزەل، ئۈز، پورەك.

ئۈجمە كۆكۈل ئەمەسمەن، بىراق
ئىككى گۈلخان تەڭ يانار لاۋۇلداپ.
ئۆچۈرۈپ تاشلاي دېدىم بىرسىنى،
سۇ سەپكەنچە ياندى چاراسلاپ.

ئۈجمە كۆكۈل ئەمەسمەن، بىراق
تەڭقىسلىقتا بەك قاتتى بېشىم.
مېھرىم ئۈزۈلمەي ئىككى گۈلدىن تەڭ،
ئازابتا سەلدەك ئاقار كۆز يېشىم…

2001 ـ يىل 3 ـ ئاي، بېيجىڭ.

شور پېشانە ئاشىق

ئۆگزەڭگە چالما ئاتتىم كۆرەي دەپ
ئايدىڭدا ئايدەك چېھرىڭنى پەقەت.
كەچۈر، ئوماق قىز، تەنتەكلىكىمنى،
ئەقلىمنى ئېلىپ قاچتى مۇھەببەت.

ئىشكىڭ قىيا ئېچىلدى بىردىن،
يۈرىكىم ئويناپ كەتتى بىلىقتەك.
ئالا ئىت ئېتىلىپ چىقتى غەزەپتە،
قورقۇپ جېنىم قالدى تىرىقتەك.

ئويلاپ قالدىم ۋەھىمە ئىچرە،
چىقساڭچۇ ئۆزۈڭ شۇنداق ئېتىلىپ.
كەتمەسمىدۇق ئۇ چاغدا، دىلدار،
بىر جان - بىر تەن بولۇپ قېتىلىپ...

2001 - يىل 4 - ئاي، شىشۇاڭبەننا.

شېرىن خىيال

قىسىۋالغان قىپقىزىل لالەك
يارىشىپتۇ چېكەڭگە ئەجەب.
جۇلالاپ چاقناپ تاڭدا چوغ كەبى
قوشۇپتۇ ھۆسن ساڭا ھەسسىلەپ.

ئەمما چىرايىڭ سولغۇن، پەرىشان،
چىرمىۋالغاندۇ قانداق غەم سېنى؟
بوستان كىرپىكلىك ئاھۇ كۆزلىرىڭ
غېرىبسىنغاندەك چىللايدۇ مېنى.

يارىشاتتىم مەنمۇ لالىدەك،
قىسىۋالساڭ قەلبىڭگە، رەنا.
قاچانغىچە تىنەر يۈرىكىڭ،
ئازاب دەستىدە مۇڭلىنىپ تەنھا؟

2001 ـ يىل 4 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ھەسرەت

باش كۆتۈرمەي ئۇتاۋەردىڭ ئۇت،
سوئالىمغا بەرمىدىڭ جاۋاب.
ئەتراپىڭدا بولدۇم پەرۋانە،
كۆزۈم تېشىلىپ تەلمۈرۈپ قاراپ.

يۈگمەچكە تولدى سېۋىتىڭ،
ئەمما كۆزلىرىم قالدى ئاچ پېتى.
شۇنچە كۈتسەم كەلمىدى ئەجەب
ئاي چېھرىڭگە قېنىش نۆۋىتى.

شۇدەم يۈرەك بېغىشىڭغا، يار،
يۈگمەچ كەبى قالدىم باغلىنىپ.
ئۆتەرمەنمۇ، ئاھ، ۋىسالسىز مەڭگۇ،
ئىشقىڭ ئۇتىدا كۆيۈپ داغلىنىپ؟

2001 ـ يىل 5 ـ ئاي، بىرونى ــ دارىسسالام.

ئۈمىدسىز ئارزۇ

قولۇڭنى تۇتقانغا يېدىم بىر كاچات،
ئىرغىتتى يىراققا مېنى ئىنزا، غەم.
بىلدىمكى، قەلبىڭدە بازىرىم كاسات،
ئىزدەرسەن ئىشىق شامى ياندۇرغاندا پەم.
دەرد ـ ئازاب تېنىمنى چىرمىدى قات ـ قات،
تەسەللى يارامغا بىرەلمەي مەلھەم.

تالزارلىق، چىملىقتا تۈننى ئۆتكۈزدۈم،
يالقۇنلۇق كۆكسۈمنى نەم يەرگە يېقىپ.
پىچىرلاپ سىرىمنى ساڭا يەتكۈزدۈم،
تولۇنئاي، يۇلتۇزغا تەلمۈرۈپ بېقىپ.
چېھرىڭدىن ياغدى قار، تىترەپ شۈركۈندۈم،
تۈنجۇقتى ئۈمىدىم، كۆز يېشىم ئېقىپ.

ئويلسام، بەرھەقسەن، چېكىپمۇ باقماي،
قېپتىمەن تەنتەكلىك تۇتۇپ قولۇڭنى.
يۈرىكىڭ قېتىغا ئاۋۋال ئوت ياقماي،
قاراقچى سىياقتا توسۇپ يولۇڭنى.
شۇراڭدىن بېغىڭغا شەربەت ئاققۇزماي،
بىسوراق ئۈزمەكچى بولۇپ گۈلۈڭنى.

ئەي قەلبىم پەرىسى، كەچۈرگىن بىر رەت،
ئالدىراپ ئارقىدا قالارمەن، بەلكىم.
كاچىتلىك ئۇلغايتقان ئاتەش مۇھەببەت
تەپتىدىن تېخىمۇ يانارمەن، بەلكىم.
كۈل بولسام ئارمىنىم يوقتۇر تا ئەبەد،
ئايىغىڭ، باغرىڭدا ياتارمەن، بەلكىم.

2001 ـ يىل 5 ـ ئاي، كورىيە ـــ خەنچىڭ.

تاش يۈرەك يارغا

سرداشتىم، مۇڭداشتىم تۇندە ئاي بىلەن،
تاپالماي تەسەللى يۇتقىنىم ئازاب.
بۇلاقتا كۆرۈنگەن يۇلتۇز ئەكسىدەك
داۋالغۇپ، نۇرلىنىپ، كېتىسەن تاراپ.
دەردىمنى سۇغىرىپ ئاچچىق كۆز ياشتا،
تۆكمەن يەنە دەرد يۇلتۇزغا قاراپ.

ئاپاردى چىمەنگە ھېسلىرىم سۆرەپ،
ئەتىرگۈل يەتكۈزدى ھىدىڭنى، دىلدار.
لېۋىمنى تەگكۈزسەم بەرگىگە ئاستا،
تىكىنى ئالدى قان، رەھىم يوق زىنھار.
ئەلچىڭدىن بېشارەت بەرسەڭمۇ ئېنىق،
دىل يەنە خۇپسەنلىك قىلىپ چېكەر تار.

سۆزۈك سۇ بويىدا سۈردۈم كۆپ خىيال،
باغرىڭغا شىرىلداپ ئاقتىم مەن گويا.
ئېرىتىپ قار - مۇزلۇق چوققاڭنى سەلدە،
چاڭقىغان دەشتىڭگە ياقتىم مەن گويا.
ئويغاتتى سوغۇق سۇ تامچىسى چاچراپ،
يارامغا يەنە زىخ قاقتىم مەن گويا.

بىلگىنكى، كۆتكىنىم ئەمەستۇر شەپقەت،
تاش يۈرەك بولساڭ بول، سەندە ئىختىيار.
تىلەيمەن ھەققىي مۇھەببەت پەقەت،
ئامال يوق، دىل ئىشكىك بولسا ماڭا تار.
بولسىمۇ دىلغا يات قارغاش ۋە ھەسەت،
ئۆرتىنەر قەلبىم گەر تاپساڭ باشقا يار!

2001 - يىل 5 - ئاي، كامبودژا — جىنبيەن.

سەھرادا مۇھەببەت

شەھەردە شاللاقلىق بەزدۇردى مېنى،
كەلدىم چىن مۇھەببەت ئىزدەپ سەھرادىن.
ئۇندىدى يېلىنجاپ يۇرەكتە ئارمان،
تىزنىشقا گۇلدەستە مېھر — ۋاپادىن.

چال دېدى:
— مۇھەببەت نېمە، بىلمىدىم،
كەمپىرگە كۆيۈنۈپ ئۆتكەنلىكىم راست.
يىگىرمە يېشىدا بولغانتى پالەچ،
كۈنۈ تۈن جان تىكىپ كۈتكەنلىكىم راست.

شۇمىكىن مۇھەببەت، بىلمىدىم بالام،
تويغۇچە قولىنى تۇتۇپ باقمىغان.
جىگدىزار، تالزارلىق، ئۆستەڭ بويىدا،
لېۋىمنى لېۋىگە ھەتتا ياقمىغان…

مومايغا يېلىندىم،

دېدى موماي شاد:

— تويغۇچە مەن ئۇنى كۆرمىگەن ھەتتا.

ئاقمۇ ئۇ، يا قارا، ياخشىمۇ - يامان؟

تىلىگەن كۆڭلىگە ئىنساپ ۋە ۋاپا.

بېرىپتۇ خۇدايىم خىزىردەك ئەرنى،

يۈك بولدۇم،

كۆتۈردى،

باقمىدى ۋايساپ.

خىجىلمەن، قالدى قەرز خوتۇنلۇق پەرزىم،

لېكىن ئۇ كۆڭلۈمنى ياسار ھەر دائىم،

شۇمىكىن مۇھەببەت، قالىمەن ئويلاپ...

ئۆتۈندۇم چىت كۆڭلەك كىيگەن بىر قىزدىن،

مۇھەببەت ھەققىدە توختىلىڭ دەپ كەڭ.

ئويۇلۇپ قاچتى ئۇ كېپىنەك كەبى،

مەڭزىدە يانغان چوغ تاڭغا بەردى رەڭ.

سورىدىم چىت پوتا چىگكەن يىگىتتىن،
كۈلۈپ ئۇ كۆرسەتتى يېشىل دالانى.
ئاجايىپ جۇشقۇن كۈي ياڭرايتتى لەرزان،
ئۇلۇغلاپ ئېتىقاد، سۆيگۈ ـ ۋاپانى…

ئاھ سەھرا، ھەقىقىي سۆيگۈ دۇنياسى،
ۋىجداندەك ساپ ـ پاكلىق چاقناركەن سەندە.
ئۆتتى شوخ شاملىقى سۈيۈرۈپ داغنى،
ۋاپادىن ئۆچمەس ئىز قالدۇرۇپ مەندە.

2001 ـ يىل 5 ـ ئاي، بېيجىڭ.

قۇلۇلە تېرىدۇ بىر بالا غەمكىن

قۇمسىمان قىرغاقنى يالايدۇ دولقۇن،
مەشۇقى لېۋىنى شوراپ سۆيگەندەك.
ئوينايدۇ رەڭدار نۇر ئۆركەشلەر ئۈزرە،
جىلۋىدار كۆكرەككە پىشىپ كۆيگەندەك.

تارتالماس زوقنى گۈزەل مەنزىرە،
ساھىلنى كېزىدۇ بىر بالا غەمكىن.
قوڭۇر رەڭ تېنىدىن يانار نۇر ئەكسى،
قۇلۇلە تېرىدۇ چاپسان ۋە تەمكىن.

ساماۋى چۆچەككە ئۇستا مومىسى،
ئاغرىقتىن تولغىنىپ ياتقاندۇ بەلكىم.
دورىغا پۇل غەملەش ئۈچۈن بالىنىڭ
سەبىي، شوخ كاللىسى قاتقاندۇ بەلكىم.

يا تۇندە چۈشەپ ئۇ كىتاب، جىلتىنى،
سەھەردە ساھىلغا قويغاندۇ قەدەم.
پۈتلىشىپ راسخوتنىڭ بوسۇغىسىغا،
ئارقىغا يانغىنى بولغاندۇ ئەلەم.

قۇمسىمان قىرغاقتا ئۇرۇلار دولقۇن،
ساھىلنى كېزىدۇ بىر بالا غەمكىن.
قوڭۇر رەڭ تېنىدىن قايتار نۇر ئەكسى،
قۇلۇلە تېرىدۇ چاپسان ۋە تەمكىن.

2001 ـ يىل 8 ـ ئاي، بېيدەيخې.

ئېچىل تەدبىر

جاكارلىدى يېزا باشلىقى،
سېلىقلارنى ئازايتىمىز دەپ.
توققۇزغا چۈشتى توقسان خىل سېلىق،
دوپپىنى كۆككە ئاتتۇق تەبرىكلەپ.

ئۆڭدى چىرايلار،
چەكچەيدى كۆزلەر،
كەلگەندە يېتىپ يۇرتقا ئالتۇن كۈز.
ئۈچ يۈز كوي ئىدى توقسان خىل سېلىق،
ئەمدى توققۇزى بوپتۇ توققۇز يۈز.

2001 ـ يىل 9 ـ ئاي، بېيجىڭ.

باللادا ۋە داستانلار

چۈش بېشارىتى

(باللادا)

مۇقەددىمە

رەڭدار چۈشلەر تۈننى تاڭغا ئۇلىسا،
چوڭقۇر خىيال دەرياسىدا ئاقسەن.
بەزەن جۇدۇن دىل ھوجراڭدا ھۇۋلىسا،
بەزەن گۈزەل باھارغا لەۋ ياقسەن.

چۈشتىن مەڭدەپ قىلساڭ ئەنسىز تىلاۋەت،
چۈش قول قىلار مىنىپ شۇئان بوينۇڭغا.
تاپساڭ ئەگەر چۈشتىن تەدبىر، پاراسەت،
تۆكۈلگۈسى بەلكىم ئالتۇن قوينۇڭغا...

※ ※ ※

يۇرەرمىشمەن سەيلى قىلىپ كەڭلىكتە،
رەڭدار بۇلۇت، سۈزۈك سۇغا كۆز تاشلاپ.
ئۇدۇل مېڭىك دەيمىش قالسام تەڭلىكتە،
غالچام قۇيرۇق شىپاڭشىتىپ يول باشلاپ.

ماڭا - ماڭا كېلىپ قالدىم تۇيۇقسىز،
ئاسمانغا تىخ سانجىغان تاغ باغرىغا.
كۆكتە ساما سالغۇدەكمىش سانسىز قىز،
تەڭكەش قىلىپ يېقىملىق ساز - ناغرىغا.

تاغنىڭ ئۈستى يورۇپ كەتتى ۋاللىداپ،
رەڭدار شەپەق بىردىن ئېتەك يايغاندەك.
ھەيرانلىقتا تۇرۇپ قالدىم گاڭگىراپ،
يەر چۆرگىلەپ گويا بېشىم قايغاندەك.

ئالتۇن راۋاق چاقنار تاغدا كۆز چېقىپ،
گۈزەل ياردەك قوزغاپ مەيلىم - زوقۇمنى.

يۈرىكىمگە بايلىق ئىشقى ئوت يېقىپ،
چىققىن دېدى ئارتقا تاشلاپ قورقۇمنى.

تۇرسام خىيال دوقمۇشىدا پىرقىراپ،
چىقىلىڭ دېدى سادىق غالچام ـ مالايمۇ.
چىقتىم ئاخىر يۇت ـ قوللىرىم سىرقىراپ،
بۇنچە ھەيۋەت بولماس ھېچبىر سارايمۇ.

تۇۋرۇكلىرى ئالتۇن ئىكەن راۋاقىنىڭ،
ۋاسا جۇپلۇق پېشايۋىنى زۇمرەتتىن.
سانى يوقتۇر ئالتۇن لېگەن ـ تاۋاقىنىڭ،
تېتىپ كۆردۇم كۆرمىگ ئېسىل نېمەتتىن.

ۋاھ، ئۆزۈمنى شاھتەك سېزىپ گىدىيىپ،
كېزىپ چىقتىم ھەشەمەتلىك قەسرىنى.
يەلپۈپ ماڭدى غالچام خۇشخۇي ھىجىيىپ،
مەن شاھ بولسام، ئۇ ئەسلىتىپ ۋەزىرنى.

هوجرا تامان باشلىدى ئۇ ئالدىراپ،
كۆز چاقاتتى بىر شاھانە چىملىدىق.
قات - قات كۆرپە، ماموق ياستۇق، زەر چايشاپ،
دىلنى مەستخۇش قىلدى بۇندا ئىسسىلىق.

— ئۇخلاڭ، — دېدى غالچام ئۆتۈك سالدۇرۇپ،
ھارغىنىمدا باقتى بۇ گەپ دىلىمغا.
— غوجدار بول، — دېدىم مەنمۇ خۇش بولۇپ،
ھەيران قالماي شېكەر تامغان تىلىمغا.

مىڭ تەشەككۇر ئەيلىدى ئۇ تۆكۈپ ياش،
كۈچەپ يەلپۈپ، ئەللەي ئېتىپ توختىماي.
چېكىسىنى يىرىتۋالدى ئۇرۇپ باش،
بولدى قىلىڭ دېگىنىمگە ئۇنىماي.

مۇڭلۇق ئەللەي ناخشىسىدىن ئېزىلىپ،
كىرپىكلىرىم تاتلىققىنا سۆيۈشتى.
كەچمىشلىرىم تۇرنا كەبى تىزىلىپ،
ئەسلىمىلەر ئوچىقىدا كۆيۈشتى.

شاھتەك راھەت بۆشۆكىدە تەۋرىنىپ،
قانچە ۋاقىت ئۇخلىدىمكىن، بىلمىدىم.
مىننەتدارلىق دەرياسىدا چايقىلىپ،
غالچام ئۈچۈن ئۆنچە سۆزدۈم، تىنمىدىم.

گۈلدۈر ـ غالاپ قىلدى بىردىن، ئامال يوق،
سۈندى چايشاپ، غۇلاپ چۈشتۈم تۆشەكتىن.
پۇت ۋە قولۇم باغلاندى چىڭ، ھايال يوق،
تېپىرلىدىم بوشنالماي چۈشەكتىن.

نەدە قالدى، شاھانە تون، چىمىلدىق؟
نەگە كەتتى سادىق غالچام ـ جىرتىقىم؟
نەدە قالدى خانزادىلىق ـ ئېسىللىق؟
قەست قىلغاندۇر زادى قايسى دۈشمىنىم؟

ــ نېمە ئىش بۇ؟
ئىس ـ دۈت پۇرقۇپ بىر يىلان
تولغىنىدۇ ئاچچىق تولغاق تۇتقاندەك.
كۈشۈلدايدۇ تىلىن سوزۇپ مەن تامان،
گىدىيىدۇ دەتتىكامدا ئۇتقاندەك.

تۇرار ياندا مايمۇنسىمان بىر مەخلۇق،
ئۆشنىسىدە جۇل - جۇل خۇرجۇن، ئابدالمۇ؟
كىيەنسىمان جەندىسىدە قان قۇسۇق،
ياپالماپتۇ ساغرىسىنى تامبالمۇ.

— نېمە ئىش بۇ؟
تۇرسام چۆچۈپ، تېڭىرقاپ،
كىردى يىلان ئۆزگىرىپ جىن سىياققا.
ۋايساپ كەتتى يەرگە تېپىپ ئىغاڭلاپ،
ئوخشار تۇرقى بوراندىكى قىياققا.

مايمۇنسىمان مەخلۇقمۇ بىر دومىلاپ،
ئوخشاپ قالدى سادىق غالچام جىرتاققا.
ئۇيان - بۇيان ئۆمىلەپ ئۇ تۆت پۇتلاپ،
دېدى:
— ئولجا كۆپرەك چۈشسۇن قىلتاققا!

نېمە ئىش بۇ؟
تورلاشتىمۇ يا كۆزۈم،
غالچام جىنغا سۇندى خەنجەر، يالتىراق.

دېدى:
ــ قىلماڭ ئاڭا رەھىم، چىن سۆزۈم،
ئۇزاتقايسىز جەھەننەمگە بالدۇرراق!

راستتىن غالچام جىرتاقمىدۇ بۇ مەخلۇق،
ئېزىپ ماڭا قىلغانمىدۇ خىيانەت؟
چۇشمەيتتىغۇ ئېغىزىدىن چىن دوستلۇق،
پىداكارلىق، سادىقلىق ۋە دىيانەت؟

ھەيۋە قىلىپ جىن ئۇينىتىپ خەنجەرنى،
ــ گۇناھىڭنى سۆزلە! ــ دېدى چىرقىراپ.
سوغۇق كۆلۈپ چېچىپ غالچام زەھەرنى،
ئويۇن كۆردى پەرۋاندەك پىرقىراپ.

نېمە دەيمەن گۇناھىمنى بىلمىسەم،
تۇرۇپ قالدىم زۇۋان سۇرمەي بىر ھازا.
دېدىكى جىن:
ــ يوقكەن سەندە قىلچە پەم،
ساڭا ھالال بېرىلسىمۇ چوڭ جازا.

دوست ـ دۈشمەننى ئايرىمىدىڭ بىر مەھەل،
ئۆز بېشىڭغا ئۆزۈڭ چىقتىڭ ئاخىرى.
ياراتمىدىڭ ئېيتسام شۇنچە كۆپ غەزەل،
تۇرسام داڭلىق ناخشىچىلار ماھىرى.

شۇ سەۋەبتىن قالدىم ساڭا ئۆچ بولۇپ،
كەلدى سېنى ئېزىقمىدا چاينىغۇم.
قاقشىسامۇ يۈرىكىمگە دەرد تولۇپ،
جىم تۇرمىدى ئېغىز، قولۇم، ئايىغىم.

بىراق سېنى چۇشۇرەلمەي قاپقانغا،
قانچە يىللاپ بولدۇم بىكار ئاۋارە.
ئاخىر ئۇچراپ ئالدىڭدىكى بۇ جانغا،
شۈكۈر دېدىم تېپىپ شۇنداق ئەپ چارە.

ئۇ ئۇچۇرسا سېنى ماختاپ، ئىشىنىپ،
قىلدىڭ ئۇنى ئۆز يېقىنىڭ، پۇت ـ قولۇڭ.
ئورا قازسا ئالتۇن قازدى دەپ بىلىپ،
ئىچكى سىرىڭ ئاچقۇچىنى تۇتقۇزدۇڭ.

كۆزۈڭ تويماي چىقتىڭ تاغقا سوكۇلداپ،
هاسىل قىلسام بىر خىيالىي مەنزىرە.
ئويلىمىدىڭ، يۇرسە غالچاڭ شاپاشلاپ،
قەپەس ئىدى، بىلسەڭ ئالتۇن پەنجىرە.

ساتتى غالچاڭ سېنى شۇنداق بەك ئەرزان،
باغلاپ بەردى تۇۋرۇكۇڭنى غۇلىتىپ.
تۆھپە ئۇنىڭ، دېمە مېنى قۇۋ - يامان،
ئۇ ئالەمگە قوياي ئوبدان ئۇزىتىپ...

تىغ بىلدى توختاپ شۇم جىن سۆزىدىن،
شۇ پۇرسەتتە سەپسالدىمەن غالچىغا.
تونۇپ قالدىم تويماس چېقىر كۆزىدىن،
ئوخشايتتى ئۇ جادۇگەرگە، پالچىغا.

ئۆزگىرەتتى مىنۇت ئۆتمەي چىرايى،
گاھ قىزىلغا، گاھ قارىغا، گاھ ئاققا.
يەنە هاسىل بولمىغاندەك مۇرادى،
تەمە بىلەن قارار ئىدى هەر ياققا.

تونۇپ قالدىم بالا تەگكەن نەپسدىن،
نەپسى ئۆنىڭ تېگى يوق ھاڭ، جىن غارى.
تونۇپ قالدىم شۇملۇق ياغقان ئەپتىدىن،
ھىيلە ـ نەيرەڭ، قۇۋلۇق ئىكەن جىن يارى.

سورىماپتىم كەلدىڭ دەپمۇ قاياقتىن،
قەھەتچىلىك بولدى دېسە يۇرتىدا.
كۆپ يېلىنغان قۇتقۇزۇڭ دەپ دوزاختىن،
زور ھېسداشلىق قوزغاپ جۇل ـ جۇل تۇرقىدا.

ئىچىم ئاغرىپ ماكان بەرگەن، نان بەرگەن،
تۆكۈلگەن ياش دۇمباق، جىرتاق كۆزىدىن.
ئاغرىغاندا دورا بەرگەن، قان بەرگەن،
ۋاپادارلىق چاقنايتتى ھەر سۆزىدىن.

دەسلەپتە ئۇ بولغان ماڭا پادىچى،
قويلىرىمنى باققان يايلاق، سايلاردا.
بولغان كېيىن مايلىغۇچى، تاقىچى،
ھېيت ـ ئايەم، خاسىيەتلىك ئايلاردا.

خاپا بولسام ئورتاقلىشىپ دەردىمگە،
زار يىغلايتتى مۇسىبەتكە چۆككەندەك.
كۈلەر ئىدى شادلىق قونسا چېھرىمگە،
خۇددى پۇچۇق قاپاقتىن سۇ تۆككەندەك.

ئۇ يالايتتى ئۆتۈكۈمنىڭ چەمنى،
توققۇز تەزىم بەجا قىلىپ، پۈكۈپ بەل.
دەيتتى تېتىپ ئاش ـ تۇزۇمنىڭ تەمنى:
«يۈز ئۆرىسەم يۈتسۈن مېنى شۇم ئەجەل...»

مەن ئىشىنىپ مال ـ دۇنيانى ئۇتقۇزدۇم،
سۈردى دەۋران ئايىغىمدا ئۆمىلەپ.
خۇشامەتكە دىل مەيلىمنى ئۇتقۇزدۇم،
ھەق ـ راست گەپتىن چىچاڭشىدىم ھۆركىرەپ.

بىساتىمنى توشۇپ بولدى چاشقاندەك،
بارا ـ بارا قاچتى ئامەت قولۇمدىن.
سىيتىلىپتۇ جىنغا لالما تايغاندەك،
نەپ چىقمىغاچ چۆنتىكىمدىن، تولۇمدىن...

مەن قارايمەن بۇ غالچىغا نەپرەتتە،
ئەمدى تونۇپ يۈزسىز، رەزىل ئەپتىنى.
ئۆرتىنىمەن پۇشايماندا، ھەسرەتتە،
ئۆلچەپ بولماس ئۆچلۈك ئوتى تەپتىنى.

ئۇ قارايدۇ قىلىپ مېنى مەسخىرە،
تارتىپ قويۇپ قىزىل قىڭغىر بۇرنىنى.
دەيدۇ تېخى:
— يازاي ئېسىل تەزكىرە،
ياخشى تاللاپ قەبرىگاھىڭ ئورنىنى...

پۇلاڭلاتتى ۋال - ۋۇل قىلىپ چاقنىتىپ،
جىنمۇ تىغنى بىلەپ بولۇپ ئاڭغىچە.
تېرىسىگە سىغماي قالدى ماختىنىپ،
دېدى:
— غەمسىز ئۇخلا ئەمدى قانغۇچە...

غالچا تامان قاراپ بەردىم قىسىپ كۆز،
چۆنتىكىمدە ئالتۇن بار دەپ بىشارەت.

مەقستىمنى چۈشىنىپ ئۇ قىلماي سۆز
كەلدى باشلاش ئۈچۈن يېڭى «تىجارەت».

ئېڭىشكەندە شاق تۈكۈرسەم يۈزىگە،
تۈكۈرۈكۈمدە قالدى دەرھال كۆمۈلۈپ.
بۇ كارامەت مۆجىزىنىڭ ئۆزىگە
نە دەي؟ قالدىم ھەيرانلىقتا چۆمۈلۈپ.

بۇندىن ئىلھام، غەيرەت ئېلىپ بىر كۈچەپ،
ئۈزۈۋەتتىم ئارغامچىنى ــ چۈشەكنى.
ئوڭدا چۈشتى شۇم جىن شۇئان ۋايجان، دەپ،
ئەسلىتەتتى رەڭگى سېرىق چېچەكنى.

دەرھال ئىرغىپ دەس تۇردۇممەن ئورنۇمدىن،
ئوڭ قولۇمغا ئۆتتى جىننىڭ خەنجىرى.
قورقار شۇتاپ ھەيۋەت مۇنار تۇرقۇمدىن،
جىنلا ئەمەس ھەتتا دىۋە لەشكىرى.

يالۋۇردى جىن ئايىغىمغا باش ئۇرۇپ:
ــ تىلەي سەندىن شۇ بىر قوشۇق قېنىمنى!

ئۇ قىلغاننى قىلماي دېدىم سەل تۇرۇپ،
ئىپلاس قاندا بۇلغىماي پاك تېنىمنى.

دېدىم:
— يوقال، كۆنۈگنى ئال، قىلما قەس،
ئېسىڭدە تۇت، زورلاپ ساتما ناخشاڭنى.
نومۇسنى بىل، بولما ئانچە تېگى پەس،
كىم ئۇچرىسا تەڭلەپ يۈرمە نۇختاڭنى...

جىن قىزىرىپ تۆۋەن ئېگىپ بېشىنى،
تەزىم قىلىپ قاياققىدۇ يوقالدى.
غالچا تامان ئاتسام لەنەت تېشىنى،
غەزەپ، قىساس پىلتىسى تەك ئوت ئالدى.

ھېساب ئالاي ئۇنىڭدىن دەپ، ئاختۇرۇپ،
مىڭ تەسلىكتە تاپتىم تۇكرۇك ئاستىدىن.
جەھەننەمگە كېتىپ قاپتۇ ياقتۇرۇپ،
پايدىلىنىپ ئەجەل ئاتلىق ۋاستىدىن.

غالچا هالى شۈكەن كۈچكە تولسمۇ،
بىرەلمەسكەن بىر تۈكرۈككە بەرداشلىق.
هالاكەتتىن قۇتۇلالماس، بولسمۇ
هيلىسى كۆپ، ئىككى يۈزلۈك، ملك باشلىق!

خاتىمە

چۇقان سىلىپ كۆزۈم ئاچسام ئويغىنىپ،
قارا بىسىپ قاپتۇ مىنى جاڭگالدا.
چۇشۇمدىكى چىگىش هالدىن تولغىنىپ،
خىيال - پىكرىم قالدى قات - قات قامالدا.

بىلسەك بۇ چۇش بىرەر شۇنداق بىشارەت:
ۋاپا كەلمەس خۇشامەتچى - غالچىدىن.
هەزەر ئەيلە، كۆرمەي دىسەك تالاپەت،
شىكەر تىللىق چايان دوستتىن - سالجىدىن...

1988 - يىل 9 - ئاي، قەشقەر — ئارال.

مۇھەببەت داستانى

مۇقەددىمە

مۇھەببەت ئۇلۇغ، پاك ۋە مۇقەددەس،
لېكىن ئازابى ئۆلمەكتىن ملىڭ تەس...

1 ـ باب. دەسلەپكى مۇھەببەت

يىگىت قىزنى دېسە پەرىشتەم،
قىز يىگىتنى ئاتايدۇ خۇدا.
خۇمالاشقان قىزنىڭ كۆزلىرى،
بالدىن تاتلىق يىگىت سۆزلىرى،
تەيياردۇر جاندىن بولماققا جۇدا.

تېپچەكلەيدۇ توسۇن تاي كەبى،
لەۋدىن شەربەت ئېچكەن يۈرەكلەر.
قىز يىگىتكە ئەنبەر پۇرايدۇ،
يىگىت قىزنى گۈلگە ئورايدۇ،
يۇلتۇز كەبى چاقنار تىلەكلەر...

2 ـ باب. تويدىن كېيىن

لاۋۇلدىغان ئوت ئاستا ئۆچۈپ،
كېتەر كۆلىمۇ نەگىدۇ كۆچۈپ.
«جېنىم»، «ئامرىقىم» ئۆزگىرەر «سەن»گە،
سوغۇق ئېقىم تارقار بەدەنگە،
كۆتۈش هاجەتسىز يولدىن ملك ئۆتۈپ.

غاز ـ غۇژغا تەڭكەش بوۋاق يىغىسى،
ياستۇققا هەمراھ زەردە پىلتىسى.
«پەرىشتە» قولى چۈشمەس ياقىدىن،

«خۇدا» تەسەللى ئىزدەر ساقىدىن،
گويا سۇسىز چۆل ھايات دېلتىسى...

3 ـ باب. قەبرىستان يېنىدا

ئاتىلار بوۋاي «ئۆلمىگۈر قېرى»،
دەيدۇ بوۋايمۇ: «سا باش، تۇر نېرى! ...»
كوتۇلداشلاردىن سىقىلار يۈرەك،
ئەلەملىك ياشقا لىق تولار ئېتەك،
سۆكۈلگەن تۇگەل كۆڭۈل ئەستىرى.

ياشلىق چاغلىرى چۈشسە ئېسىگە،
ئاھ ئۇرۇپ تاڭنى ئۇلار كېچىگە.
بىرىنى «تۆلكە»، بىرىنى «تاپ» دەپ،
ئۆزئارا ئۆلۈم تىلىشەر خەپلەپ،
ھەسرەت، پۇشايمان تولۇپ ئىچىگە ...

خاتىمە

ناباب ھەممىگە بىر تاياق، بىراق
سۆيگۈ بابىدىن ئەمەس كۆپ يىراق...

1992 ـ يىل 3 ـ ئاي، بېيجىڭ.

ئىبرەت

(داستان)

مۇقەددىمە

ئېيتار ئىدى مومام چۆچەك ـ رىۋايەت،
قىلىپ پەسلىك ـ رەزىللىكتىن شىكايەت.

ھەر ئاخشىمى ئاڭلاپ ـ ئاڭلاپ قانمايتتىم،
كىرپىكلىرىم جۇپلەشسىمۇ ياتمايتتىم.

سىرلىق ئۆڭكۈر، ياۋۇز دىۋە، ئۇچار ئات،
مەرد شاھزادە، ئاي مەلىكە، خىزىر زات؛

چۈشلىرىمگە پات ـ پات كىرىپ تۇراتتى،
ھاياجاندا قەلبىم مەۋج ئۇراتتى.

بىراق چۈشۈم مەنتىقسىز، چۇۋالچاق،
يازدا قىلىن قار كېچەتتىم قوڭالتاق.

تووۋا دەيتتىم، قانداق چۈش بۇ، تېتىقسىز؟
يا بېشى يوق، يا ئايىغى، ئېنىقسىز؟

«مەنتىقلىق چۈشنى بەلكىم چۈش دېمەس،
بىمەنە دەپ ئەيىبلەشكە بولماس، بەس.

ئاڭلىمىدىم قويۇلدى دەپ چۈشكە چەك،
ئەركىن چۈشەي، چىقارماڭلار شاخ ـ چېچەك ...»

ئۆز ئۆزۈمگە بەرسەم شۇنداق تەسەللى،
غايىبتىن بىر ئاۋاز دېدى: «خوپ، بەللى!»

كۆرۈپ قالدىم شۇنداق چۈشنى بۈگۈنمۇ،
ئوقۇرمەنگە قالدى سىرلىق تۈگۈنمۇ ...

※ ※ ※

تاغ ئىچىدە تەنھا كېتىپ بارىمەن،
خىيالىمدا ئۇيۇل تاغنى يارىمەن.

جىن بەند قىلغان جان دوستۇم بار ئۇ يەردە،
ئازابلىنىپ چىرقىرار ھەر سەھەردە.

چاقناپ تۇرغان مىسران قىلىچ قولۇمدا،
داجمايمەن ھالاك بولسىمۇ يولۇمدا.

جىن ئۇۋىسى قاراڭغۇ غار ئىچىدە،
نەرە تارتىپ بۆسۈپ كىردىم كېچىدە.

جىننى باستىم كۈكۈلدىن چىلك تۇتۇپ،
ئۇ دېدىكى:
— سۆزۈم ئاڭلا جىم تۇرۇپ.

بۇ ئاغىنەڭ ئىنسان ئۇچۇن چوڭ ئاپەت،
شۇڭا ئۇنى بەند قىلغانمەن تا ئەبەد.

ئۆز بېشىغا بالا بولۇر بىر كۈنى،
ھەزەر ئەيلە،
ئىسىڭدە تۇت سەن شۇنى ...

كاپشىدىلىك دەپ جىن ئاغزىنى قىلدىم قان،
جىن باش چايقاپ سوغۇق كۈلۈپ ئۆزدى جان.

چېقىپ شۇئان قوش زەنجىرنى شىددەتتە،
جان دوستۇمنى دەس تۇرغۇزدۇم ھۆرمەتتە.

ئۇنىڭ بىلەن قۇچاقلاشتىم شادلىنىپ،
ئۇ چالۋاقاپ كەتتى ماڭا، دادلىنىپ:

— نېمە ئۇچۇن قۇتقۇزمايسەن بالدۇرراق،
توخۇ يۈرەك سەندەك دوستتىن تويدۇم جاق! ...

— خاپا بولما، جىننى يېڭىش تەس ئىكەن،
تاپىنىمغا سانجىلدى كۆپ زىخ - تىكەن.

يەڭدىم ئاران ئۈچ يىلغىچە ئېلىشىپ،
يەڭنى تۇرۇپ، بەل تۇتۇشۇپ چېلىشىپ ...

جان دوستۇمنىڭ ئاچچىقنى ياندۇرۇپ،
ھۆرلۈك بەردىم ئارزۇسىنى قاندۇرۇپ.

تەڭ يايرىدۇق گۈزەل تاغدا، دالادا،
بېلىق تۇتتۇق، گاھ سۇ ئۈزدۇق دەريادا.

دوستۇم پات ـ پات ئۆيدىن يوقاپ كېتەتتى،
بۇ ئىش بەزى كۆڭلۈمنى غەش ئېتەتتى.

ھەققەمسايەم كەلدى ئاخىر زار قاقشاپ:
ــ قوي سوياتتۇق يېسە دوستۇڭ گۆش، كاۋاپ.

لېكىن دوستۇڭ ئالدىكەن پاچاقتىن،
قۇتقۇز بىزنى ئۆزۈڭ تاپقان چاتاقتىن ...

باقسام ئۇنىڭ پاچىقىدىن قان تامار،
چېھرى سامان، كۆزلىرىدىن ئوت يانار.

ئەتىسمۇ كەلدى خەقلەر دۈپۈرلەپ،
ئىللاپ كەتتى مېنى تۇرتۇپ، دۈشكەللەپ.

تويۇپ كەتتىم قۇتقۇزغانغا دوستۇمنى،
ئازلىق قىلار تەتۈر سويسام پوستۇمنى.

※ ※ ※

يار لېۋىدە ئاستا كېتىپ بارىمەن،
خىيالىمدا قىلنى قىرىق يارىمەن.

بىر تىۋىشنى ئاڭلاپ باقتىم ئارقامغا،
دوستۇم كېلىپ ماختاپ ئۇردى دولامغا:

— سەن كارامەت ئادەم جۇمۇ، بەك ئۇلۇق،
تالانتىڭغا قول قويىمەن مەن تولۇق ...

ئۇ شۇنداق دەپ سلاپ كەتتى يۈزۈمنى،
مەستخۇش بولۇپ يۇمۇۋالدىم كۆزۈمنى.

ئىتتەردى ئۇ مېنى كۆچەپ توساتتىن،
موللاق ئاتتىم ئۈمىد ئۈزۈپ ھاياتتىن.

شۆركەندۈردى سوغۇق كۆلكە تېنىمنى،
بىلمەيتىمەن قەستلىسە ئۇ جېنىمنى.

جىن ئەرۋاھى كېلىپ مېنى مىلىڭ تەستە
تۇتتۇۋالدى ھاڭ تېگىگە يەتمەستە.

«ئويغان!» دېدى مېنى يەرگە دەسسىتىپ،
غايىب بولدى ئۆز سۆزىنى ئەسلىتىپ.

پۇشايماندا يىغلىۋەتتىم ھۆركىرەپ،
چىقىپ كەتتى بوران بىردىن گۈركىرەپ.

※ ※ ※

دوستۇم بېرەر ئەدەپ بىلەن سالامنى،
قەسەم قىلار تىلغا ئېلىپ كالامنى.

بىلەلمىدىم، خۇدۇكسىنىپ قالدىمۇ؟
گۇناھىنى يا بويىنغا ئالدىمۇ؟

ھىجايغانچە ئالدىمنى ھەم تورايدۇ،
مەن نېمىگە ئوخشايمەن، دەپ سورايدۇ.

دەيدۇ تېخى:
ــ ئوخشامدىمەن تۇلپارغا؟
ئوخشامدىمەن ياكى بۇركۇت ـ شۇڭقارغا؟

سوئالىڭغا قانداق بېرەي جاۋابنى؟
كۆيدۈرەرمەن ئازسام زىخ يا كاۋاپنى.

بىر قاراشتا كۆرۈنسەن ئىنساندەك،
زەن سالغاندا كۆرۈنسەن تايغاندەك.

كۆرۈنسەن گاھ بۆرە، گاھ تۈلكىدەك،
ئۆزگىرەرسەن مىنۇت ئۆتمەي كۈلگىدەك.

شۇنداق تۇرساڭ قاي نېمىگە ئۇخشتاي؟
قاتتى بېشىم، ئەپلىك جاۋاب تاپالماي.

بەلكىم مەندىن ماختاش سۆزى كۈتەرسەن،
«ۋاپادار» دەپ تارىخىڭغا پۈتەرسەن.

ئۇۋال، قالسام راستىنى دەپ بالاغا،
چېتىلىپ ھەم يېپتەك چىگىش دەۋاغا.

ۋىجدان سېتىپ قىلاي دېسەم يالغان گەپ،
بولماپتىكەن ماڭا نېسىپ بۇنداق ئەپ.

نېمە قىلاي؟
قويدۇڭ مېنى تەڭلىكتە،
يول تاپالماي مەڭدەپ قالدىم كەڭلىكتە ...

※ ※ ※

شۇ سوئالنى سوراپ قالدىڭ بۇگۈنمۇ،
ئازاب چېغى يېشىلمىسە تۈگۈنمۇ.

نېمىلىكىڭ قاراڭغۇمۇ ئۆزۈڭگە؟
كۆپتىن بېرى ھەيرانمەن شۇ سۆزۈڭگە.

قىستاۋەردىلىڭ، دەپ بەرسەممۇ دەپ بېرەي،
قۇسۇرۇڭنى تۈزىتىشكە نەپ بېرەي.

چىرايىڭ سەت بولسا كۆرمە ئەينەكتىن،
قولۇڭ قىڭغىر بولسا رەنجىپ جەينەكتىن.

جان دوستۇم دەپ گەپ ئالسەن تۈيدۇرماي،
ئاندىن چىشلەپ نەپ ئالسەن تۈيدۇرماي.

قىرقىدىڭكىن قانچە دوستۇڭ پېيىنى،
ئاش ـ تۈزىنى يەپ ھەم ئىچىپ چېيىنى.

ئادەم گۆشى لەززەتلىكمۇ شۇنچىلىك؟!
نېمە تاپتىڭ چىشلەپ ـ غاجاپ بۇنچىلىك؟!

قان قۇسامسەن ئۆملەپلا تۇرمساڭ؟!
غاجاش ئۈچۈن چۆرگىلەپلا تۇرمساڭ؟!

ئويلا ـ ئويلا، تاپتىم ئادىل، نەق جاۋاب،
تونۇسۇن ئەل، ئەمدى ساڭا ياپماي قاپ.

دېدىم ئاخىر:
ــ ئىتقا بەكرەك ئوخشايسەن،
ئېيت، چىشلەشتىن زادى قاچان توختايسەن؟

بىردىن ئۆكۈپ، كەلدىڭ ئىتتەك ئېتىلىپ،
ــ بۇ ماڭا چوڭ ھاقارەت! ــ دەپ، چېچىلىپ.

تارتقۇشلىدىڭ، ئۇيان ـ بۇيان سۆرىدىڭ،
قۇسۇر ئىزدەپ ئۆمۈر بېتىم ئۆرىدىڭ.

لۆجە چىقماي قالدى بولغاي قولۇڭغا،
تىللاپ ـ قارغاپ كېتىپ قالدىڭ يولۇڭغا.

بىر بالادىن قۇتۇلدۇم دەپ بولسام خۇش،
ئىتلار مېنى قورشىۋالدى قويماي بوش.

سېرىق بىر ئىت دېدى ماڭا چالۋاقاپ:
ــ ئېيتقىنا سەن، نائىنساپمۇ، ئالىقاپ؟

كۆزۈڭ يوقمۇ؟
ئاق ـ ئاق قارنى ئايرىماي،
بىر تاياقتا ھەيدەيسەنغۇ قارىماي.

ئوخشىتامسەن بىزنى شۇنداق ئادەمگە؟!
تىرىك تۇرساق ساز چالامسەن ماتەمگە؟!

ئىقرارىمىزكى، ئېۋەن بىزدە ئاز ئەمەس،
قاۋىشىمىز قوپال، ئانچە ساز ئەمەس.

ئىنسانلاردەك پاراسەتلىك ئەمەس بىز،
سۆز ـ ھەرىكەتتە لاتاپەتلىك ئەمەس بىز.

ئايرىيالماي ئەمەلدار كىم، پۇقرا كىم،
خىجىللىقتا چۆمۈلىمىز بىز دائىم.

بىز بىلمەيمىز مەنسەپ نېمە، پۇل نېمە،
ئۆكچە يالار خۇشامەتچى ـ قۇل نېمە.

بىز بىلمەيمىز خەقنى دەسسەپ ئۆرلەشنى،
تىلىمىزنى ياغدا مايلاپ سۆزلەشنى.

بىز بىلمەيمىز ئالدام ـ ھىيلە سىرىنى،
نەپ ئېلىشنى كولاپ تىرناق كىرىنى.

بىز بىلمەيمىز دوستنى سېتىپ خەجلەشنى،
چېقىشتۇرۇپ، قاپقان قۇرۇپ ئەپلەشنى.

بىراق بىزدە باركى ئىنساپ، دىيانەت،
دىلىمىزغا مەڭگۈ ياتتۇر خىيانەت.

سۆگەكنى دەپ پۇشتىمىزدىن تانمايمىز،
ئەقىدىمىز، لەۋزىمىزدىن يانمايمىز.

جان كەتسىمۇ قوغدايمىز ئۆي ـ ماكانىنى،
قاتىرمايمىز ھەريان، كۆزلەپ بىر نانىنى.

تۇزنى يەپ تۇزلۇقنى چاقمايمز،
ئار ـ نومۇسنى سېتىپ پالاز قاقمايمز.

ئاچتىن ئۆلسەك ئۆلىمزكى بىز تامام،
پاچاق چىشلەپ گال باقمايمز بۇلغاپ نام.

ئابرۇي، ۋاپا بىزگە جاندىن ئەتىۋا،
چىقارمايمز دوستنى قەستلەپ پەتىۋا.

ئۆي بەرگەننى قوغلىمايمز تالاغا،
ئاش بەرگەننى تىقمايمز ھەم بالاغا.

نەپرەت ئىچرە ئۇزۇپ ئارسىز ياشاشتىن،
ئۆلۈم ئەلا دەپ كېچىمىز بىز باشتىن.

ئۇچۇ؟
ھەتتا بىزدىن ئاداپ تالىشار،
پايخۇن كۆرسە تىك تاغقىمۇ يامىشار.

جن پۇل بەرسە ئاتسىدىن تانار ئۇ،
ئاق سۈت بەرگەن ئانىسىنى ساتار ئۇ.

نەپسى بالا، كۆڭلى قارا، ئىچى تار،
پەقەت نەيرەڭ، ھىل ـ ھىيلىنى قىلغان يار.

قاراپ تۇرۇپ ساڭا تۆھمەت چاپلايدۇ،
ماڭدامدا بىر ئورا كولاپ باپلايدۇ.

تېنىۋالار مىنۇت ئۆتمەي سۆزىدىن،
ساختا ـ قۇۋلۇق چىقىپ تۇرار كۆزىدىن.

ۋىجدان نېمە، ۋاپا نېمە، بىلمەيدۇ،
ھەر خىل رەڭدە ئالداشنىلا كۆزلەيدۇ.

ئۆتۈۋېلىپ جۇۋۇپ تاشلار كۆۋرۈكنى،
ئۆيدىن چىقسا كۆيدۈرىدۇ تۈۋرۈكنى.

ئۇنداقلاردىن مىڭ ياخشىدۇر ئىت دېگەن،
ئىت بىلىدۇ ياخشىلىقنى خوپ بەلەن.

بىزنى ئاڭا تەك قىلغىنىڭ نېمىسى؟!
ئۆرۈلدىغۇ دىلدا تاقەت كېمىسى!

كەلتۈر تېزدىن نامىمىزنى ئەسلىگە،
تىل تەگكۈزمە ۋاپادار ئىت نەسلىگە!

راستىڭنى ئېيت، تويغان بولساڭ جېنىڭدىن،
ھېساب ئېلىپ، مەي ياسايمىز قېنىڭدىن! ...

باقسام شۇ تاپ ئىتلار پەيلى بەك يامان،
لام ـ جىم دېمەي قاچتىم بەدەر ئېلىپ جان.

يىتتۇالدى شۇنچە چاققان قاچساممۇ،
تالاپ كەتتى كۈچەپ پەشۋا ئاتساممۇ ...

خاتىمە

قورقۇنچلۇق چۈشتىن چۆچۈپ ئويغىنىپ،
ئەلەم بىلەن كەتتىم ئاچچىق تولغىنىپ.

ئىتقا ئۇۋال قىلغىنىمدىن ئۆكۈنۈپ،
ناماقۇللۇق خېتى يازدىم يۈكۈنۈپ.

ئالغاي ئىبرەت ئىتقا يەتمەس ئادەملەر،
ئېشىپ بارغاي مەرد، ۋاپادار ھاتەملەر!

1996 ـ يىل 6 ـ ئاي، بېيجىڭ.

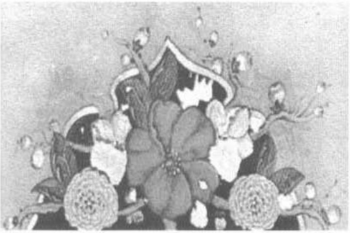

مەسئۇل مۇھەررىر : تۇرغۇن داۋۇت
مەسئۇل كوررېكتور: قەلبىنۇر ياسىن

شورپېشانە ئاشىق

(شېئىرلار)

مۇھەممەت ئىمىن

نەشر قىلغۇچى : مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى : بېيجىڭ شەھىرى خېپىڭلى شىمالىي كوچا 14 ـ قورۇ
پوچتا نومۇرى: 100013، تېلېفون نومۇرى: 64290862 ـ 010
ساتقۇچى : جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى : مىللەتلەر باسما زاۋۇتى
نەشرى : 2008 ـ يىل 7 ـ ئايدا 1 ـ قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى : 2008 ـ يىل 7 ـ ئايدا بېيجىڭدا 1 ـ قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى : 1230 × 880م م. 32 كەسلەم
باسما تاۋىقى : 9.5
سانى : 2000 ـ 0001
باھاسى : 25.00 يۈەن

ISBN 978-7-105-09366-3/I.1929 (维280)

图书在版编目(CIP)数据

倒运的恋人：维吾尔文/穆罕默德·伊明著. —北京：民族出版社，2008.6
ISBN 978-7-105-09366-3

Ⅰ.倒... Ⅱ. 穆... Ⅲ.诗歌—作品集—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ.I227

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2008)第 081528 号

出版发行：民族出版社 http://www.e56.com.cn
社 址：北京市和平里北街 14 号 邮编：100013
电 话：010-64290862（维文室）
印 刷：民族印刷厂
版 次：2008 年 7 月第 1 版
2008 年 7 月北京第 1 次印刷
开 本：880×1230 毫米 32 开
印 张：9.5
印 数：0001-2000 册
定 价：25.00 元
ISBN 978-7-105-09366-3/I.1929 (维280)

مۇقاۋىنى لايىھەلىگۈچى : مۇھەممەت نەۋبەت

ISBN 978-7-105-09366-3

9 787105 093663 >

定价:25.00元